

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки,
управління та адміністрування

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Неізнана О.В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

освітньої програми «Фінанси, банківська справа і страхування»

на тему: «Рейтингова оцінка діяльності банку»

Виконала:

здобувач вищої освіти

Медун Анна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ (підпис)

Керівник:

Завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та
публічного адміністрування д.е.н., доц. Іванова Н.С.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Форма здобуття вищої освіти Денна
Ступінь магістр
Освітня програма 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ О.В Неізнестна

підпис

« _____ » _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Медун Анні Олександрівні

1. Тема роботи «Рейтингова оцінка діяльності банку»

Керівник роботи Іванова Н.С., д.е.н., доцент

затверджені наказом по університету від 14.07.2021р. № 278-с

2. Строк подання студентом роботи «01» грудня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова і періодична література з теми дослідження, данні мережі Internet, монографії, підручники, навчальні посібники, звіти НБУ, фінансова звітність АТ «Укрсиббанк»

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити: 1) Теоретико – методичні основи рейтингової оцінки діяльності банку. 2) Характеристика АТ «Укрсиббанк» та визначення його місця в банківській системі України. 3) Аналіз рейтингових оцінок банку.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиці ____, схеми ____, рисунки _____

6. Дата видачі завдання «30» серпня 2021р.

7. Календарний план

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 28.08.2021	
2	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 19.09.2021	
3	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 11.10.2021	
4	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 01.11.2021	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.11.2021	
6	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 29.11.2021	
7	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 02.12.2021	
8	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 17.12.2021	

Здобувач ВО

(підпис)

_____ Медун А.О.

Керівник роботи

(підпис)

_____ Іванова Н.С.

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 76,   Рисунків 17,   Таблиць 12,   додатків 11,
графічного матеріалу _____,   використаних джерел 51

Об'єкт дослідження: рейтингові оцінки діяльності АТ «Укрсиббанк».

Предмет дослідження: теоретичні та практичні умови рейтингової оцінки діяльності

Мета дослідження: обґрунтування теоретичних аспектів та практичного значення рейтингового оцінювання діяльності банку

Методи дослідження: метод синтезу, теоретико-аналітичний метод, метод аналізу, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод статистичних порівнянь, метод узагальнення, методи індунції та дедукції, метод трендового аналізу

Основні результати дослідження: узагальнено теоретичні аспекти щодо змісту, процесу та методів рейтингової оцінки, в т.ч управлінські аспекти; досліджено результати рейтингового оцінювання діяльності АТ «Укрсиббанк», а саме: довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAAA за національною українською шкалою, що означає найвищий рівень кредитоспроможності; за FinScore АТ «Укрсиббанк» оцінюється на рівні A/2,98, тобто ймовірність несприятливих фінансових наслідків є низькою, а фінансова стійкість має високий рівень; за методикою Кромонава станом на кінець 2020 року коефіцієнт надійності АТ «Укрсиббанк» складає 52,6 %, що характеризується як посередній рівень надійності. Рекомендовано застосування таксономічного методу рейтингової оцінки діяльності банку, за результатами апробації методики визначено, що досліджуваний банк отримав оцінку на рівні 0,24 пункти.

Ключові слова: Рейтинг, рейтингова оцінка, таксономічний аналіз, економічні нормативи діяльності банку

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Теоретико – методичні основи рейтингової оцінки діяльності банку	7
2. Характеристика АТ «Укрсиббанк» та визначення його місця в банківській системі України	24
3. Аналіз рейтингових оцінок банку	39
Висновки і рекомендації	48
Список використаних джерел	54
Додатки А – Н	57

ВСТУП

Визначення надійності банків та їх рейтингування є актуальним питанням для всіх учасників фінансового ринку. Для клієнтів важливо обрати банк з вищим рівнем надійності, щоби бути впевненим у своєчасності виконання ним своїх зобов'язань; для інвесторів важливий рівень надійності банків з метою безпечного вкладення та примноження коштів у тих банках, які мають найвищі рейтингові позиції; для НБУ важливо контролювати та регулювати відповідний рівень платоспроможності та фінансової стійкості банку з метою забезпечення ефективного функціонування банківського ринку; навіть для самих банків це питання є актуальним, оскільки їм необхідно обирати для співпраці тих партнерів, які є надійними, а також знати рейтингові позиції своїх конкурентів для прийняття відповідного управлінського рішення й ефективної конкурентної стратегії розвитку.

Банківська діяльність в сучасних умовах залишається ризиковою, тому особливої актуальності набувають дослідження з комплексного рейтингового оцінювання банків. Роль таких досліджень полягає у їх спрямованості на розроблення цілісного комплексного підходу до оптимізації фінансового управління банками в умовах нестабільності і ризику, пошуку можливих шляхів досягнення динамічного стану фінансової стійкості та забезпечення стабільного зростання.

Дослідження різних аспектів управління діяльністю банків та застосування рейтингових оцінок у діяльності банків привертають увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. З іноземних фахівців слід відмітити: Є.Альтмана, Л.Андрианову, Т.Бартона, Є.Бріггема, Дж. Ван Хорна, Дж.Ваховича, В.Кромонава, О.Лобанова, М.Рогова, П.Уокера, Ф.Фабозці тощо. Проблема оцінки та порівняльного аналізу результатів діяльності банківських установ розглядалася у працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених та економістів: В. Кромонава, В. Вітлінського, А.М. Кармінського, М.В. Афанасенка, Ю.Л. Логвиненка, Б.І. Пшика, Б.В. Самородова та ін.

Також досліджувана тема є недостатньо висвітлена вітчизняними науковцями, оскільки наявні підходи до оцінки діяльності банків відрізняються за показниками, ключовими факторами, нормативними значеннями тощо.

Водночас аналіз наукової літератури з теми дослідження дозволяє стверджувати, що існує потреба у подальшому вивченні питань щодо напрямів удосконалення методики рейтингової оцінки надійності банківських установ в Україні для прийняття обґрунтованих економічних рішень зовнішніми користувачами за сучасних умов трансформації банківської системи.

Об'єктивна необхідність подальшого теоретичного дослідження та практичних рекомендацій щодо рейтингового оцінювання діяльності банківських установ в процесі їх управління обумовила вибір об'єкта, теми дослідження та її актуальність.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних аспектів та практичного значення рейтингового оцінювання діяльності банку.

Реалізація даної мети вимагає постановку і вирішення наступних завдань:

- розкрити значення та зміст рейтингової оцінки діяльності банку;
- розглянути існуючі методи визначення рейтингу банківської установи;
- дати характеристику АТ «Укрсиббанк» та визначити його місце в банківській системі України;
- проаналізувати рейтингові оцінки діяльності банку;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення рейтингової оцінки діяльності банків.

Об'єктом дослідження є рейтингові оцінки діяльності АТ «Укрсиббанк».

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні положення та методичні підходи до рейтингової оцінки діяльності банків.

Джерелами інформації для написання кваліфікаційної роботи виступили закони України, постанови та декрети Кабінету Міністрів України, нормативні документи Національного банку України, установчі документи АТ «Укрсиббанк» та елементи його фінансової та статистичної звітності, аналітичні матеріали уповноважених рейтингових агентств, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, Інтернет ресурси.

Для вирішення поставлених завдань в роботі застосовувались такі методи дослідження, як: метод синтезу (при вивченні основних напрямів сучасних досліджень з теми роботи), теоретико-аналітичний метод (під час вивчення основних складових рейтингових оцінок), метод аналізу (при опрацюванні статистичного матеріалу), горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод статистичних порівнянь, метод узагальнення (при формулюванні висновків), інтегральний метод та метод індунції та дедукції. Аналіз проводився за допомогою використання пакету прикладних програм MS Excel та MS Word. Крім того, застосовувалися прийоми спостереження, групування, класифікації та графічне зображення результатів.

1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Управління діяльністю банків можна розглядати як формалізований процес з послідовністю етапів та методів управління на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях, відповідно до якого можна виділити суб'єктів та органи управління в банку, деталізувати процеси управління та рівень рішень. Так, управління діяльністю банків на стратегічному рівні спрямоване на формування перспективного фінансового стану банку, який може бути досягнутий в довгостроковій перспективі шляхом істотної зміни управлінських та організаційних характеристик його розвитку. Безпосередньо на цьому рівні реалізується стратегічний контроль та стратегічне управління, що забезпечено корпоративним управлінням в банку. Одним із пріоритетних напрямів дослідження ефективного управління банком є оцінювання його фінансового стану з одночасним аналізом діяльності.

Аналіз діяльності фінансової установи належить до тих наук, що формують інструментарій досліджень конкретних економічних процесів та явищ. Одним з варіантів аналізу, що дозволяє отримати комплексну оцінку фінансового стану комерційних банків і провести їх порівняння, є методи складання рейтингів. Основний принцип складання будь-якого рейтингу, у тому числі і банківського, полягає в тому, щоб відобразити положення учасника ринку серед собі подібних або представників інших галузей економіки з допомогою певним чином обробленої інформації.

Комплексна рейтингова оцінка визначається на основі комплексної методики аналізу. В свою чергу ця методика повинна бути орієнтована на ефективне здійснення управлінського процесу в банку, оскільки є очевидним, що ефективність окремих управлінських рішень та процесу управління в цілому значною мірою визначається адекватністю застосованих методів і прийомів аналізу [1]. Позиція банку в рейтинговому списку визначається на основі результатів його фінансово-кредитної діяльності, складову і якість цих результатів висвітлює аналіз роботи установи за визначений період.

Рейтингова оцінка діяльності банку являє собою комплексний підхід до визначення фінансового стану кожного банку і виявлення основних закономірностей його розвитку. Надійність банку полягає у задоволенні потреб його клієнтів (кредиторів, вкладників, інвесторів) на основі принципів взаємовигідних партнерських відносин та корпоративної соціальної відповідальності за умови забезпеченості стійкості банку до можливих ризиків та змін на фінансовому ринку [2].

Сучасна наукова думка у сфері фінансово-економічних відносин розглядає поняття рейтингування досить широко. При цьому найбільш розповсюдженими є два підходи. Ці підходи можуть бути застосовані також і для цілей дослідження діяльності банків.

За першого підходу під рейтингуванням банків розуміють побудову впорядкованої множини банків за одним чи кількома критеріями в цілях порівняння. При цьому головною ціллю такого рейтингування є визначення саме

рангів (місць) конкретних банків у множині з тим, щоб відповісти на питання, який банк є кращим чи гіршим за даним критерієм порівняння [3]. Слід зазначити, що за такого підходу досить часто замість поняття «рейтинг» використовують такі поняття, як «ренкінг» (ranking) або ранг (rank). Прийняття фінансово-інвестиційних рішень на основі рейтингу носить переважно інтуїтивний характер, оскільки залежить від особистих уподобань фінансового менеджера чи інвестора, який таке рішення приймає [4].

За другого підходу під рейтингуванням розуміють процес присвоєння кредитного рейтингу як показника ймовірності дефолту об'єкту рейтингування. При цьому, на відміну від першого підходу, такий рейтинг орієнтований на раціонально діючого інвестора чи фінансового менеджера, оскільки має кількісну міру, виражену у статистичній ймовірності дефолту, і виконує роль індикатора вартості капіталу та ризикованості об'єкту рейтингування [3].

А.М. Кармінський визначає рейтинг як комплексну оцінку стану суб'єкта господарювання, що дає змогу віднести його до певного класу або категорії [5]. М.В. Афанасенко стверджує, що рейтинг – це «комплексна порівняльна оцінка діяльності економічної системи для прийняття управлінських рішень, що базується на даних фінансової звітності та експертних оцінках» [6]. Ю.Л. Логвиненко досліджує рейтингування як «вид професійної діяльності, що передбачає проведення суб'єктом комплексного оцінювання виробничої, фінансово-економічної, маркетингової, кадрової та інших сфер діяльності об'єкта рейтингування та виведення на цій основі рейтингу, котрий у максимально компактній формі відображає справжній стан об'єкта» [7].

Слід зазначити, що ідеї зарубіжних науковців потребують адаптації до системи України, зважаючи на особливості нормативно-правового регулювання, економічної та політичної ситуації, інфраструктури фінансового ринку тощо.

Загалом можна стверджувати, що фінансовий стан банку – це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення та/або використання активів клієнта банку, а також його реальні й потенційні фінансові можливості. У сучасній практиці найчастіше використовуються чотири основні методи оцінювання фінансового стану банків: коефіцієнтний аналіз, інтегральний аналіз, бально-рейтинговий аналіз і факторний аналіз [6].

За допомогою рейтингу на певну дату отримують оцінку стану учасників фінансового ринку за шкалою низки диференційованих і особливим чином вирахованих інтегральних показників. Шляхом рейтингових оцінок досягається відкритість фінансового ринку для його учасників. На рис. 1.1 наведено класифікацію видів рейтингування банків, поширених у сучасній економічній науці.

Інсайдерські рейтинги охоплюють дослідження на місцях, тобто вивчення надійності банку «всередині». Їх розроблення обумовлене необхідністю у формалізації процедури аналізу надійності банків контролюючими органами. Методика дистанційного аналізу ґрунтується винятково на дані фінансової звітності банків. Через не досить деталізовану звітність дистанційний аналіз може призвести до помилкових висновків, що вважаємо загальним недоліком подібних методик [6].

За призначенням рейтингові системи можна розділити на такі, що призначені інформувати будь-яких учасників фінансового ринку (уніфіковані) і орієнтовані тільки на його професійних учасників (диференційовані).

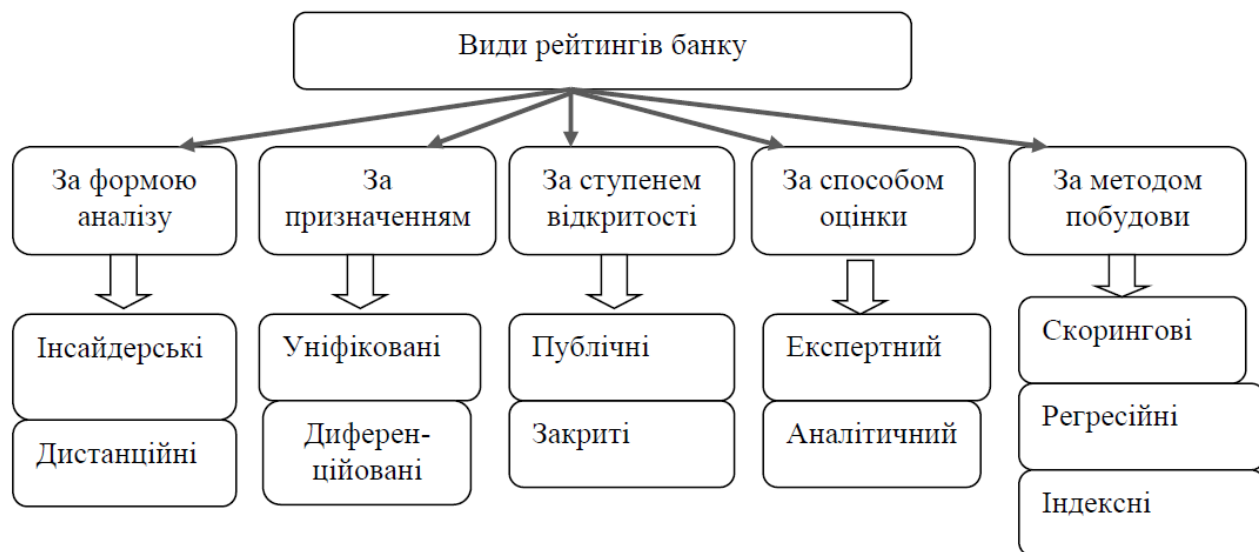

Рисунок 1.1 – Класифікація видів рейтингів банків

За відкритими (публічними) рейтинговими методиками відбувається присвоєння рейтингів банків незалежними рейтинговими агентствами (так зване «зовнішнє рейтингування»). Їхньою особливістю є відкритість, тобто кожний бажаючий може поцікавитись рейтингом конкретного банку, звернувшись до періодичних спеціалізованих видань або на веб-портали відповідних рейтингових агентств.

Цілями закритих (державних) методик рейтингування банків є пруденційний нагляд за діяльністю, спрямований зокрема на убезпечення банку від банкрутства. Прикладами закритих (державних) рейтингових методик є такі системи: SEER Rating (США), BAKIS (Німеччина), RATE / TRAM (Великобританія), ORAP / SAABA (Франція), PATROL (Італія). Розшифрування і коротка характеристика даних методик приведена в додатку А. Одним із головних недоліків таких систем є закритість результатів використання методики для широкого загалу, і відповідно неможливість встановити не тільки результати, але і критерії рейтингування.

За способом оцінки виділяють експертний та аналітичний рейтинг. Експертна оцінка дається на основі досвіду і кваліфікації фахівців з будь-якої доступної інформації й аналізу як кількісних, так і якісних параметрів. При цьому вербальна інформація в подальшому піддається обробці за допомогою математичного інструментарію. Аналітичний підхід передбачає побудову рейтингу на основі даних публічної звітності банків. Основу його складають математичні та статистичні методи аналізу даних.

За методом побудови є скорингові, індексні та регресійні рейтинги діяльності установи.

При використанні індексної методики рейтингу визначаються оціночні показники фінансового стану банку та вагові коефіцієнти для кожного з показників. Після складання індексів за окремими показниками розраховуються комбіновані індекси, попередньо зважені індивідуальні індекси за їх часткою сукупно. Рейтинг орієнтується не на статистичне значення, а на показники з врахуванням ризику. При цьому залучаються не тільки балансові, а й позабалансові дані, що вважаємо суттєвою перевагою даної методики. Однак, для цілей рейтингування, на нашу думку, все ж більш дієвими є регресійні та скорингові методики.

Регресійні методики на початковому етапі дослідження передбачають визначення деякої сукупності банків, розрахунок значень факторних показників по кожному банку і середніх за їх сукупністю. З метою елімінування масштабу показників проводиться процедура нормалізація шляхом розрахунку відношення показників окремих банків до середнього їхнього значення за сукупністю банків. Далі усереднюються узагальнені показники шляхом розрахунку середніх величин. Наступним етапом регресійного аналізу є визначення взаємозв'язку між результатами банківської діяльності і факторами, які їх визначають. Для цього використовується кореляційно-регресійний аналіз, у ході якого вимірюється взаємозв'язок між показниками ефекту банківської діяльності, зокрема доходом, прибутком тощо як результативної ознаки і факторними показниками, на основі яких здійснюється оцінка рейтингу [7]. На нашу думку, саме регресійні аналітичні методики при їх правильному застосуванні можуть давати найбільш адекватні рейтингові оцінки з високою здатністю прогнозувати ймовірність дефолту.

Прикладом регресійних методик є метод регресійних залишків, що базується на регресійному аналізі. Передбачається, що всі банки поставлені в однакові умови, результат діяльності банку залежить від кількох відомих параметрів та ефективності роботи самого банку, тобто ринкові умови дозволяють всім банкам домагатися певного результату залежно від параметрів самого банку (розміру активів і власного капіталу, якості активів, співвідношення довгострокових і короткострокових пасивів тощо) [8].

Таким чином, дослідивши сутність, види та завдання рейтингового оцінювання основними вимогами ефективного рейтингування діяльності банку є:

- вагові коефіцієнти повинні мати проведений емпіричний економетричний аналіз, а самі ваги час від часу повинні актуалізуватись залежно від поточної ринкової кон'юнктури;

- необхідним є застосування динамічних баз порівняння – середні фінансові коефіцієнти за банківською системою та групою однорідних за розмірами чи спеціалізацією банків;

- обов'язковим має бути дослідження моделі рейтингування на предмет наявності в ній ознаки мультиколінеарності, в разі її присутності вона має бути виключена за допомогою економетричних процедур;

- результатом рейтингування має бути не лише вербальна оцінка за шкалою з достатньо великою кількістю рейтингових категорій, але і кількісна міра статистичної ймовірності дефолту.

На сьогодні існує значна кількість методик рейтингування банків. В Україні рейтингову оцінку здійснюють спеціальні рейтингові агентства, список яких затверджено Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. До їх складу входять міжнародні (Moody's Investors Service, Standard & Poor's, Fitch Ratings), а також вітчизняні (ІВІ-Рейтинг, Рюрік, Кредит-Рейтинг, Стандарт-Рейтинг, Експерт-Рейтинг) рейтингові агенції. Кожне з цих рейтингових агентств має власну методику рейтингування, що базується на розрахунку низки фінансово-економічних показників діяльності банківських установ [14].

Найбільш відомими рейтинговими системами, що використовуються в економічно розвинених країнах світу, є: рейтинг компанії Standart & Poor's, аналіз балансу «М» банку, рейтинг експертів Sheshunoff Bank, рейтингова система CAMEL [10]. Досить популярними є методики В.С. Кромонава, О.Б. Ширинської, а також рейтинги ІЦ «Рейтинг», ІА «Прозора Україна», «Інвестиційна газета», «Компаньйон» та рейтинг Асоціації українських банків і Національного банку України. На основі наведених рейтингів зовнішні користувачі можуть лише частково сформулювати свою думку щодо доцільності майбутньої співпраці з банком, оскільки вони не повністю показують реальну оцінку надійності банку.

Важлива роль у рейтингуванні банків належить Національному банку України, який практично з початку розвитку банківської системи впровадив закриту рейтингову оцінку фінансового стану банків за системою CAMEL, яка у 2002 р. трансформувалася в систему CAMELS, а згодом, у 2016 р., – у систему CAMELSO [15]. Окрім цього, рейтингування проводиться Міністерством фінансів України, яке визначає рейтинг фінансової стійкості банків. До розроблення та вдосконалення рейтингових методик долучаються й науковці. Усі рейтингові методики ґрунтуються на врахуванні показників діяльності банківських установ, які характеризують різні аспекти їхньої діяльності. Більшість науковців наполягає на застосуванні комплексного підходу до рейтингування банків [16]

Наведені методи подібні між собою та відрізняються один від одного лише послідовністю та способом проведення розрахунків за відповідними показниками. На практиці їх використовують комплексно, утворюючи єдину систему рейтингової оцінки діяльності банку через обчислення коефіцієнтів, їх поєднання в результуючий інтегральний показник, визначення ключових факторів впливу на даний показник, порівняльний аналіз фінансового стану банку з показниками інших банків та визначення місця в рейтингу за певний період часу.

Рейтинговий аналіз не може гарантовано визначити абсолютну надійність чи ефективність банківської установи. Постійні зміни в економічному та політичному житті мають безпосередній вплив на банківську систему, проте їх неможливо спрогнозувати. Жодна рейтингова методика не є універсальною і не

існує єдиного обґрунтованого підходу до побудови рейтингової системи оцінки надійності банків України.

Більшість науковців критикує наявні відкриті рейтингові моделі оцінки діяльності банків у двох напрямках: значення вагових коефіцієнтів, які враховуються для розрахунку інтегрального показника, і системи параметричних показників [11]. Постійні зміни на фінансовому ринку спричиняють необхідність перераховувати коефіцієнти рейтингових методик та оптимізувати параметричні показники, щоб зберегти адекватність результатів оцінки за такою методикою.

Найбільше критики щодо розрахунку вагових коефіцієнтів зазнала рейтингова модель В. Кромонава, котру й досі банки використовують як основу для побудови власних рейтингових методик оцінки банків-контрагентів [11].

Результати досліджень учених підтвердили той факт, що значна кількість показників рейтингових моделей є незначущими, що пов'язано з їхньою взаємною кореляцією, а отже, достатньо обмежитися використанням одного показника замість кількох [12].

Наприклад, методику рейтингового оцінювання Euromoney часто піддають критиці за одночасне використання показників величини балансових активів та капіталу і розрахунку коефіцієнтів прибутковості активів та капіталу. Рейтингову методику В. Кромонава критикують за використання лише одного напрямку оцінювання – надійності банку – й ігнорування інших. Більш досконалими щодо системи параметричних показників є такі методики, як CAMELSO та методика Аналітичного центру фінансової інформації (АЦФІ). Однак ці методики передбачають використання інформації, що становить банківську таємницю, наявність потужної системи опрацювання інформації та ведення постійного спостереження за об'єктами аналізу.

Сучасні рейтингові системи оцінювання діяльності комерційних банків мають певні недоліки: недосконалість інформаційної бази, відсутність оперативності в наданні інформації та диференціації категорій користувачів.

До головних переваг можна віднести наявність державних і недержавних рейтингових методик, комплексність оцінки надійності й ефективності діяльності банків, використання дистанційного спостереження, сприяння більшій прозорості банківської системи, наочність результатів рейтингового оцінювання, можливість прийняття виважених управлінських рішень [11].

Для того щоб рейтинг надійності банків задовольняв інформаційні потреби зовнішніх користувачів інформації, він повинен відповідати таким вимогам:

- комплексність (різнобічність) проведення аналізу діяльності банків;
- об'єктивність інформації про діяльність банку, на основі якої розраховуються показники;
- наукова обґрунтованість методики визначення рейтингової оцінки надійності банківських установ;
- доступність – інформація повинна бути у відкритому доступі для її зовнішніх користувачів;
- періодичність – банківський рейтинг повинен публікуватися щокварталу, оскільки за даний період банки подають фінансову звітність до НБУ;

– зрозумілість та простота у здійсненні аналізу показників, наведених у рейтингу надійності банків, зовнішніми користувачами 01 листопада 2016 р. Правління Національного банку України прийняло Рішення «Про схвалення процедур інспектування» № 393-рщ, за яким порядок визначення рейтингової оцінки банків України здійснюється за рейтинговою системою CAMELSO. Метою оцінки банків за даною рейтинговою системою є визначення їх фінансового стану, якості менеджменту та корпоративного управління, прозорості операцій та ефективності внутрішніх методик контролю, управління ризиками; виявлення недоліків, що можуть призвести до банкрутства банку та вимагають посиленого контролю з боку органів банківського нагляду, а також ужиття відповідних заходів для виправлення недоліків і стабілізації фінансового стану банку [13].

За рейтинговою системою CAMELSO діяльність банку оцінюється за такими основними компонентами, як капітал, якість активів, менеджмент і корпоративне управління, надходження, ліквідність, чутливість до ринкових ризиків та операційний ризик. Вони розраховуються для кожного банку та дають можливість оцінити всі чинники, які впливають на процес управління та контролю, визначення можливих ризиків, фінансовий стан банку тощо.

Комплексна рейтингова оцінка визначається на підставі рейтингових оцінок за кожним із цих компонентів, що оцінюється за чотирибальною шкалою, де оцінка «1» є найвищою, а оцінка «4» – найнижчою [13].

При створенні рейтингової системи комплексної оцінки банківських установ України пропонуємо взяти за основу модель системи CAMELSO: діяльність банку буде оцінюватися за подібними напрямками та відповідно за чотирьохбальною шкалою, з визначенням інтегрованої комплексної оцінки діяльності банку. Проте закритий характер системи CAMELSO не відповідає визначеними нами принципам доступності та простоти аналізу для зовнішніх користувачів.

Серед авторських рейтингових методик оцінювання надійності банку варто відзначити методику, запропоновану дослідником О. Шварцем [17], яка базується на бальній оцінці значень фінансових показників, помножених на ваговий коефіцієнт. Рейтинг надійності банку розраховується на основі 20 кількісних та одного якісного показника, які оцінюють: ліквідність і платоспроможність банку; фінансову стійкість; прибутковість; достатність капіталу; якість управління ризиками та якість кредитного портфеля.

Науковці Н. Савіна, Н. Ковшун та О. Капраль [18] запропонували рейтингову методику оцінювання фінансового стану банківської системи, яка базується на розрахунку п'яти показників: коефіцієнта рівня кредитно-інвестиційного портфеля; коефіцієнта фінансової стійкості; коефіцієнта фінансової незалежності; рентабельності капіталу та рентабельності активів.

Методика П. Матвієнко [19] передбачає розрахунок рейтингу банку на базі економічних нормативів НБУ. Методика Є. Ширинської [20] включає розрахунок 12 параметрів балансу банку. Обчислюється п'ять видів диференційованих коефіцієнтів, що характеризують структуру активів і пасивів

банку, рівень його ліквідності, надійності та рентабельності. Далі визначається синтетичний коефіцієнт через систему зважених часткових коефіцієнтів.

Б. Самородов [21] пропонує для рейтингування банків використовувати таксонометричний метод, застосовуючи при цьому систему показників надійності. Методика RAFINS [22] містить розрахунок 15 коефіцієнтів для оцінювання надійності банку з іноземним капіталом, який знаходиться в Україні, та 15 показників для оцінки його материнського банку.

Порівняльний аналіз, проведений експертами відомих рейтингових агентств показав, що майже в 50 відсотках випадків думки авторів рейтингів щодо надійності того або іншого банку співпадають в тому значенні, що ті і інші відносять його до числа (наприклад) 75 найнадійніших. Цей показник ще більш зростає, якщо розглядати не 100, а тільки 50 найбільших банків і вибрати з них 35 найнадійніших – практично кожний з банків цієї категорії, віднесений авторами одного рейтингу до числа найнадійніших, одержує таку ж оцінку у авторів іншого (така ситуація зберігається і в даний час) [23].

Комплексний аналіз підходів до рейтингової оцінки та методів побудови подані у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Класифікація підходів та методів побудови рейтингів

Підходи до рейтингової оцінки	Методи побудови рейтингів		
	Індексні	Регресійні	Скорингові
Експертний	- метод вибору переваг за ранговими оцінками	- метод «еталонної групи»	- метод суми переваг
Аналітичний	- метод «ідеального підприємства»; - метод «однорідних класів»	- метод регресійних залишків; - математичне моделювання	- метод латентно-структурного аналізу

Загальною особливістю методик є використання в якості інформаційної бази фінансової звітності банків та інформації з відкритих джерел: офіційних сайтів банківських регуляторів, банків, банківських асоціацій, рейтингових агентств

Основою побудови рейтингу при аналітичному підході є математичні та статистичні методи аналізу даних. Виділимо методи побудови результуючого рейтингового показника банку за аналітичним підходом:

- метод «ідеального підприємства» – базується на використанні фінансових коефіцієнтів та системи нормативів;

- метод «однорідних класів» – передбачає поділ банків на однорідні групи і проведення рейтингування за кожною групою;

- метод регресійних залишків – використовується регресійний аналіз, який передбачає, що результат діяльності банку залежить від параметрів діяльності і показників ефективності;

- математичне моделювання – побудова показників, які характеризують діяльність банку на основі моделювання зовнішніх умов;

- метод латентно-структурного аналізу [24].

Так, метод «ідеального підприємства» заснований на використанні фінансових коефіцієнтів. На початковому етапі дослідження вибирається набір фінансових коефіцієнтів, що визначають надійність банку. Для кожного коефіцієнта призначають норматив, відповідний ідеальному банку. Так наприклад, якщо для ідеального банку рахунки до запитання повністю забезпечені ліквідними активами, обсяг всіх виданих кредитів та інших ризикованих вкладень не перевищують власного капіталу банку, то в модель включаються дані нормативні співвідношення, на які накладаються експертні ваги таким чином, щоб у підсумку отримати рейтингову шкалу (як правило, в такому випадку використовується 100-бальна шкала) [25]. У підсумковій формулі рейтингове число ідеального банку, як правило, дорівнює 100 пунктам. Для реальних банків дане число, як правило, менше 100. У підсумковому рейтингу банки ранжируються в порядку зменшення рейтингового числа.

Прикладом використання даного методу може служити методика російського фахівця В. Кромонава, яка передбачає розрахунок шести фінансових коефіцієнтів для банку з подальшим їх зважуванням та розрахунком інтегрального (рейтингового) коефіцієнта: генеральний коефіцієнт надійності (k_1), коефіцієнт миттєвої ліквідності (k_2), крос-коефіцієнт (k_3), генеральний коефіцієнт ліквідності (k_4), коефіцієнт захищеності капіталу (k_5), коефіцієнт фондової капіталізації прибутку (k_6) [26]. Формули розрахунку представлені в додатку В. Для всіх банків повинен бути розрахований показник «фільтр Кромонава», що дорівнює відношенню загального розміру капіталу банку до його позитивної частини. Банки з коефіцієнтом менше 0,1 (чи які втратили капітал за рахунок збитків більш ніж на 90%) повинні бути виключені з рейтингу. Для складання загальної формули надійності введене поняття оптимального банку, що задовольняє основним критеріям надійності і має наступні коефіцієнти: $k_1 = 1$; $k_2 = 1$; $k_3 = 3$; $k_4 = 1$; $k_5 = 1$; $k_6 = 3$.

Для того щоб привести всі коефіцієнти до сумірних величин, коефіцієнти k_3 і k_6 було поділено на 3. Потім була розрахована питома вага кожного з уже приведених до сумірної величини коефіцієнтів. Отже, загальна «формула надійності» має такий вигляд:

$$N = 45 * k_1 + 20 * k_2 + 10 * \frac{k_3}{3} + 15 * k_4 + 5 * k_5 + 5 * \frac{k_6}{3} \quad (1.1)$$

де k_1 – генеральний коефіцієнт надійності, визначається як відношення власного капіталу банку до працюючих активів;

k_2 – коефіцієнт миттєвої ліквідності, визначається як відношення ліквідних активів банку до його зобов'язань до запитання;

k_3 – крос-коефіцієнт, визначається як відношення сумарних зобов'язань банку до працюючих активів;

k_4 – генеральний коефіцієнт ліквідності, визначається як відношення ліквідних активів і захищеного капіталу до сумарних зобов'язань банку;

k_5 – коефіцієнт захищеності капіталу, визначається як відношення захищеного капіталу до власного капіталу банку;

k_6 – коефіцієнт капіталізації прибутку, визначається як відношення власного капіталу до статутного капіталу банку.

Високі значення коефіцієнтів свідчать про оптимальну структуру активів і пасивів банку, низькі – про необхідність їхньої оптимізації [27].

Рівень надійності банку присвоюється за результатами розрахунку інтегрального коефіцієнта надійності згідно з такою оцінною підсумковою шкалою надійності:

- 90–100 пунктів – сильний рівень надійності банку;
- 70–89 пунктів – задовільний рівень надійності банку;
- 50–69 пунктів – посередній рівень надійності банку;
- 30–49 пунктів – граничний рівень надійності банку;
- менше 30 пунктів – незадовільний рівень надійності банку.

Регресійні методики на початковому етапі дослідження передбачають визначення деякої сукупності банків, розрахунок значень факторних показників по кожному банку і середніх за їх сукупністю. Можна привести приклад реалізації даної методики, коли в якості показника результативності діяльності банку розглядається прибуток банку, як параметри діяльності – власний капітал, сумарні активи банку тощо. На основі наявних даних проводиться апроксимація прибутку залежно від параметрів банку. Зведений критерій, на основі якого проводиться ранжирування, розраховується як відношення показника прибутку до регресійного залишку.

Отже, на основі аналізу існуючих методик рейтингування банків, а також оцінок рейтингових систем відомих фахівців В.В. Вітлінського [28] та А. Незнамової [29] можемо зробити такі висновки щодо наявних загальних недоліків:

- статичний характер методик рейтингування банків: зовсім не застосовуються показники, що характеризують динаміку функціонування банків. На нашу думку, аналіз часових рядів міг би значно посилити адекватність рейтингових оцінок;

- більшість методик спирається на фінансову звітність як інформаційну базу для розрахунків, при тому що вона не далеко не завжди адекватно відображає фінансову позицію банку (так звана проблема «креативного обліку»);

- орієнтація розробників методик обчислення рейтингів на лінійні моделі взаємозв'язку показників без обґрунтування умов, у яких допускається їх застосування. Реально ж на практиці досить часто існують нелінійні та стохастичні залежності, аналіз яких потребує економетричних прийомів обробки;

- результати рейтингування в методиками не можуть бути трансформовані у статистичну ймовірність дефолтів у зв'язку з відсутністю відповідних шкал. Якісна та достовірна рейтингова оцінка діяльності банку є можливою лише за умови виконання в банку принципів надання рейтингових послуг.

Рейтингове управління банком можна визначити як процес ухвалення рішень, в якому рейтинг використовується для планування, організації, мотивації та контролю в банку. У більшості випадків рейтинги застосовуються саме для процесу оцінки діяльності банків, а система управління на основі рейтингів залишається не розвинутою. Тому рейтинг може бути природно інтерпретований як цільова функція рейтингового управління, значення якої є індикатором стану як банку в цілому, так і окремих умовно автономних одиниць в його складі.

При використанні рейтингів в управлінні банком відбір і перетворення інформації поділяється на два паралельні процеси, рис. 1.2.

Рисунок 1.2 – Схема системи рейтингового управління банком [31]

Для конкретного банку рейтингове управління може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. Об'єктом внутрішнього рейтингового управління є сам банк, його підрозділи, окремі банківські продукти. Мета внутрішнього рейтингового управління полягає у визначенні та максимальному використанні резервів банку та як наслідок – зміна іміджу банку в зовнішньому середовищі. Об'єктами зовнішнього рейтингового управління є банківська система, або група банків. Як потенційні користувачі (суб'єкти) процедур зовнішнього рейтингового управління у вітчизняних умовах можуть виступати, перш за все, НБУ, партнери, клієнти, фінансові органи.

Схема процесу формування рейтингової оцінки та її використання в управлінні діяльністю банку за наявності комплексної методики рейтингової оцінки представлена на рис. 1.3.

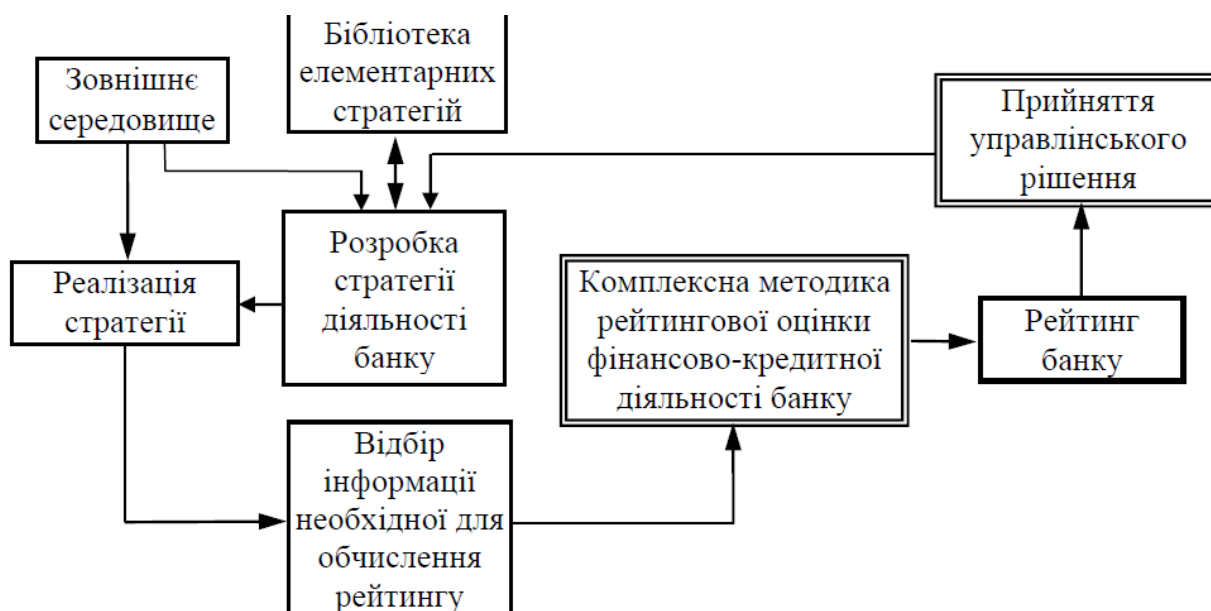

Рисунок 1.3 – Схема процесу формування рейтингової оцінки в управлінні діяльністю банку [31]

Для більш детального розгляду використання рейтингового управління в табл. 1.2 представлено зміст застосування рейтингів в процесі реалізації функцій управління банком

Дані табл. 1.2 дають можливість застосувати рейтинги в процесі реалізації всіх головних функцій управління. Для виконання функції планування рейтинг використовують для оцінки установ на фінансовому ринку з метою визначення потенційних партнерів та встановлення планових показників діяльності банку, а також для встановлення можливості функціонування банку на даному ринку. В рамках функції організації використовується рейтингове оцінювання робітників банку для найбільш ефективного їх розподілення за посадами та підрозділами. Також рейтинги застосовуються для контролю шляхом порівняння фактичних показників діяльності банку з плановими та з аналогічними показниками конкурентів, що наведені у формі комплексних оцінок.

Таким чином, можна виділити наступні переваги використання рейтингової оцінки в системі управління банком: - підвищення надійності процесу управління через скорочення об'єму оброблюваної інформації; - скорочення часу і витрат на розробку стратегії управління діяльністю банком через використання стандартних елементарних стратегій; - можливість оцінки різних варіантів стратегій і перевірки їх несуперечності і коректності за допомогою такого індикатора стану банку, як рейтинг.

В нашому дослідженні вагомим питанням є визначення рівня охоплення кредитними рейтингами українських банків на основі відкритої інформації Інтернет-порталів вітчизняних та міжнародних рейтингових агентств.

Серед національних рейтингових агентств, котрі мають уповноважений статус НКЦПФР виділяють: Національне рейтингове агентство «Рюрік», «ІВІ-Рейтинг», «Експерт-Рейтинг», «Кредит-Рейтинг» та Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг».

Таблиця 1.2 – Застосування рейтингів в процесі реалізації функцій управління банком

Функція управління	Сутність функції у загальній теорії менеджменту	Сутність функції у теорії фінансового менеджменту в банку	Застосування рейтингів для реалізації функції
Планування	Набір дій та рішень, зроблених керівництвом, які ведуть до розробки специфічних стратегій, призначених для того, щоб допомогти організації досягти своїх цілей [32]	Розробка та реалізація системи поточних фінансових планів та оперативних бюджетів за основними напрямками фінансової діяльності, різноманітними структурними підрозділами та банком в цілому [5]	- формування рейтингу як комплексної оцінки поточного фінансового стану банку; - формування рейтингу банківських установ на фінансовому ринку з метою пошуку партнерів на майбутні періоди; - аналіз конкурентного середовища шляхом рейтингування банків на фінансовому ринку
Організація	Процес створення структури підприємства, яка дає можливість людям ефективно працювати разом для досягнення його цілей. [32]	Процес створення підрозділів фінансової служби, визначення їх повноважень, встановлення вертикальних і горизонтальних зв'язків між ними, координація їх дій [5]	1) створення рейтингу робітників за їх професіональними знаннями з метою найбільш ефективного формування підрозділів банку для досягнення повної взаємодії структурних елементів установи
Мотивація	Процес спонукання окремої людини чи групи людей до діяльності, що спрямована на досягнення цілей організації [32]	Процес формування системи стимулювання і покарань працівників окремих структурних підрозділів банку за виконання чи невиконання встановлених цільових фінансових показників, фінансових нормативів і планових завдань [5]	1) створення внутрішнього рейтингу відділень та філіалів банку, з метою спонукання співробітників відділень працювати більш ефективно для підвищення позиції відділення у рейтингу
Контроль	Процес забезпечення досягнення організацією своїх цілей, що складається з встановлення стандартів, виміру фактично досягнутих результатів і проведення коректувань в тому випадку, якщо досягнуті результати істотно відрізняються від встановлених стандартів [32]	Процес створення системи внутрішнього контролю в банку, розподілу контрольних обов'язків окремих служб і фінансових менеджерів, визначення системи контролюючих показників і контрольних періодів, оперативного реагування на результати проведеного контролю [5]	- порівняльний аналіз рейтингових оцінок попередніх років зі звітним з метою визначення відхилень; - порівняльний аналіз рейтингових показників діяльності банку з показниками конкурентів - порівняльний аналіз планових рейтингових оцінок з фактичними

«ІВІ-Рейтинг» у 2010 р. отримало Свідоцтво про внесення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств [33]. Рейтингове агентство здійснює оцінку кредитного портфеля банків, що полягає у систематичному вивченні та спостереженні за кредитною діяльністю установи, та дозволяє оцінити склад і якість кредитів у динаміці, в порівнянні зі середньобанківськими показниками. Оцінка проводиться на основі Методології якості кредитного портфеля, розробленої рейтинговим агентством з використанням досвіду банків, міжнародних агентств. Отримана оцінка на основі проведеного аналізу може бути підставою для прийняття стратегічних рішень в частині перспектив розвитку банківської установи, а також дозволяє отримати орієнтири умов угод, що стосуються продажу портфеля проблемної заборгованості або передачі його на агентське обслуговування колекторської компанії. Окрім здійснення оцінки кредитного портфеля, рейтингове агентство проводить рейтинг надійності банківських вкладів.

Відповідно до рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 07.04.2010 р. №385 НРА «Рюрік» включено до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств. Офіційний статус уповноваженого рейтингового агентства підтверджує видане НРА «Рюрік» Свідоцтво про включення до державного реєстру уповноважених рейтингових агентств від 12.04.2010 р. № 4 [34]. Предметом діяльності НРА «Рюрік» згідно Статуту є рейтингування (визначення кредитних рейтингів позичальників та їхніх окремих боргових інструментів) та надання інформаційно-аналітичних і консультаційних послуг у сфері рейтингування.

Інтегральний довгостроковий кредитний рейтинг банківської системи України не є абсолютною мірою кредитного ризику, а лише середньозваженою за розміром активів величиною довгострокових кредитних рейтингів банків, які формують дану систему [34].

Інтегральний довгостроковий кредитний рейтинг банківської системи України визначається відповідно до авторської методики НРА «Рюрік» за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери «иа» у позначці кредитного рейтингу (Додаток А). Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику країни та призначена для використання на внутрішньому фінансовому ринку України [34].

Інтегральний довгостроковий кредитний рейтинг банківської системи України може бути змінений, призупинений чи відкликаний у випадку появи нової суттєвої інформації, недостатності необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин, які агентство вважатиме достатніми для здійснення таких заходів [34].

Для визначення інтегрального довгострокового кредитного рейтингу банківської системи України НРА «Рюрік» використовує публічну інформацію та власні бази даних. НРА «Рюрік» особисто не проводить аудиту чи інших перевірок інформації і може, в разі потреби, покладатися на дані, що перебувають в публічному доступі.

Рівень інтегрального довгострокового кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні Агентства [34]. Методику визначення ІДКР БСУ та результати дослідження було оприлюднено в вітчизняних та міжнародних наукових виданнях.

Агентство «Кредит-Рейтинг» - перше в Україні (з 2001 року) спеціалізоване рейтингове агентство, що надає послуги з визначення незалежних рейтингових оцінок кредитоспроможності суб'єктів господарювання та органів місцевого самоврядування за Національною рейтинговою шкалою. Рішенням НКЦПФР від 10.04.2012 року агентству «Кредит-Рейтинг» видано Свідоцтво про включення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств [35].

Рейтингова методологія агентства «Кредит-Рейтинг» є сукупністю принципів, які визначають критерії присвоєння та оновлення рейтингової оцінки рейтинговим агентством за Національною рейтинговою шкалою. Методологія (Додаток Б) є нормативним документом рейтингового агентства, що розроблений з метою встановлення єдиного порядку проведення рейтингової оцінки суб'єктів рейтингування та є обов'язковим для застосування аналітиками рейтингового агентства в ході визначення та оновлення рейтингової оцінки [35].

При розробці методології було враховано вимоги діючого законодавства України, у тому числі необхідність здійснення аналізу емітента цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності. Процедура визначення рейтингу ґрунтується на таких основних принципах: якість і чесність рейтингового процесу; незалежність рейтингового агентства й запобігання виникнення конфліктів інтересів; відповідальність рейтингового агентства перед інвесторами й емітентами [35].

При оцінці банків основна увага зосереджена на таких моментах:

- ступінь універсальності банку, його основна спеціалізація;
- кількість клієнтів і структура клієнтської бази банку;
- рівень капіталізації банку;
- приналежність банку до фінансово-промислових груп;
- частка операцій з інсайдерами та пов'язаними структурами;
- ступінь залежності від певних клієнтів, операцій і ринків;
- конкурентоспроможність банку за якістю обслуговування та ціновою політикою;
- ефективність організаційної структури банку й механізму прийняття рішень;
- наявність розгалуженої філіальної мережі;
- рівень розвитку інформаційних технологій;
- рівень управління ризиками, наявність підрозділів з управління ризиками і їх організаційна структура;
- показники фінансово-економічної діяльності і їх динаміка (диверсифікованість залучених і розміщених коштів, збалансованість строків залучення й розміщення, якість кредитного портфеля, рівень резервування, ефективність діяльності банку);
- розмір прибутку, рентабельність активів і капіталу, структура доходів;
- наявність потенціалу для розвитку й виходу на нові ринки;

- наявність стратегії розвитку банку [35].

Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» створено в жовтні 2010 року в Україні як дочірня структура європейської рейтингової компанії GPRC «StandardRating» [36].

Методика оцінки кредитного рейтингу банків в РА «Стандарт-Рейтинг» (Україна) заснована на класичних підходах моделі CAMELS, закладених Федеральною резервною системою США в 70-их рр. XX сторіччя, і адаптованої під сучасні реалії і специфіку України. Аналіз проводиться по 6 групам чинників: (C) – Capital adequacy – достатність капіталу і підтримка акціонерів; (A) – Asset quality – якість активів; (M) – Management – якість управління; (E) – Earnings – прибутковість; (L) – Liquidity – ліквідність; (S) – Share of national market – частка на національному ринку [36], Додаток В.

РА «Стандарт-Рейтинг» не практикує визначення рейтингів надійності депозитів і короткострокових кредитних рейтингів без визначення довгострокових рейтингів, які при аналізі є базовими. Відповідно між шкалами довгострокового та короткострокового кредитного рейтингу, а також рейтингу надійності депозитів є можливість співставлення [36].

Рейтингове агентство «Експерт-Рейтинг» є найбільшим оператором ринку добровільного рейтингування в Україні. Починаючи з квітня 2007 року РА «Експерт-Рейтинг» офіційно визнано Українською асоціацією інвестиційного бізнесу (УАІБ) - найбільш авторитетної професійною асоціацією, що об'єднує інституційних інвесторів на фондовому ринку України, яка одночасно є саморегулюючою організацією для Компаній з управління активами [37].

З 9 червня 2010 РА «Експерт-Рейтинг» отримало від Національної Комісії з цінних паперів і фондового ринку України (НКЦПФР) статус уповноваженого рейтингового агентства. Рейтингове агентство активно розвиває лінію індивідуальних рейтингів, сприяє поліпшенню системи розкриття інформації, проводить комплексні рейтингові дослідження [37].

Методологічна база рейтингового агентства покриває банківський, страховий та інвестиційний сектори, а також більшість галузей промисловості і сфери послуг (Додаток Г). РА «Експерт-Рейтинг» повністю виконує рекомендації Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO) щодо транспарентності рейтингового процесу [37].

Таким чином, використання рейтингового оцінювання національними рейтинговими агентствами дає можливість зміцнити взаємовідносини з усіма типами контрагентів; виділити себе серед інших українських позичальників і привернути увагу інвесторів; створити сприятливу кредитну історію й фінансову репутацію для наступного виходу на ринки капіталу; визначити ключові стратегічні фактори, що впливають на кредитоспроможність позичальника.

Переваги та недоліки розглянутих рейтингових моделей комплексної оцінки діяльності банку представлено в табл. 1.3.

Результат проведеної систематизації дає зрозуміти, що кожна з методик охоплює окремий обмежений спектр показників, що аналізуються, а тому може бути використана тільки для часткової оцінки або присвоєння одного з виду рейтингів, виходячи зі специфіки методики розрахунку кожної з моделей [45].

Таблиця 1.3 – Аналіз методик рейтингового оцінювання банків (сформовано автором на основі [45])

ГРУПИ ПОКАЗНИКІ В		РЕЙТИНГОВІ МЕТОДИКИ								
		В. Кромонова	EUROMONEY	Є. Ширинської	DEA	Таксонометричний метод	«Рюрік»	«ІВІ–Рейтинг»	«Кредит-Рейтинг»	«Експерт-Рейтинг»
Структура та якість активів		+	+	+	+	+	+	+	+	+
Структура зобов'язань		+		+	+		+		+	
Якість та достатність власного капіталу		+	+		+	+	+		+	+
Емісійні доходи							+			
Депозити					+	+	+		+	+
Фонд обов'язкових резервів		+			+					
Фінансові результати			+		+		+	+		+
Дохідність		+		+	+	+	+	+	+	+
Ліквідність		+		+				+	+	+
Аналіз операційного середовища					+				+	
Ефективність діяльності				+	+			+		
Показники фінансової стійкості		+		+	+	+	+	+	+	
Положення на фінансовому ринку						+	+	+	+	+
Якість кредитного портфелю				+	+	+	+	+	+	+
Організація системи корпоративного управління								+	+	+
Рівень розвитку ризик-менеджменту	Кредитний ризик						+	+	+	+
	Ризик ліквідності				+		+	+	+	
	Валютний, процентний, цінновий ризик					+	+	+	+	+
	Операційно-технічні ризики						+	+	+	
	Юридичні ризики, ризики репутації						+	+	+	
Темпи і перспективи розвитку								+		
Аналіз можливості отримання фінансової підтримки										+
Аналіз регуляторного середовища								+		
Рівень доступу банку до ресурсів на міжбанківському кредитному ринку					+	+		+		+
Взаємовідносини з владою										+
Захист капіталу		+				+				

Аналізуючи міжнародний досвід рейтингування банків, можна відзначити використання провідними рейтинговими агенціями широкого спектру новітніх, автоматизованих і комплексних методик. У той же час очевидно, що використання високотехнологічних методик зарубіжних рейтингових компаній є майже неможливим на сучасному етапі розвитку вітчизняної банківської системи. Причинами цього є невідповідність їх структурі банківської системи України або необхідність значних фінансових витрат на запровадження, тому вони можуть бути використані як наявний вектор потенційного вдосконалення національних моделей [45]).

2. ХАРАКТЕРИСТИКА АТ «УКРСИББАНК» ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО МІСЦЯ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

АТ «УкрСиббанк» зареєстровано Виконавчим комітетом Харківської міської ради. 18 червня 1990 р. була проведена реєстрація акціонерного комерційного інноваційного банку «Харковінкомбанк» в Державному Банку СРСР.

В 1992 р. пройшов вступ Банку в Українсько-Сибірську корпорацію «УкрСибінкор» і перейменування в АКІБ «УкрСиббанк». У 1996 р. банк починає відкривати філії в інших регіонах України, а з 2000 р. будує ефективну роздрібну мережу. Активно працюючи з фізичними та юридичними особами, «УкрСиббанк» постійно розширює перелік банківських послуг і продуктів та завойовує нові ринкові частки [38].

З 2000 р. банк стабільно утримує позиції лідера на ринку інвестицій, неодноразово отримуючи титул кращого інвестиційного банку країни. У 2003 р. «УкрСиббанк» перетворюється на національного лідера, упевнено входячи до десятки провідних банків України. З грудня 2005 року стратегічним інвестором АКІБ «УкрСиббанк» стала одна з найбільших міжнародних банківських груп у світі BNP Paribas. В квітні 2006р. група BNP Paribas стає офіційним власником 51% акцій Банку. В 2009 році доля акцій BNP Paribas була збільшена до 81,42%, а в 2010 до 99,99%.

В грудні 2009 р. «УкрСиббанк» змінив форму власності з акціонерного комерційного інноваційного банку на публічне акціонерне товариство.

В 2011 р. Європейський банк реконструкції та розвитку купив у BNP Paribas 15% акцій «УкрСиббанк». 2 лютого 2016 року доля акцій Європейського банку реконструкції та розвитку була збільшена до 40% а частка BNP Paribas складає 59,99%. В лютому 2018 року BNP Paribas викупив у міноритаріїв акції «УкрСиббанк», збільшивши частку до 60%.

АТ «УкрСиббанк» діє на підставі Статуту, нова редакція якого була затверджена в червні 2020 року.

Основними пріоритетами ПАТ «УкрСиббанк» є продовження розвитку діяльності та суттєве покращення операційної ефективності діяльності.

Для збільшення ефективності діяльності Банк продовжує реалізацію задач щодо спрощення банківської структури та процесів, таким чином покращуючи якість надання послуг клієнтам. Частиною цього процесу є оптимізація та репозиціонування мережі відділень Банку з їх легким реформатуванням для концентрації навиків з продажу послуг та покращення локації.

Цілі Банку пов'язані з довгостроковою стратегією акціонерів розвивати ефективність бізнесу зі строгим управлінням ризиками та контролем витрат:

- поглиблення культури коплаєнс в банку;
- продовження оптимізації мережі відділень з метою підвищення якості та ефективності обслуговування роздрібних клієнтів;
- розвиток інноваційних продуктів та каналів продажу банківських послуг у відповідності з вимогами часу;

- зосередження уваги на стратегічних сегментах роздрібного бізнесу: Premium та СМБ клієнти;

- подальший розвиток карткових продуктів та розрахункових сервісів

Визначення факторів конкурентної переваги, тобто якісних характеристик, що відображають конкурентну позицію банку, виступає ключовим моментом вивчення клієнтури. Дослідження спрямоване на виявлення тих факторів, які клієнти вважають суттєвими або ключовими у процесі вибору обслуговуючого банку та кредитної послуги (продукту) [38].

Для здійснення операцій досліджуваний банк має відповідні ліцензії, видані Національним банком України, ліцензії видані національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, інші ліцензії та дозволи, табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Ліцензії UKRSIBBANK (складено автором за даними [38])

Ліцензії НБУ	Ліцензії НКЦПФР	Інші ліцензії та дозволи
Банківська ліцензія НБУ № 75 від 05.10.2011 – на право надання банківських послуг	- Ліцензія Серія АЕ № 294541 від 24.10.2014 – на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – діяльність з торгівлі цінними паперами: <i>Брокерська діяльність</i> - Ліцензія Серія АЕ № 294542 від 24.10.2014 – на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – діяльність з торгівлі цінними паперами: <i>Дилерська діяльність</i> - Ліцензія Серія АЕ № 294543 від 24.10.2014 – на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – діяльність з торгівлі цінними паперами: <i>Андеррайтинг</i> - Ліцензія Серія АЕ № 286556 від 08.10.2013 – на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності, а саме – <i>депозитарної діяльності депозитарної установи</i> - Ліцензія Серія АЕ № 286557 від 08.10.2013 – на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності, а саме – <i>діяльності із зберігання активів інститутів спільного інвестування</i> - Ліцензія Серія АЕ № 286558 від 08.10.2013 – на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності, а саме – <i>діяльності із зберігання активів пенсійних фондів</i>	Ліцензія Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України серії АЕ № 186141 від 25.04.2013 Дозвіл № 61 від 09.08.1994 на право здійснення діяльності як депозитарій інвестиційного фонду чи інвестиційної компанії, виданий Міністерством фінансів України

Банк є членом в таких організаціях: Перша фондова торгівельна система, Фондова біржа «Перспектива», Асоціація українських банків, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація платників податків України», Visa International Services Association, країнська міжбанківська Асоціація членів

платіжних систем «ЕМА», Українська національна іпотечна Асоціація, Європейська Бізнес Асоціація, Асоціація «Українська Національна Група Членів та Користувачів СВІФТ «УкрСВІФТ», Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв (ПАРД), Асоціація «Українські Фондові Торговці» (АУФТ), Асоціація «Фондове Партнерство» (АФП).

Інші об'єднання за галузевим принципом: S.W.I.F.T., REUTERS, The Thomas Cook Group Ltd, American Express Services Europe Limited, MasterCard Europe, Українська міжбанківська валютна біржа, Харківська банківська спілка, Український Кредитно-Банківський Союз, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Представництво Американської торгівельної палати в Україні, Київська торгово-промислова палата, Французька ділова спільнота в Україні, Перше всеукраїнське бюро кредитних історій [38].

BNP Paribas — європейський лідер на світовому ринку банківських та фінансових послуг із майже 200-річною історією. У 2020-му році міжнародне фінансове видання Euromoney визнало BNP Paribas «Кращим світовим банком для корпоративного бізнесу» та «Найкращим банком у світі з фінансовою інклюзією». У 2020-му році сьомий рік поспіль BNP Paribas — Top Employer — Кращий роботодавець у Європі із проходженням сертифікації у семи країнах: Бельгії, Франції, Італії, Люксембурзі, Польщі, Україні та Туреччині. У 2020-му році BNP Paribas — №1 Французький банк та №3 у світі у списку «100 глобальних найбільш стійких корпорацій» за підсумками рейтингу видання Corporate Knights [38].

Станом на 01.01.2021 року організаційна структура Банку складається із таких вертикалей: роздрібного бізнесу; споживчого кредитування; з питань реструктуризації та стягнення боргів; операційної діяльності; інформаційних технологій; забезпечення закупівельної діяльності, адміністрування та управління нерухомістю; напрямок з питань комунікацій, корпоративної соціальної відповідальності та залучення [38].

Проаналізуємо основні показники діяльності АТ «УкрСиббанк», табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Основні показники діяльності АТ «УкрСиббанк» протягом 2018-2020 рр. (млн.грн) (складено автором за даними [38, 39])

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Розмір кредитного портфеля, млн. грн	14602	14905	20959	20679	22 221	26 138	21 371	21 067
Резерви під кредитні ризики, млн. грн	859	2135	3790	6792	6 476	3 570	1 975	1 977
Активи , млн. грн	24112	26337	43418	45367	46 577	52 681	53 776	72 522
Ліквідні кошти, млн. грн	3969	6007	1970	4008	4 641	5 203	5 904	6 769
Власний капітал, млн. грн	2650	1781	1803	4104	5 571	6 723	6 779	8 089
Статутний капітал, млн. грн	1774	1774	1774	5069	5 069	5 069	5 069	5 069
Загальний обсяг внесків, млн. грн	16632	17424	33300	36424	35 785	40 601	44 832	62 385

Продовження табл. 2.2

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Депозити фізичних осіб, млн. грн	9163	8973	10872	11499	13 119	15 205	18 725	25 396
Боргові цінні папери, емітовані банком, млн. грн	271	2	0	0	0	0	0	0
Чистий прибуток, млн .грн	25	-870	23	-994	1 467	2 658	2 580	1 312

Так, за даними табл. 2.2 чистий прибуток АТ «УкрСиббанк» має тенденцію до зменшення: за результатами 2019 року спостерігається зменшення на 2,93% відносно попереднього періоду; в 2020 році – на 49,22 % (або на 1270 млн грн) відносно 2019 р., рис. 2.1

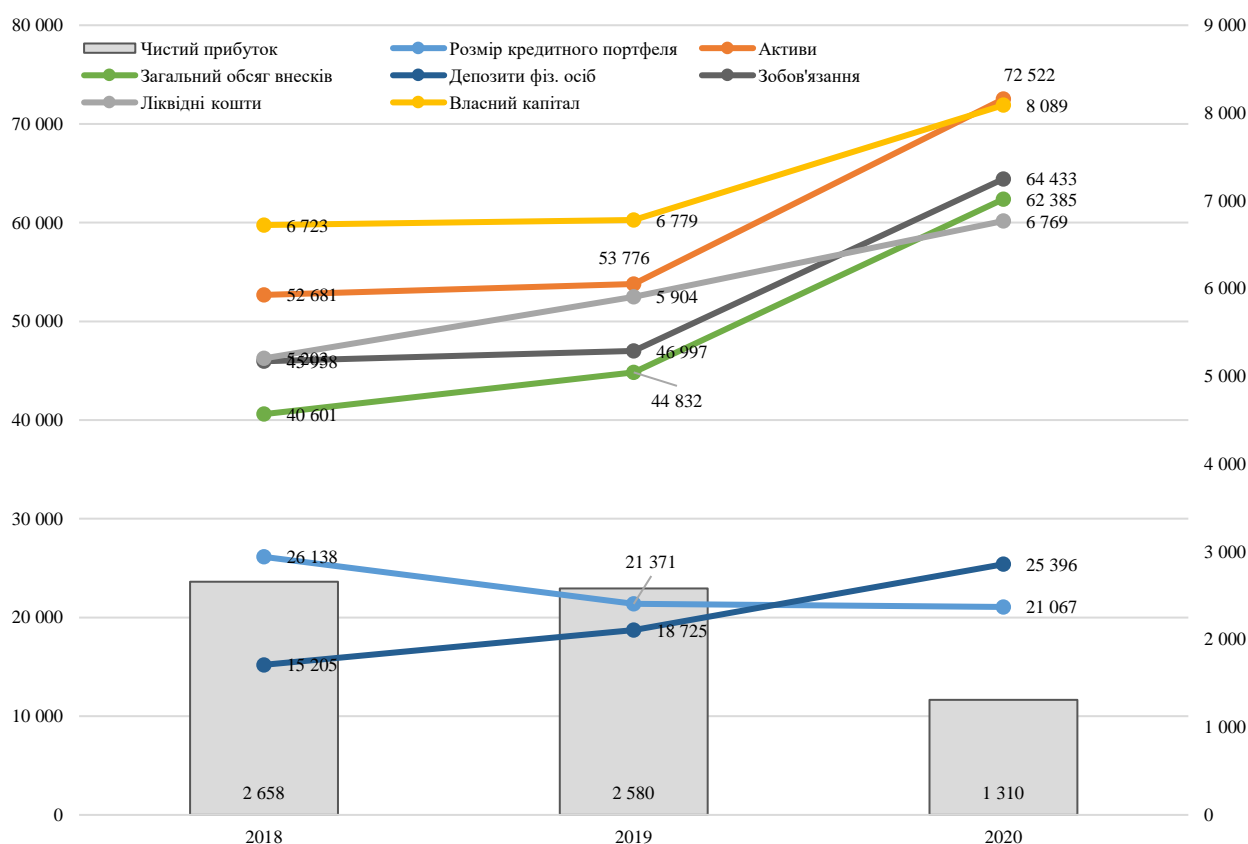

Рисунок 2.1 – Динаміка основних показників діяльності АТ «УкрСиббанк», 2018 - 2020 рр. (млн грн)

При цьому спостерігається збільшення активів банку – на 34,86 % (або на 18764 млн грн) в 2020 році відносно 2019 року. В той же сам на 14,65 % збільшилися ліквідні активи та власний капітал – на 19,32 %. Статутний капітал залишається незмінним протягом всього періоду дослідження і складає 5069 млн грн.

Протягом періоду дослідження спостерігається збільшення депозитів фізичних осіб: 2019 рік – на 23,15 % (або на 3520 млн грн) відносно 2018 року; 2020 рік – на 35,63 % (або на 6671 млн грн) відносно 2019 року і на кінець 2020 року складають 25 396 млн грн.

В рамках дослідження основних показників діяльності АТ «Укрсиббанк» проведено трендовий аналіз розміру кредитного портфелю досліджуваного банку за 2013-2020 рр., результати якого представлено на рис. 2.2.

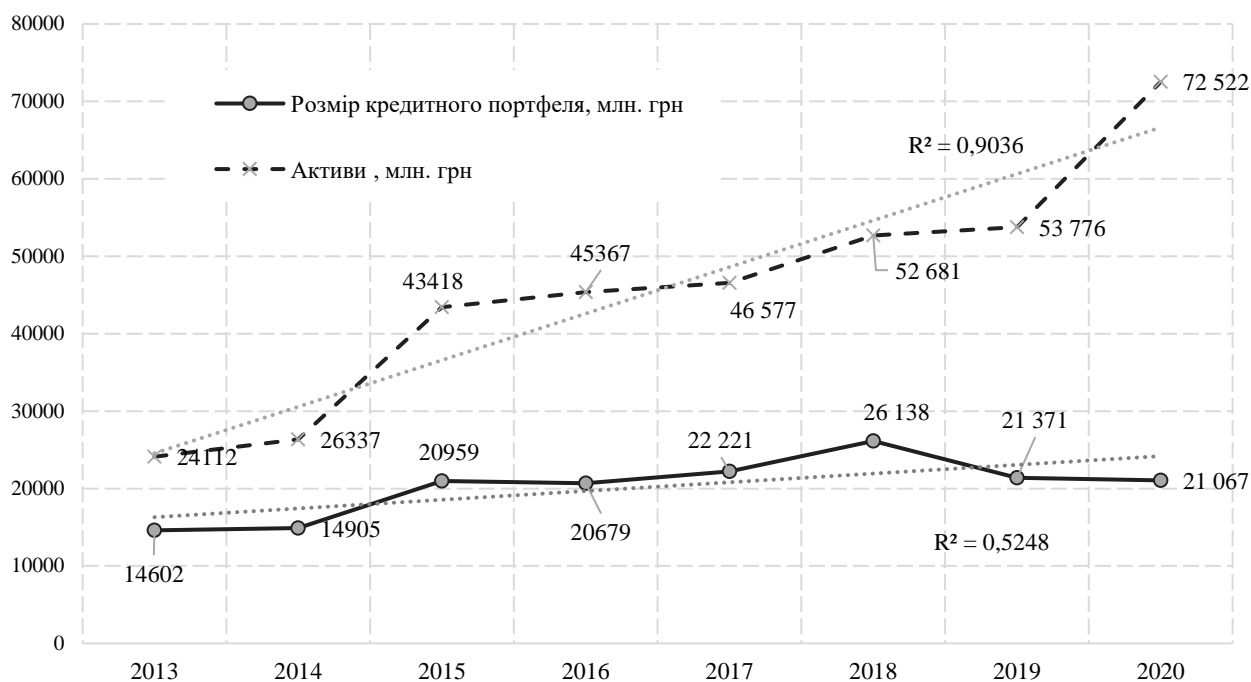

Рисунок 2.2 – Трендовий аналіз динаміки активів та кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк», 2013-2020 рр. (складено автором)

Дані рис. 2.2 дозволяють зробити висновок про тенденцію до зростання розміру кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк» не зважаючи на деякі коливання. Мінімальне значення кредитного портфелю зафіксовано в 2013 році – 14602 млн. грн; максимальне в 2018 році – 26138 млн. грн. Станом на кінець 2020 року сума наданих Банком кредитів складає 21067 млн. грн, що менше максимального значення на 5 071 млн. грн або на 19%.

Зобов'язання АТ «Укрсиббанк» за результатами 2020 року складають 64 433 млн грн, що більше їх значення в 2019 році на 17436 млн грн або на 37,10 %, що пояснюється збільшенням коштів клієнтів досліджуваного банку на 39 % або на 17678 млн. грн.

Зобов'язання АТ «Укрсиббанк» складаються із заборгованості перед іншими фінансовими установами, деривативів, коштів клієнтів, орендних зобов'язань, інших зобов'язань та субординованого боргу, табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Зобов'язання АТ «Укрсиббанк», 2018-2019 рр.

Зобов'язання (тис. грн.)	2018	2019	Відхилення		2020	Відхилення	
			Абс.	%		Абс.	%
Заборгованість перед іншими фінансовими установами	5927	3979	-1948	-32,9%	2947	-1032	-25,9%

Продовження таблиці 2.3

Зобов'язання (тис. грн.)	2018	2019	Відхилення		2020	Відхилення	
			Абс.	%		Абс.	%
Деривативи	7387	702	-6685	-90,5%	4587	3885	553,4%
Кошти клієнтів	41115607	45424255	4308648	10,5%	63102454	17678199	38,9%
Орендні зобов'язання	-	-	-	-	248771	248771	-
Інші зобов'язання	1091945	740023	-351922	-32,2%	866 283	126260	17,1%
Субординований борг	3066893	249348	-2817545	-91,9%		-249348	-100,0%
Зобов'язання	45287759	46418307	1130548	2,5%	64225042	17 806 735	38,4%

Дані таблиці 2.3 дозволяють стверджувати, що здебільшого зобов'язання Банку складаються із коштів клієнтів, рис. 2.3.

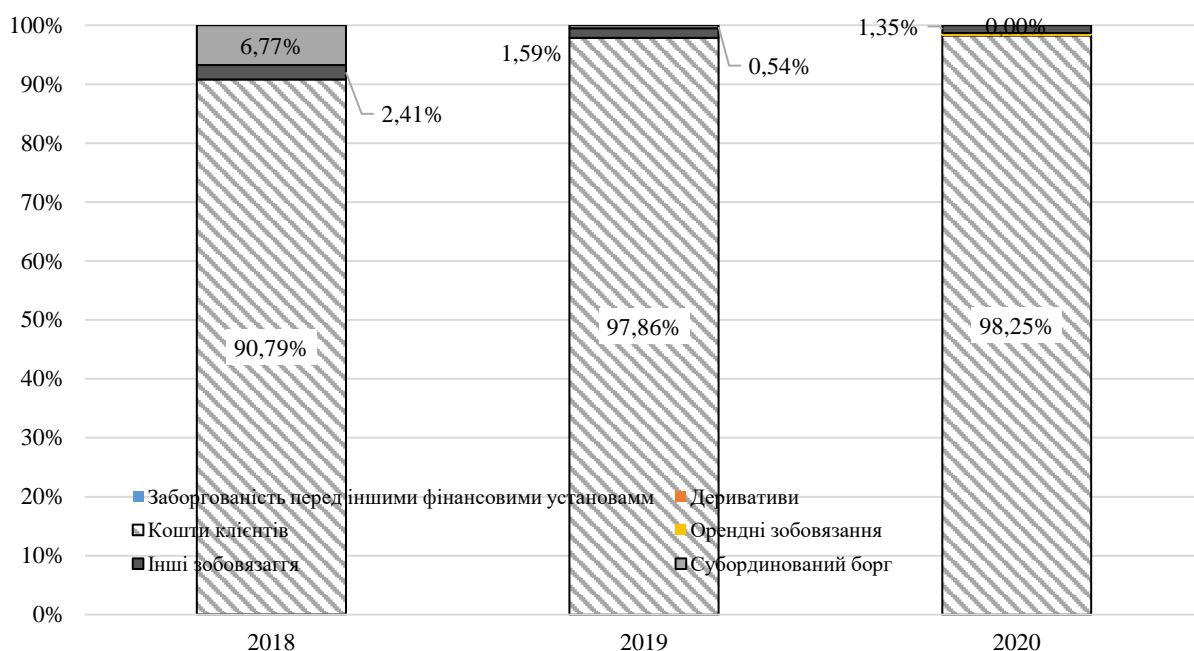

Рисунок 2.3 – Структура зобов'язань АТ «Укрсіббанк», 2018-2020 рр.

Станом на кінець 2020 року частка коштів клієнтів в структурі зобов'язань АТ «Укрсіббанк» складає 98,25%, що більше 2019 року на 0,39 відсоткових пунктів, відносно 2018 року – більше на 7,46 відсоткових пункти. Станом на кінець 2020 року в структурі зобов'язань банку відсутній субординований борг, але з'явилися орендні зобов'язання, які за строками погашення мають такий розподіл:

- До одного року – 3 699 млн грн. (1,5%)
- Більше одного року, але менше трьох років – 49 514 млн грн. (19,9%)
- Більше трьох років, але менше п'яти років – 152 731 млн грн. (61,4%)
- Більше п'яти років – 42 827 млн грн. (17,2%)

Станом на кінець 2020 року кошти клієнтів АТ «Укрсиббанк» склали 63 102 454 тис.грн., що більше попереднього року на 17 678 199 тис.грн або на 38,9 %, табл. 2.4

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки коштів клієнтів АТ «Укрсиббанк», 2018 – 2020 рр. (тис. грн.)

	2018	2019	2020	Відхилення	
				Абс.	%
Поточні рахунки/рахунки до запитання					
- Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	22 289 890	22 658 217	35 430 177	12 771 960	56,4%
- Кошти фізичних осіб	13 354 103	16 943 499	23 836 380	6 892 881	40,7%
Усього поточних рахунків/рахунків до запитання	35 643 993	39 601 716	59 266 557	19 664 841	49,7%
Строкові депозити					
- Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	4 033 261	4 441 670	2 344 342	-2 097 328	-47,2%
- Кошти фізичних осіб	1 438 353	1 380 869	1 491 555	110 686	8,0%
Усього строкових депозитів	5 471 614	5 822 539	3 835 897	-1 986 642	-34,1%
Усього коштів клієнтів	41 115 607	45 424 255	63 102 454	17 678 199	38,9%

За даними табл. 2.4 збільшення обсягів коштів клієнтів за результатами 2020 року пояснюється збільшенням обсягів поточних рахунків/рахунків до запитання, до яких відносяться - кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (збільшення на +56,4 %) та кошти фізичних осіб (збільшення на +40,7%). При цьому зафіксовано зменшення обсягів строкових депозитів до рівня 3 835 897 тис.грн., що менше попереднього значення на -1 986 642 тис.грн. (або на 34,1%): кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – на -2 097 328 тис.грн. (або на 47,2 %) менше відносно 2019 року; кошти фізичних осіб збільшилися до рівня 1 491 555 тис.грн. або на +8% відносно попереднього року.

За даними 2018-2020 року головним джерелом коштів клієнтів банку є поточні рахунки / рахунки до запитання, рис. 2.4.

Протягом 2020 року частка поточних рахунків та рахунків до запитання зросла до рівня 93,9% всього обсягу клієнтів Банку, що більше 2019 року на 6,7 відсоткових пунктів. Частки поточні рахунки та рахунки до запитання фізичних осіб майже залишилися незмінними – коливаються від 37,3 % (2019 р.) до 37,8% (2020 р.).

Частка поточні рахунки та рахунки до запитання юридичних осіб та ФОПів протягом 2020 року збільшилася до рівня 56,1 %, що більше значення попереднього року на 6,2 відсоткових пунктів. Частка строкових депозитів юридичних осіб та ФОПів зменшилася в 2020 році відносно 2019 року майже в 3 рази: 9,8 % в 2019 році проти 3,7 % в 2020 році.

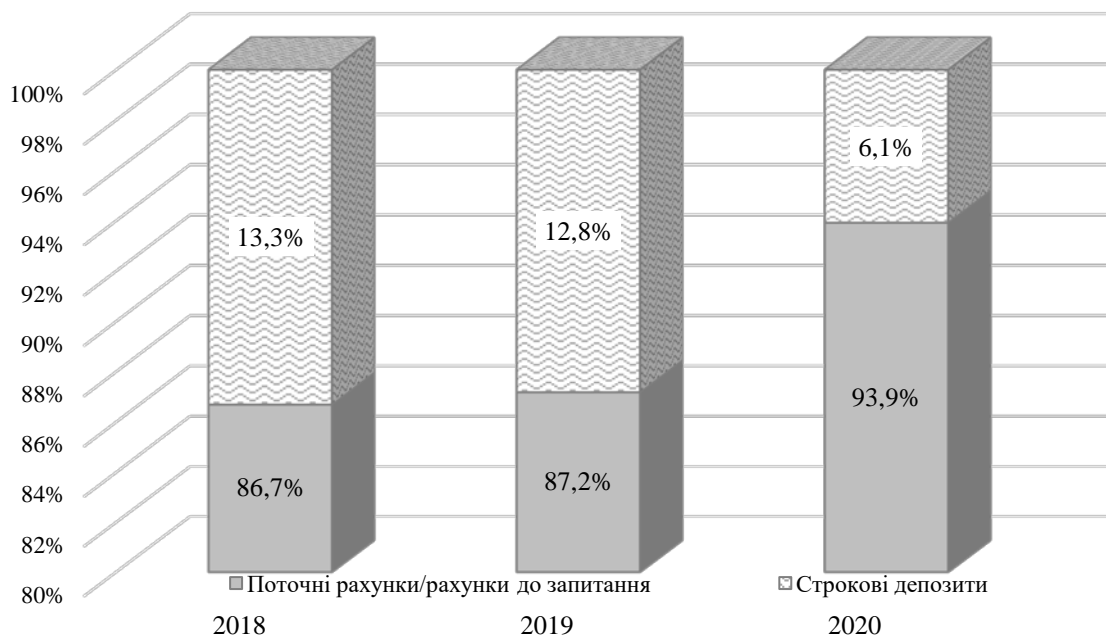

Рисунок 2.4 – Структура коштів клієнтів АТ «Укрсіббанк», 2019 – 2020 рр.

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки представлено таким чином, рис. 2.5:

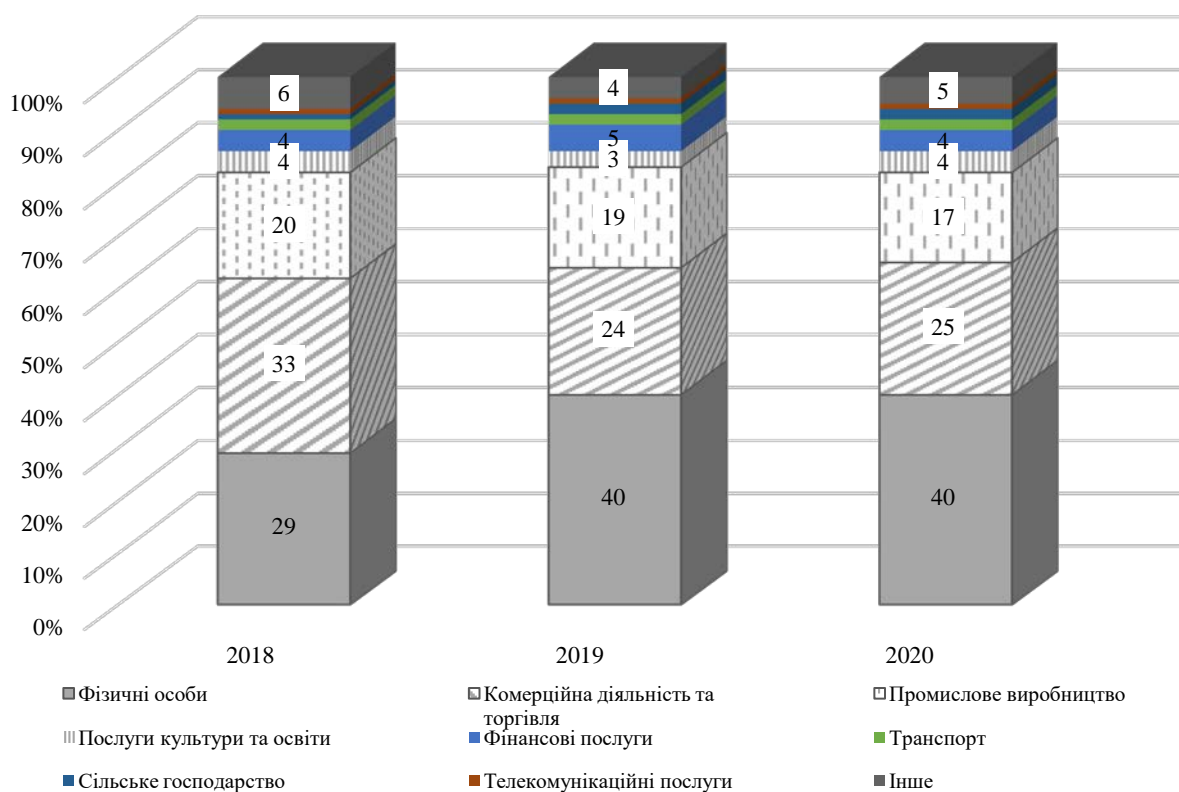

Рисунок 2.5 – Структура коштів клієнтів АТ «Укрсіббанк»: галузевий аспект, 2019 – 2020 рр.

- фізичні особи – 40%, що є незмінним показником протягом 2019-2020 рр.;

- комерційна діяльність: 2019 рік – 24%, 2020 р. – 25%;
- промислове виробництво – 2019 р. – 19 %, 2020 р. – 17%, тобто частка зменшилася на 2 відсоткових пунктів;
- послуги культури та освіти: 2019 р. – 3%, 2020 р. – 4 % (+1 відсотковий пункт);
- фінансові послуги: 2019 р. – 5 %, 2020 р. – 4 % (-1 відсотковий пункт);
- транспорт, сільське господарство та телекомунікації не перевищують позначки 2%.

Сума залишків на рахунках найбільших 10 клієнтів Банку станом на 31 грудня 2020 року становила 4 618 166 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 3 323 616 тисяч гривень), або 7% (31 грудня 2019 року: 7%) від загальної суми коштів клієнтів [38].

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції АТ «Укрсиббанк», розрахунок яких передбачено Інструкцією № 368 та Положенням № 290, за період 1 кв. 2018 р. – 3 кв. 2021 р. представлено в Додатку И.

Регулятивний капітал АТ «Укрсиббанк» за результатами 3 кварталу 2021 року складає 8 403 352 тис. грн, що більше значення першого кварталу 2018 року на 26%, рис. 2.6

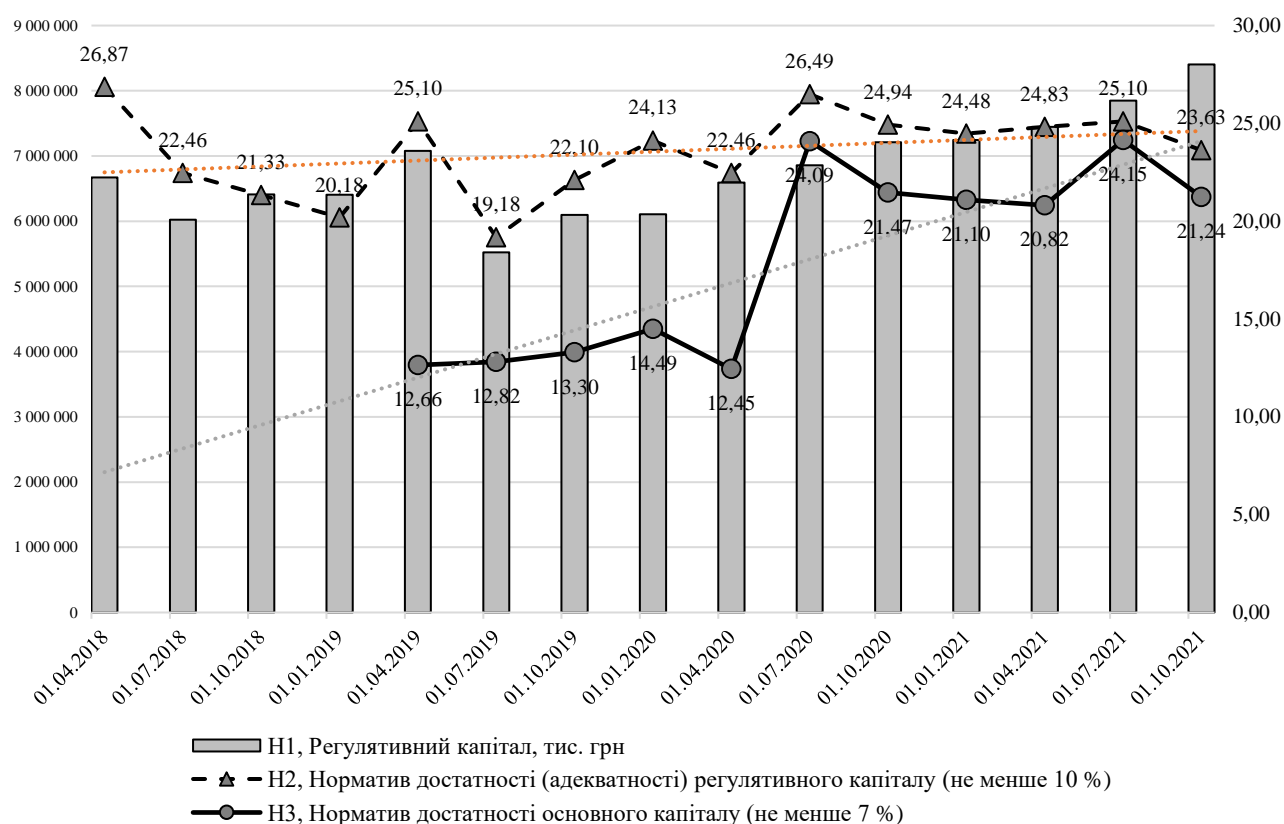

Рисунок 2.6 – Динаміка значень нормативів капіталу АТ «Укрсиббанк», 1 кв. 2018 р. – 3 кв. 2021 р.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) протягом всього періоду дослідження відповідає вимогам є не менше 10 %, мінімальне зафіксоване за період дослідження значення на рівні 19,18 % зафіксовано в 2 кв. 2019 року. Норматив достатності основного капіталу (Н3), який за вимогами має бути не менше 7 %, також знаходиться у межах допустимого значення. Станом за результатами 3 кв. 2021 року його значення складає 21,24 %.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) визначається як співвідношення ліквідних активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року. Він визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року – 60%, рис. 2.7.

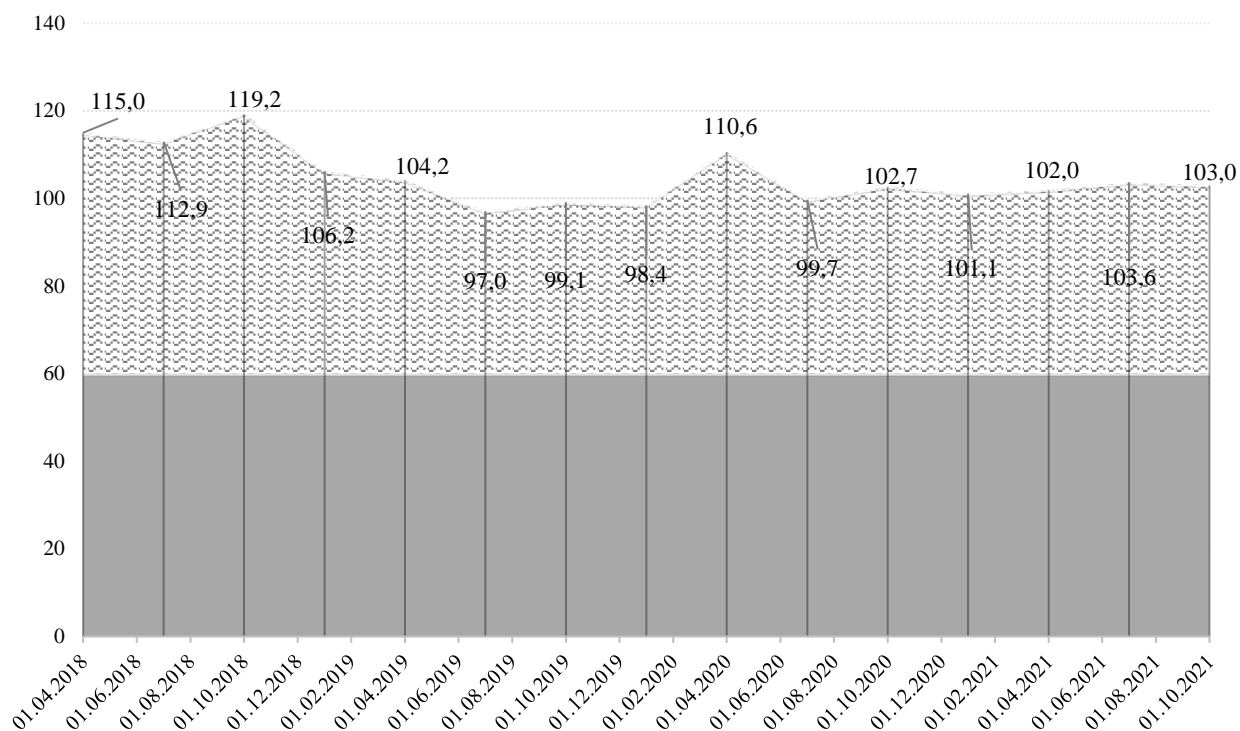

Рисунок 2.7 – Динаміка нормативу короткострокової ліквідності (Н6) АТ «Укрсиббанк», 1 кв. 2018 р. – 3 кв. 2021 р.

За результатами 3 кв. 2021 року значення нормативу короткострокової ліквідності (Н6) АТ «Укрсиббанк» складає 103,04 %, що більше його мінімального рекомендованого значення на 40,04 відсоткових пункти. Протягом всього періоду дослідження показник відповідає його нормативному значенню, мінімальний рівень – 97,02 % - зафіксовано в 2 кв. 2019 року.

Аналіз нормативів кредитного ризику дозволяє стверджувати, що протягом періоду дослідження АТ «Укрсиббанк» не порушував нормативні значення:

- норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – не більше 25 %;

- норматив великих кредитних ризиків (Н8) – не більше 800% розміру регулятивного капіталу;

- норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) – не більше 25 % (рис. 2.8).

Але на кінець 2018 та 2019 років зафіксовано крайнє критичне значення показника максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) на рівні 24,99 % при максимально можливому – 25 %. Показник максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) протягом періоду дослідження не наближається до критичного значення в 25 %; найвище значення складає 20,21 % (4 кв. 2018 р.)

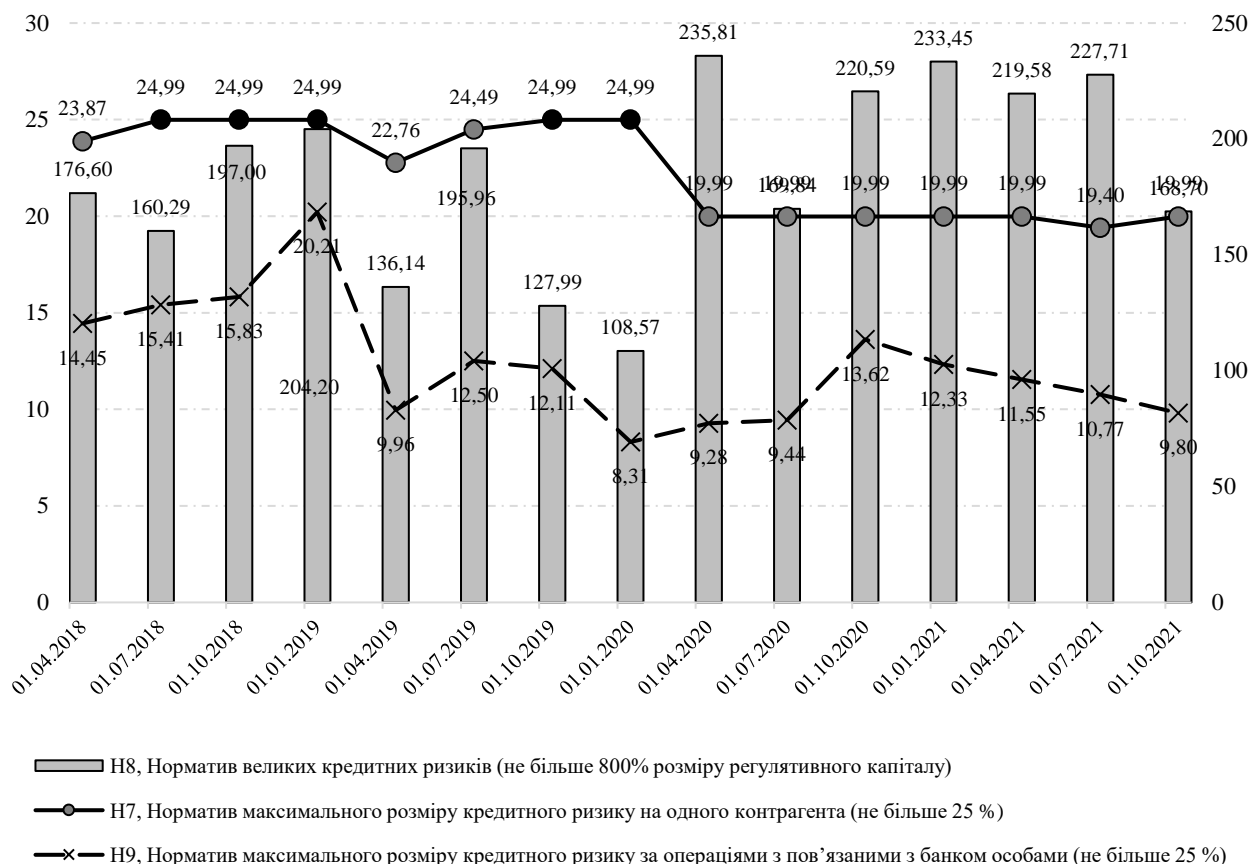

Рисунок 2.8 – Динаміка нормативів кредитного ризику АТ «Укрсиббанк»: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великих кредитних ризиків (Н8), максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), 1 кв. 2018 р. – 3 кв. 2021 р.

Успішна діяльність АТ «Укрсиббанк» значною мірою залежить від обраної концепції управління ризиками. Основна мета управління ризиками Банку полягає в сприянні стратегії та місії Банку за рахунок створення надійної, безпечної та пильної системи управління ризиками, яка діє у довгостроковій перспективі на основі належного впровадження багаторічної практики BNP Paribas SA (Франція) у сфері управління ризиками, повної відповідності вимогам місцевого регулятора (НБУ) і Групи, які змінюються, та забезпеченню адекватного і актуального ризик-апетиту з належним балансом між потребами бізнесу, які зростають, та обережністю у ставленні до ризиків.

НБУ встановлює ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку (Л13-1) – співвідношення величини перевищення обсягу вимог за іноземною валютою та банківськими металами над обсягом зобов'язань у гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу банку; ліміт загальної короткої відкритої валютної позиції банку (Л13-2) – співвідношення величини перевищення обсягу зобов'язань за іноземною валютою та банківськими металами над обсягом вимог у гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу банку.

Протягом періоду дослідження не зафіксовано порушень і за нормативом Л13-1 – норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, який станом на кінець 2021 року має бути не більше 10%, рис. 2.9.

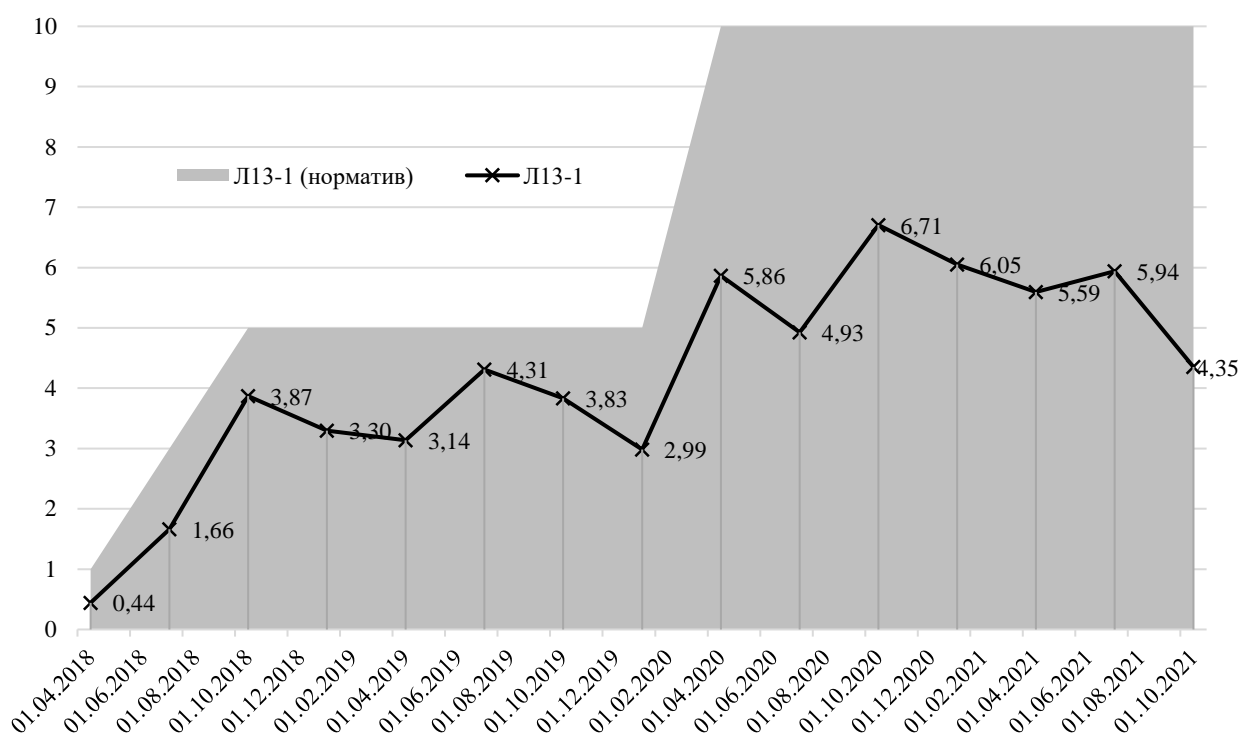

Рисунок 2.9 – Динаміка нормативу ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1), 1 кв. 2018 р. – 3 кв. 2021 р.

Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2), який має бути не більше 10 %, також протягом періоду дослідження порушено не було (Додаток И).

За підсумками 2020 року АТ «Укрсиббанк» отримав прибуток в обсязі 1,312 млрд. грн., що на 49,16% менше прибутку, отриманого Банком за підсумками 2019 року, рис. 2.10.

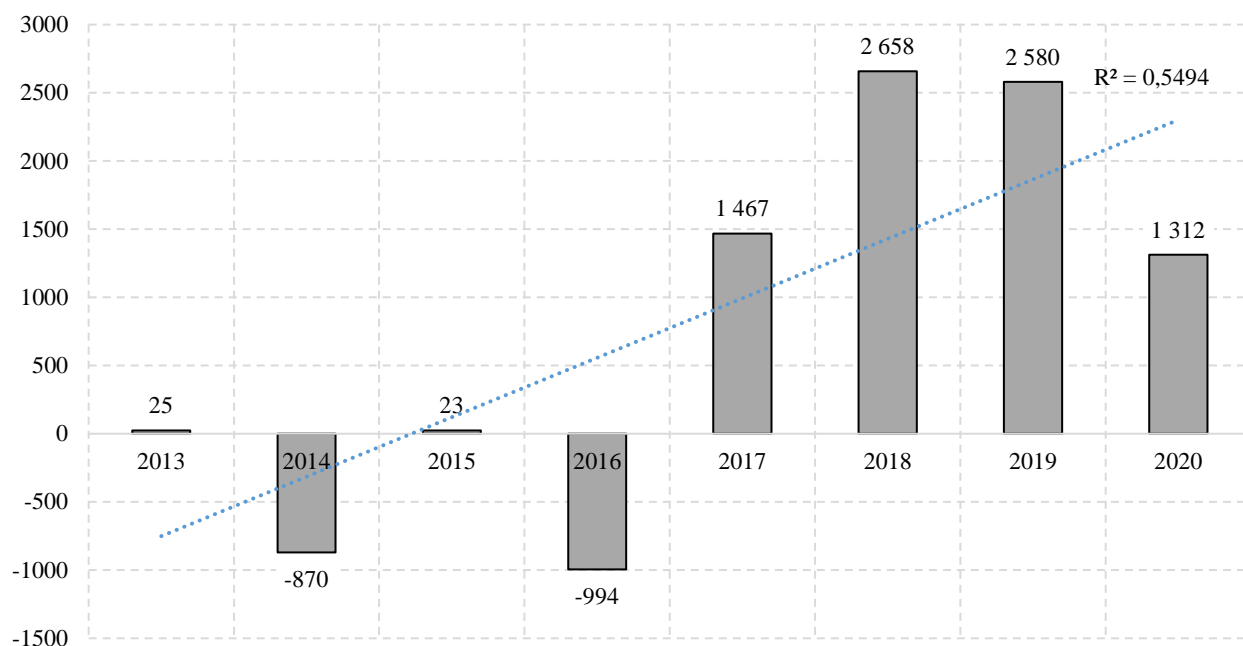

Рисунок 2.10 – Динаміка чистого прибутку АТ «Укрсиббанк», 2013-2020 рр.

Зменшення прибутку Банку стало результатом зниження обсягу ключових статей його доходів. Так, за підсумками 2020 року в порівнянні з 2019 роком чистий процентний дохід АТ «Укрсиббанк» знизився на 21,68% і склав 3,294 млрд. грн., а чистий комісійний дохід Банку зменшився на 1,78% до 1,706 млрд. грн.

Незважаючи на зниження, фінансовий результат АТ «Укрсиббанк» загалом позитивно оцінюється: в умовах триваючого карантину Банк продемонстрував здатність генерувати вагомий обсяг доходів та прибутку.

Для визначення місця АТ «Укрсиббанк» в банківській системі України здійснено групування банків України методами кластерного аналізу, що дозволило ідентифікувати однорідність об'єктів (банків) системи управління.

Вихідними даними є економічні нормативи 74 банків України за результатами 2020 року (Додаток К). Перш ніж використовувати будь-який із методів кластерного аналізу, необхідно виконати процедуру стандартизації і нормування даних з метою приведення всіх показників до однієї величини (зробити їх порівняльними). Вихідні дані стандартизовано за допомогою відповідного модулю програмного пакету Statistica 10.0 (StatSoft Inc., США) [41] (Додаток Л).

З метою визначення кількості кластерів для заданої сукупності об'єктів розраховано показник ентропії (невизначеності) для кожного можливого групування. Найкращим варіантом вважається варіант, за яким відхилення фактичного показника ентропії від його максимального значення є мінімальним. Результати розрахунку та аналізу показників ентропії в умовах різної кількості кластерів наведено в табл. 2.5

Таблиця 2.5 – Розрахунок ентропії різних варіантів кількості кластерів для порівняння банків за їх економічними нормативами (за результатами 2020 року), (побудовано та розраховано автором за даними з джерел [38, 40])

Кількість кластерів	Кількість регіонів у кластері №													Максимально можлива ентропія	Ентропія, біт	Відхилення ентропії від максимально можливого значення, %
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
2	9	65												1,00	0,53	46,60
3	63	10	1											1,58	0,67	57,61
4	58	3	10	3										2,00	1,04	47,95
5	3	38	25	7	1									2,32	1,62	30,39
6	25	16	22	7	3	1								2,58	2,12	17,95
7	21	17	2	6	3	24	1							2,81	2,24	20,30
8	24	15	3	21	5	2	3	1						3,00	2,37	20,91
9	21	15	3	22	2	2	1	3	5					3,17	2,51	20,91
10	1	18	20	3	21	1	3	5	1	1				3,32	2,50	24,82
11	13	2	14	3	20	2	2	5	9	3	1			3,46	2,92	15,54
12	14	2	3	1	18	5	2	5	9	11	3	1		3,58	3,08	14,06
13	16	2	5	3	2	17	2	5	1	9	9	2	1	3,70	3,15	14,81

За даними табл. 2.5 найменше відхилення показника ентропії від максимально можливого його значення спостерігається при групуванні об'єктів на 12 кластерів $\Delta H = 14,06\%$. Тому банки України за економічними нормативами (2020 р.) буде згруповано на 12 кластерів (дендрограма), рис. 2.11.

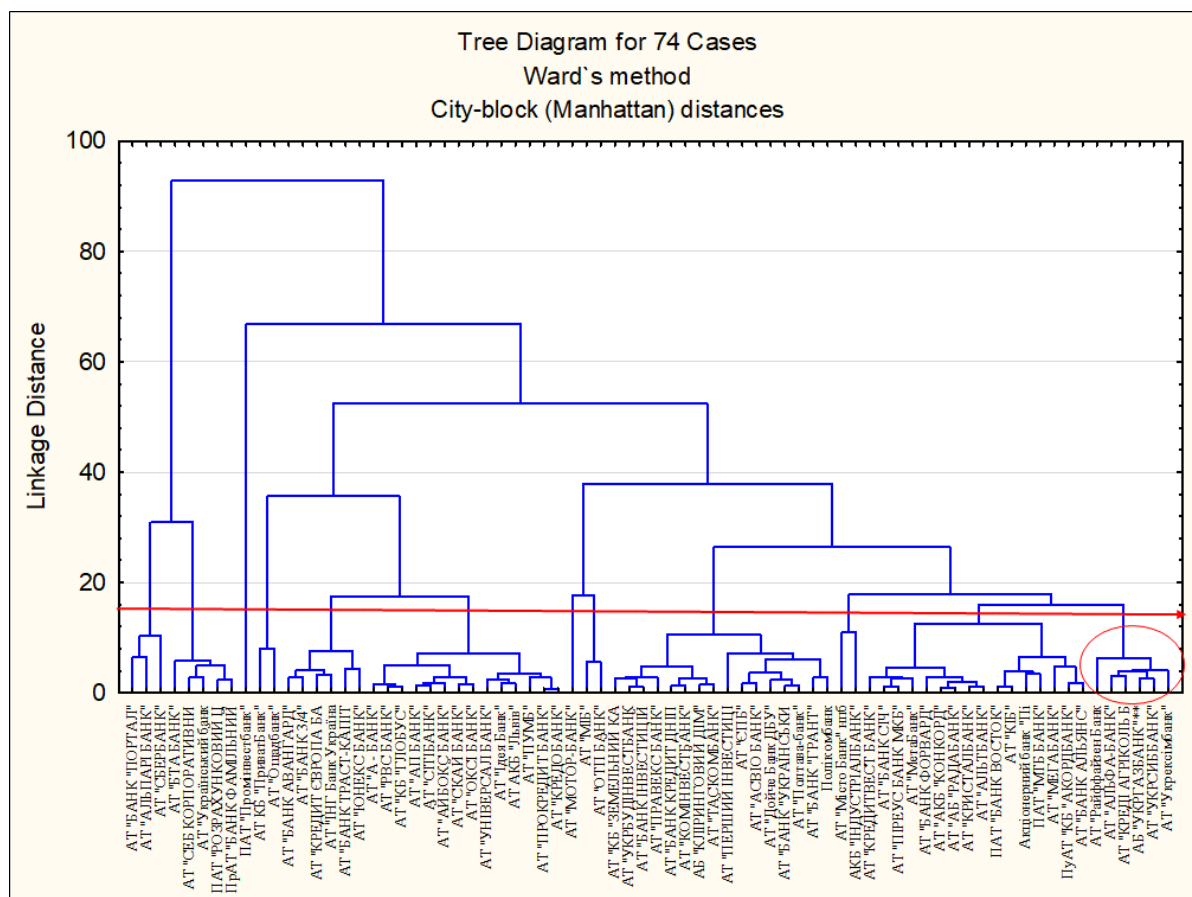

Рисунок 2.11 – Дендрограма групування банків України, 2020 рік

Дані рисунків дозволяють визначити групу банків, в структурі до якої входить АТ «Укрсиббанк»:

- АТ «Райффайзен Банк Аваль»
- АТ «Альфа-Банк»
- АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»
- АБ "УКРГАЗБАНК
- АТ «Укрсиббанк»
- АТ «Укрексімбанк»

Всі банки сформованої групи є системно важливими банками, за виключенням АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК». Саме ці банки є близькими досліджуваному банку як об'єкти управління.

3. АНАЛІЗ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК БАНКУ

Розрахунок та присвоєння рейтингу АТ «Укрсиббанк» здійснюється ТОВ РА «Експерт-Рейтинг» [37].

Оновлення присвоєної рейтингової оцінки проводиться ТОВ РА «Експерт-Рейтинг» відповідно до умов договору:

- в разі надходження інформації, що є підставою для перегляду рейтингу;
- в разі звернення АТ «Укрсиббанк»;
- на регулярній основі за результатами звітного кварталу, якщо інше не передбачено договором ТОВ РА «Експерт-Рейтинг» із суб'єктом рейтингування, але не рідше ніж за результатами 6 місяців з часу останнього оновлення рейтингу.

Рейтингове агентство «Експерт-рейтинг» підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг UKRSIBBANK на рівні uaAAA за національною українською шкалою, що означає найвищий рівень кредитоспроможності, табл. 3.1

Таблиця 3.1 – Рейтингова оцінка АТ «Укрсиббанк» за національною українською шкалою (ТОВ РА «Експерт-Рейтинг»), 2018-2021 рр.

2021		2020		2019		2018	
16.11.2021	uaAAA	01.12.2020	uaAAA	13.11.2019	uaAAA	14.11.2018	uaAAA
27.08.2021	uaAAA	08.09.2020	uaAAA	10.09.2019	uaAAA	10.09.2018	uaAAA
02.06.2021	uaAAA	04.06.2020	uaAAA	22.05.2019	uaAAA	05.07.2018	uaAAA
26.03.2021	uaAAA	28.04.2020	uaAAA	20.03.2019	uaAAA	13.03.2018	uaAAA

16 листопада 2021 року на засіданні Рейтингового комітету РА «Експерт-Рейтинг» було прийняте рішення оновити довгостроковий рейтинг АТ «Укрсиббанк» на рівні uaAAA за національною українською шкалою. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №665 від 26.04.2007р., Банк або окремих борговий інструмент з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими банками або борговими інструментами. Приймаючи рішення про оновлення рейтингу, Агентство враховувало результати роботи Банку за дев'ять місяців 2021 року, а також статистичну звітність Банку за 2020 рік та за січень-жовтень 2021 року [37].

При визначенні та оновленні кредитного рейтингу АТ «Укрсиббанк» агентство використовує ряд критеріїв за наступними групами:

1. Адекватність капіталу. Регулятивний капітал АТ «Укрсиббанк» (Н1) впродовж 2020 року та січня-жовтня 2021 року коливався в діапазоні від 5,825 млрд грн до 8,484 млрд грн, демонструючи висхідний тренд. З початку 2021 року регулятивний капітал Банку (Н1) виріс на 17,09% і станом на 01.11.2021 його обсяг склав 8,484 млрд грн [37].

Норматив адекватності регулятивного капіталу АТ «Укрсиббанк» (Н2) в період з 02.01.2020 по 01.11.2021 коливався в межах від 21,95% до 27,38%.

Незважаючи на нерівномірну динаміку, показники Н2 Банку впродовж вказаного періоду аналізу на постійній основі з вагомим запасом перевищували встановлений НБУ граничний рівень, а також були вищими за середні значення даного нормативу по банківській системі України. Станом на 01.11.2021 Н2 Банку складав 24,97%, що в 2,5 рази перевищувало встановлену регулятором граничну відмітку, а також було на 3,28 п.п. більше, ніж середньо-ринковий показник [37].

Норматив достатності основного капіталу АТ «Укрсиббанк» (Н3) впродовж 2020 року та січня-жовтня 2021 року коливався в рамках 12,45-25,60% та на постійній основі з вагомим запасом перевищував встановлений НБУ граничний рівень, а також переважно був значно вищим за середньо-ринкові показники даного нормативу. Станом на 01.11.2021 Н3 Банку складав 22,24%, що в 3,2 рази перевищувало встановлену регулятором граничну відмітку, а також було на 7,15 п.п. більше, ніж середнє значення Н3 по банківській системі України [37].

Таким чином, станом на початок листопада 2021 року АТ «Укрсиббанк» був дуже добре забезпечений регулятивним та основним капіталом, на що вказують відповідні нормативи Банку (Н2 та Н3), які в рази перевищували встановлені НБУ граничні значення, а також були вищими за середні показники даних нормативів по банківській системі України.

2. Ліквідність. Впродовж 2020 року та січня-жовтня 2021 року норматив короткострокової ліквідності АТ «Укрсиббанк» (Н6) коливався в межах від 97,77% до 118,60%, та на постійній основі з вагомим запасом перевищував встановлений НБУ граничний рівень, а також був помітно вищим за середні показники даного нормативу по банківській системі України. Станом на 01.11.2021 Н6 Банку складав 104,36%, що на 44,36 відсоткових пунктів перевищувало встановлене регулятором граничне значення, а також було на 15,06 відсоткових пунктів більше, ніж середньо-ринковий показник [37].

Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}) АТ «Укрсиббанк» в період з 01.01.2020 по 01.11.2021 коливався в діапазоні 249,90-432,25% та в рази перевищував встановлені НБУ граничні значення. Станом на 01.11.2021 LCR_{вв} Банку складав 342,69%, що в 3,43 рази перевищувало встановлений регулятором граничний рівень [37].

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}) АТ «Укрсиббанк» впродовж 2020 року та січня-жовтня 2021 року коливався в рамках 161,61-418,99% та переважно в рази перевищував встановлену НБУ граничну відмітку. Станом на 01.11.2021 LCR_{ів} Банку складав 315,68%, що в 3,16 рази перевищувало нормативне значення.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) АТ «Укрсиббанк» станом на 01.11.2021 складав 171,08%, що 81,08 відсоткових пунктів перевищувало встановлене НБУ граничне значення (яке з 01 жовтня має становити не менше 90%). Агентство нагадує, що норматив NSFR визначає мінімально необхідний рівень ліквідності для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік [37].

Отже, станом на початок листопада 2021 року АТ «Укрсиббанк» був дуже добре забезпечений ліквідністю, про що свідчать показники відповідних нормативів Банку (Н6, LCR_{вв}, LCR_{ів} та NSFR), які з вагомим запасом перевищували встановлені регулятором граничні значення.

3. Якість активів. Станом на 01.10.2021 порівняно з 01.01.2021 загальні активи АТ «Укрсиббанк» виросли на 4,17% (з 72,316 млрд грн до 75,330 млрд грн), обсяг кредитного портфеля Банку збільшився на 20,72% (з 21,067 млрд грн до 25,432 млрд грн), а його частка в активах АТ «УКРСИББАНК» продемонструвала приріст на 4,63 п.п. (з 29,13% до 33,76%).

В структурі активів Банку суттєву частку, як і раніше, займали високоліквідні інструменти: станом на 01.10.2021 обсяг грошових коштів в касі та коштів в НБУ і обов'язкових резервів складав 5,621 млрд грн, що становило 7,46% активів АТ «Укрсиббанк». Портфель цінних паперів та інвестицій у дочірні підприємства Банку складав 15,599 млрд грн, що становило 20,71% його активів. Крім того, АТ «Укрсиббанк» залишається активним учасником міжбанківського ринку: станом на 01.10.2021 обсяг коштів, розміщених Банком в інших фінансових установах за амортизованою вартістю, складав 25,998 млрд грн або 34,51% активів АТ «Укрсиббанк». Отже, станом на початок жовтня 2021 року активи Банку, як і раніше, були добре диверсифікованими, що зменшувало вплив портфельних ризиків на його діяльність [37].

Частка NPL в кредитному портфелі АТ «Укрсиббанк» за період з 01.01.2021 по 01.10.2021 зменшилась на 3,06 відсоткових пункти до 5,00% (Агентство розраховує NPL як частку кредитів п'ятого класу фізичним особам і десятого класу юридичним особам в кредитному портфелі Банку), а середній показник NPL по банківській системі України скоротився на 7,82 відсоткових пунктів і склав 35,11%. Таким чином, станом на початок жовтня 2021 року частка NPL Банку була в 7,02 рази нижчою за середньо-ринковий показник.

4. Дохідність операцій банку. За підсумками 9 місяців 2021 року АТ «Укрсиббанк» отримав прибуток в обсязі 1,035 млрд грн, що на 2,97% перевищило прибуток, отриманий Банком за підсумками 9 місяців 2020 року.

Ключовим фактором росту прибутку АТ «Укрсиббанк» стала висхідна динаміка основних статей його доходів. Так, за підсумками 9 місяців 2021 року в порівнянні з аналогічним періодом 2020 року чистий процентний дохід Банку виріс на 2,27% і склав 2,596 млрд грн, а чистий комісійний дохід АТ «Укрсиббанк» збільшився на 16,60% до 1,438 млрд грн.

Таким чином, за підсумками 9 місяців 2021 року АТ «Укрсиббанк» продемонстрував хороший фінансовий результат, згенерувавши вагомий обсяг прибутку, та наростивши ключові статті свої доходів у порівнянні з аналогічним періодом 2020 року, що в умовах триваючих карантинних обмежень заслуговує на високу оцінку. Поряд з цим, Агентство підкреслює, що впродовж дев'яти останніх кварталів поспіль Банк генерував вагомий обсяг прибутку на постійній основі. При цьому, прибуток АТ «Укрсиббанк» за третій квартал поточного року перевищив фінансовий результат другого кварталу у 2,3 рази, склавши 519,404 млн грн.

Перевірка за загальнодоступними базами даних Державної фіскальної служби показала, що АТ «Укрсиббанк» перебував на обліку в органах доходів та не має податкового боргу. Також АТ «Укрсиббанк» має безпрецедентно високий рівень зовнішньої підтримки від своїх акціонерів: BNP Paribas та ЄБРР.

Окрім того, АТ «Укрсиббанк» займає перші позиції серед банків України за такими рейтингами, табл. 3.2

Таблиця 3.2 – Рейтинги АТ «Укрсиббанк», 2018 – 2020 рр. (складено автором за даними [38])

2018	2019	2020
№1 у рейтингу стійкості банків за підсумками 3 кварталу 2018 року, за версією фінансового порталу «Мінфін» (листопад 2018); №2 у рейтингу стійкості банків за підсумками 2 кварталу 2018 року, за версією фінансового порталу «Мінфін» (серпень 2018)	1 місце рейтингу надійності крупних роздрібних банків від всеукраїнського видання «Деньги.ua» (вересень 2019); 3 місце рейтингу надійності крупних роздрібних банків від всеукраїнського видання «Деньги.ua» (червень 2019); 2 місце рейтингу надійності крупних роздрібних банків від всеукраїнського видання «Деньги.ua» (березень 2019)	№1 серед банків України за лояльністю вкладників за версією порталу «Мінфін»; №2 у рейтингу стійкості банків за підсумками 2-го кварталу 2020 року порталу «Мінфін»
ТОП-3 найнадійніших банків України за версією інвестиційної компанії "Dragon Capital" (грудень 2018)	№2 найнадійніших банків України за версією інвестиційної компанії "Dragon Capital" (квітень 2019)	№2 у рейтингу найнадійніших банків України за версією інвестиційної компанії Dragon Capital
ТОП-3 рейтингу найнадійніших українських та іноземних банків України у 2018 році від інтернет-видання «Форіншурер» (січень 2018)	ТОП-3 на врученні FinAwards2019 від «Мінфін» та Finance.ua (травень 2019): UKRSIB online — «Найкращий інтернет банк» та «Найкращий мобільний банк»	№2 Найкращий інтернет банк за результатами FinAwards2020; №3 UKRSIB online — Найкращий мобільний банк за результатами FinAwards2020 ТОП-3 найбільш стійких банків України за версією популярного в Україні інтернет-видання Forinsurer.com №1 у рейтингу життєздатності українських банків за версією незалежного бізнес-порталу Mind.UA; №2 у рейтингу життєздатності українських банків за версією незалежного бізнес-порталу Mind.UA

За результатами 2021 року АТ «Укрсиббанк» входить в:

- ТОП-3 в рейтингу надійності банків України за версією видання Деньги.ua (листопад 2021);

- TOP-3 найбільш стійких банків України за версією популярного в Україні інтернет-видання Forinsurer.com
- TOP-3 у рейтингу стійкості банків за підсумками 2-го кварталу 2021 року порталу «Мінфін»
- TOP-3 у рейтингу стійкості банків за підсумками 1-го кварталу 2021 року порталу «Мінфін»
- TOP-3 у рейтингу життєздатності українських банків за версією незалежного бізнес-порталу Mind.UA

Отже, АТ «Укрсиббанк» є одним із лідерів банківської системи України, про свідчать результати рейтингових оцінок, рис. 3.1.

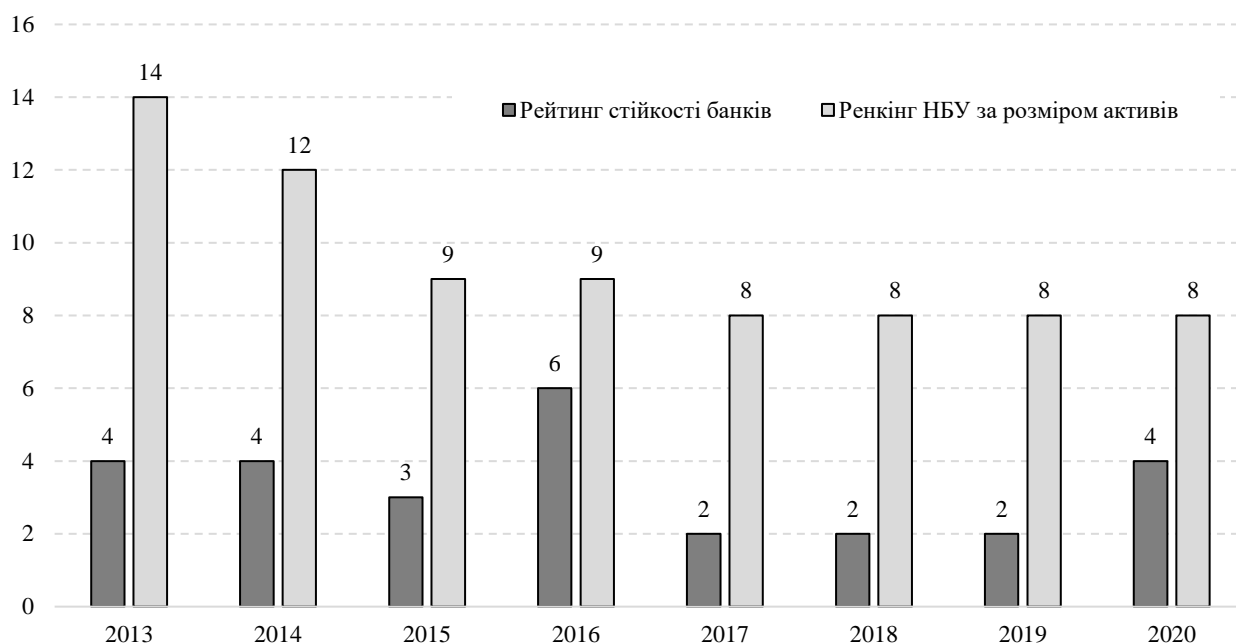

Рисунок 3.1 – Рейтингова оцінка АТ «Укрсиббанк»: рейтинг стійкості банків, ренкінг НБУ за розміром активів, 2013-2020 рр.

Результати рейтингової оцінки стійкості банків, представлені на рис. 3.1, свідчать, що АТ «Укрсиббанк» місце банку в рейтинговому списку коливається від другого (2017-2019 рр.) до шостого (2016 р.). Станом на кінець 2020 року банк займає четверту позицію, що гірше результату 2019 року.

За ренкінгом НБУ за розміром активів АТ «Укрсиббанк» останні роки – 2017 – 2020 рр. – займає 8 позицію (серед 169), найгірший результат зафіксовано в 2013 році (14 позиція).

Bank_FinScore - скоринговий індекс фінансової надійності банку, розрахований аналітичним відділом YouControl, що базується на 25 індикаторах, серед яких нормативи НБУ та фінансові коефіцієнти, котрі комплексно відображають стан ліквідності, достатності капіталу, рентабельності, кредитних, інвестиційних та валютних ризиків банку. Оскільки індекс використовується насамперед для порівняння з конкурентами на ринку України, він не чутливий до загальносистемних змін. Індекс відображає фінансовий стан банку відносно

інших у секторі. Значення індексу Bank_FinScore може варіюватись у діапазоні від 1 (мінімальна фінансова надійність) до 4 (максимальна фінансова надійність) в залежності від значень нормативів та фінансових індикаторів банку [42].

Станом на вересень 2021 року FinScore АТ «Укрсиббанк» оцінюється на рівні А/2,98, тобто ймовірність несприятливих фінансових наслідків є низькою, а фінансова стійкість має високий рівень, рис. 3.2

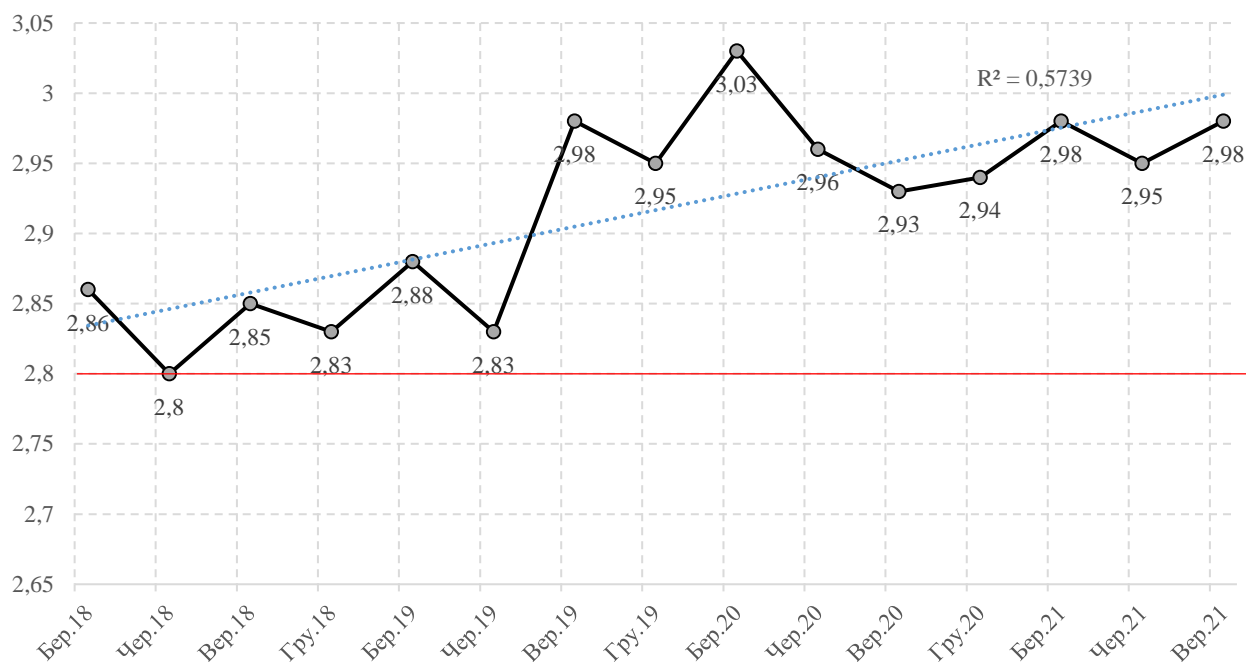

Рисунок 3.2 – Рейтингова оцінка АТ «Укрсиббанк»: Bank_FinScore, 2018-2020 рр. (квартали)

Отже, рейтингова оцінка FinScore АТ «Укрсиббанк» має загальну тенденцію до зростання. протягом періоду дослідження значення показника коливається в діапазоні 2,8 (червень 2018 року) – 3,03 (березень 2020 року), розмах коливання складає 0,23 пункти, середнє значення складає 2,92 пункти.

За даними 3 кварталу 2021 року АТ «Укрсиббанк» за рейтинговою оцінкою FinScore поступається таким банкам:

- АТ "ІНГ Банк Україна" (А / 3.33) на 0,35 пункти
- АТ "Райффайзен Банк" (А / 3.25) на 0,27 пункти
- АТ "СІТІБАНК" (А / 3.25) на 0,27 пункти
- АТ КБ "ПРИВАТБАНК" (А / 3.23) на 0,25 пунктів
- АТ "Ідея Банк" (А / 3.05) на 0,07 пункти
- АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК" (А / 3.02) на 0,04 пункти
- АТ "ОТП БАНК" (А / 2.99) на 0,01 пункт

Рейтинг життєздатності банків – інформаційний проект оцінки надійності найбільших банків України. До рейтингу потрапили банки, ринкова частка яких перевищує 0,2% від усіх платоспроможних банків [43].

Рівень життєздатності: 5 – високий, 4 – стабільний, 3 – задовільний, 2 – низький, 1 – катастрофічний.

Він враховує найважливіші фактори фінансової стійкості, які можна розрахувати на основі публічної інформації для платоспроможних банків.

Кожному фактору, перед тим як визначити його важливість, присвоюється бал від 1 до 4. Бали залежать від діапазону, в який потрапляє значення показника, що відображає кількісний вміст фактора [43].

Станом на червень 2021 року АТ «Укрсиббанк» за рейтингом життєздатності оцінюється як стабільний і займає 3 позицію, поступаючись таким банкам як:

- Райффайзен Банк Аваль (4,5 бали);
- Приватбанк (4 бали)

Форіншурер склав рейтинг 2021 з найнадійнішими банками України. Дані були взяті з офіційної статистики українських банків, яку надав НБУ та експерти банківського ринку. Також враховувалася підтримка банків акціонерами та державою [44].

Надійніші українські та іноземні банки 2021 р. представлено в табл. 3.3

Таблиця 3.3 – Рейтинг надійних банків та місце АТ «Укрсиббанк», 2021 р.

Надійні банки	Надійні банки для фізичних осіб	Надійні банки для юридичних осіб	Банки для кредитів фізичним особи	Банки для кредитів юридичним особам
1. Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)	1. ПриватБанк (державний)	1. Укргазбанк (державний)	ПриватБанк	Ощадбанк
2. Crédit Agricole (Credit Agricole, Франція)	2. Ощадбанк (державний, гарантується 100% вкладів)	2. Укрексімбанк (державний)	АЛЬФА-БАНК	Укрексімбанк
3. Ukrsibbank (BNP Paribas Group, Франція)	3. Укрексімбанк (державний, гарантується 100% вкладів)	3. Ощадбанк (державний)	УНІВЕРСАЛ БАНК	УКРГАЗБАНК
4. Ощадбанк (державний)	4. Укргазбанк (державний)	4. Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)	ПУМБ	Райффайзен Банк Аваль
5. Укргазбанк (державний)	5. Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)	5. Crédit Agricole (Credit Agricole, Франція)	Ощадбанк	АЛЬФА-БАНК
6. Укрексімбанк (державний)	6. Ukrsibbank (BNP Paribas Group, Франція)	6. Ukrsibbank (BNP Paribas Group, Франція)	ОТП БАНК	ПУМБ

Продовження табл. 3.3

Надійні банки	Надійні банки для фізичних осіб	Надійні банки для юридичних осіб	Банки для кредитів фізичним особи	Банки для кредитів юридичним особам
7.ПриватБанк (державний)	7.Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)	7.Сіті банк Україна (Citigroup, США)	Райффайзен Банк Аваль	Crédit Agricole
8.Сітібанк (Україна) (Citibank, США)	8.ПУМБ (СКМ Финанс, Україна)	8.Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)	КРЕДОБАНК	ПРОКРЕДИТ БАНК
9.ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)	9.ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина)	9.ПроКредит Банк (ProCredit Bank, UkrSibbank)	А – БАНК	ОТП БАНК
10.Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)	10.ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)	10.ПУМБ (СКМ Финанс, Україна)	Crédit Agricole	UkrSibbank

Під надійністю варто розуміти здатність фінансових установ чинити опір несприятливим умовам. Але ймовірність дефолту негативно впливає навіть на найнадійніші банки. Малопередбачувані фактори можуть привести до банкрутства популярного банку, в той час, коли банк, який не був у рейтингу кращих банків, продовжить свою роботу, бо уникне цих факторів [44].

За даними фінансової звітності АТ «Укрсиббанк» за 2018-2020 роки (Додатки Д, Ж) та [46] розраховано коефіцієнт надійності банків за методикою Кромонава (формула 1.1), результати представлено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Коефіцієнт надійності АТ «Укрсиббанк» (N) та його складові, 2013-2020 рр. (%)

Показник	Роки							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Генеральний коефіцієнт надійності (K ₁)	0,19	0,21	0,22	0,24	0,24	0,26	0,32	0,38
Коефіцієнт миттєвої ліквідності (K ₂)	0,5	0,52	0,52	0,53	0,54	0,52	0,5	0,51
Крос-коефіцієнт (K ₃)	1,01	1,04	1,03	1,38	1,42	1,73	2,17	2,90
Генеральний коефіцієнт ліквідності (K ₄)	1,11	1,08	1,08	1,11	1,09	1,12	0,90	0,80
Коефіцієнт захищеності капіталу (K ₅)	0,12	0,15	0,16	0,16	0,16	0,20	0,17	0,16
Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку (K ₆)	1,08	1,12	1,14	1,16	1,21	1,33	1,34	1,60
Коефіцієнт надійності (N)	40,97	42,13	42,63	45,38	45,50	47,76	48,09	52,60

Отже, станом на кінець 2020 року коефіцієнт надійності АТ «Укрсиббанк» складає 52,6 %, що є максимальним значенням за весь період дослідження, рис. 3.3

Рисунок 3.3 – Динаміка коефіцієнта надійності АТ «Укрсиббанк» (N), 2013-2020 рр. (%)

Протягом періоду дослідження коефіцієнт надійності банку зріз відносно 2013 року на 11,63 відсоткових пункти; відносно 2019 року – на 4,5 відсоткових пункти. За весь період дослідження коефіцієнт надійності банку характеризується як посередній рівень надійності.

Недоліком рейтингової методики В. Кромонава варто вважати те, що не враховуються виконання нормативів, клієнтська база, менеджмент, показники зростання, валютний і процентний ризику [47], якість активів, рентабельність, стабільність ресурсної бази [48].

ВИСНОВОКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Результати теоретичного та аналітичного дослідження проблеми рейтингової оцінки діяльності АТ «Укрсиббанк» дозволили теоретично узагальнити і вирішити практичне завдання – запропонувати, що виявляється у розробці відповідних пропозицій щодо збільшення доходності кредитного портфеля. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

1. У роботі досліджено сутність поняття «рейтингова оцінка», його значення і завдання. Таким чином, рейтингова оцінка діяльності банку являє собою комплексний підхід до визначення фінансового стану кожного банку і виявлення основних закономірностей його розвитку. Надійність банку полягає у задоволенні потреб його клієнтів (кредиторів, вкладників, інвесторів) на основі принципів взаємовигідних партнерських відносин та корпоративної соціальної відповідальності за умови забезпеченості стійкості банку до можливих ризиків та змін на фінансовому ринку.

2. За способом оцінки виділяють експертний та аналітичний рейтинг. Експертна оцінка дається на основі досвіду і кваліфікації фахівців з будь-якої доступної інформації й аналізу як кількісних, так і якісних параметрів. При цьому вербальна інформація в подальшому піддається обробці за допомогою математичного інструментарію. Аналітичний підхід передбачає побудову рейтингу на основі даних публічної звітності банків. Основу його складають математичні та статистичні методи аналізу даних. За методом побудови є скорингові, індексні та регресійні рейтинги діяльності установи.

3. Дослідивши сутність, види та завдання рейтингового оцінювання основними вимогами ефективного рейтингування діяльності банку є: вагові коефіцієнти повинні мати проведений емпіричний економетричний аналіз, а самі ваги час від часу повинні актуалізуватись залежно від поточної ринкової кон'юнктури; необхідним є застосування динамічних баз порівняння – середні фінансові коефіцієнти за банківською системою та групою однорідних за розмірами чи спеціалізацією банків; обов'язковим має бути дослідження моделі рейтингування на предмет наявності в ній ознаки мультиколінеарності, в разі її присутності вона має бути виключена за допомогою економетричних процедур; результатом рейтингування має бути не лише вербальна оцінка за шкалою з достатньо великою кількістю рейтингових категорій, але і кількісна міра статистичної ймовірності дефолту.

4. Важлива роль у рейтингуванні банків належить Національному банку України, який практично з початку розвитку банківської системи впровадив закриту рейтингову оцінку фінансового стану банків за системою CAMEL, яка у 2002 р. трансформувалася в систему CAMELS, а згодом, у 2016 р., – у систему CAMELSO [15]. Окрім цього, рейтингування проводиться Міністерством фінансів України, яке визначає рейтинг фінансової стійкості банків. До розроблення та вдосконалення рейтингових методик долучаються й науковці. Усі рейтингові методики ґрунтуються на врахуванні показників діяльності банківських установ, які характеризують різні аспекти їхньої діяльності.

Більшість науковців наполягає на застосуванні комплексного підходу до рейтингування банків.

5. Сучасні рейтингові системи оцінювання діяльності комерційних банків мають певні недоліки: недосконалість інформаційної бази, відсутність оперативності в наданні інформації та диференціації категорій користувачів. До головних переваг можна віднести наявність державних і недержавних рейтингових методик, комплексність оцінки надійності й ефективності діяльності банків, використання дистанційного спостереження, сприяння більшій прозорості банківської системи, наочність результатів рейтингового оцінювання, можливість прийняття виважених управлінських рішень.

6. Виділено такі переваги використання рейтингової оцінки в системі управління банком: підвищення надійності процесу управління через скорочення об'єму оброблюваної інформації; скорочення часу і витрат на розробку стратегії управління діяльністю банком через використання стандартних елементарних стратегій; можливість оцінки різних варіантів стратегій і перевірки їх несуперечності і коректності за допомогою такого індикатора стану банку, як рейтинг.

7. Серед національних рейтингових агентств, котрі мають уповноважений статус НКЦПФР виділяють: Національне рейтингове агентство «Рюрік», «ІВІ-Рейтинг», «Експерт-Рейтинг», «Кредит-Рейтинг» та Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг».

Практичні аспекти рейтингового оцінювання діяльності досліджено за даними АТ «Укрсиббанк». В результаті аналізу діяльності банку визначено наступне:

Чистий прибуток АТ «УкрСиббанк» має тенденцію до зменшення: за результатами 2019 року спостерігається зменшення на 2,93% відносно попереднього періоду; в 2020 році – на 49,22 % (або на 1270 млн грн) відносно 2019 р. Незважаючи на зниження, фінансовий результат АТ «Укрсиббанк» загалом позитивно оцінюється: в умовах триваючого карантину Банк продемонстрував здатність генерувати вагомі обсяги доходів та прибутку.

Спостерігається збільшення активів банку – на 34,86 % (або на 18764 млн грн) в 2020 році відносно 2019 року. В той же сам на 14,65 % збільшилися ліквідні активи та власний капітал – на 19,32 %. Статутний капітал залишається незмінним протягом всього періоду дослідження і складає 5069 млн грн.

Протягом 2018-2020 рр. спостерігається збільшення депозитів фізичних осіб: 2019 рік – на 23,15 % (або на 3520 млн грн) відносно 2018 року; 2020 рік – на 35,63 % (або на 6671 млн грн) відносно 2019 року і на кінець 2020 року складають 25 396 млн грн.

Сума залишків на рахунках найбільших 10 клієнтів Банку станом на 31 грудня 2020 року становила 4 618 166 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 3 323 616 тисяч гривень), або 7% (31 грудня 2019 року: 7%) від загальної суми коштів клієнтів.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (H2) протягом всього періоду дослідження відповідає вимогам є не менше 10 %, мінімальне зафіксоване за період дослідження значення на рівні 19,18 %

зафіксовано в 2 кв. 2019 року. Норматив достатності основного капіталу (Н3), який за вимогами має бути не менше 7 %, також знаходиться у межах допустимого значення. Станом за результатами 3 кв. 2021 року його значення складає 21,24 %.

Аналіз нормативів кредитного ризику дозволяє стверджувати, що протягом періоду дослідження АТ «Укрсиббанк» не порушував нормативні значення. Але на кінець 2018 та 2019 років зафіксовано крайнє критичне значення показника максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) на рівні 24,99 % при максимально можливому – 25 %. Показник максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) протягом періоду дослідження не наближається до критичного значення в 25 %; найвище значення складає 20,21 % (4 кв. 2018 р.)

Результати кластерного аналізу дозволили віднести АТ «Укрсиббанк» до певної групи (кластеру) банків: АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «Альфа-Банк», АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Укрсиббанк», АТ «Укрексімбанк». Всього було сформовано 12 кластерів із 74 банків.

Станом на початок листопада 2021 року АТ «УКРСИББАНК» був дуже добре забезпечений регулятивним та основним капіталом, на що вказують відповідні нормативи Банку, які в разі перевищували встановлені НБУ граничні значення, а також були вищими за середні показники даних нормативів по банківській системі України. Також станом на початок листопада 2021 року АТ «Укрсиббанк» підтримував хороший запас ліквідності, про що свідчать показники відповідних нормативів Банку (Н6, LCR_{вв}, LCR_{ів} та NSFR). Активи АТ «Укрсиббанк», як і раніше, були добре диверсифікованими, що зменшувало вплив портфельних ризиків на діяльність Банку. За підсумками 9 місяців 2021 року АТ «Укрсиббанк» отримав прибуток в обсязі 1,035 млрд грн, що на 2,97% перевищило прибуток, отриманий Банком за підсумками 9 місяців 2020 року. Таким чином, АТ «Укрсиббанк» продемонстрував хороший фінансовий результат, згенерувавши вагомий обсяг прибутку та наростивши ключові статті свої доходу у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, що в умовах триваючих карантинних обмежень заслуговує на високу оцінку. Разом з цим, Агентство підкреслює, що впродовж дев'яти останніх кварталів поспіль Банк на постійній основі генерував вагомий обсяги прибутку.

Рейтингове агентство «Експерт-рейтинг» підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг UKRSIBBANK на рівні uaAAA за національною українською шкалою, що означає найвищий рівень кредитоспроможності. На момент оновлення рейтингу АТ «Укрсиббанк» виконував свої зобов'язання перед клієнтами та кредиторами відповідно до чинного законодавства і не був віднесений НБУ до категорії проблемних банків.

За результатами 2021 року АТ «Укрсиббанк» входить в:

- TOP-3 в рейтингу надійності банків України за версією видання Деньги.ua (листопад 2021);

- TOP-3 найбільш стійких банків України за версією популярного в Україні інтернет-видання Forinsurer.com;

- TOP-3 у рейтингу стійкості банків за підсумками 2-го кварталу 2021 року порталу «Мінфін»;

- TOP-3 у рейтингу стійкості банків за підсумками 1-го кварталу 2021 року порталу «Мінфін»;

- TOP-3 у рейтингу життєздатності українських банків за версією незалежного бізнес-порталу Mind.UA.

Отже, АТ «Укрсиббанк» є одним із лідерів банківської системи України, про свідчать результати рейтингових оцінок

Станом на вересень 2021 року FinScore АТ «Укрсиббанк» оцінюється на рівні А/2,98, тобто ймовірність несприятливих фінансових наслідків є низькою, а фінансова стійкість має високий рівень. Станом на червень 2021 року АТ «Укрсиббанк» за рейтингом життєздатності оцінюється як стабільний і займає 3 позицію, поступаючись таким банкам як: Райффайзен Банк Аваль (4,5 бали); Приватбанк (4 бали).

За даними фінансової звітності АТ «Укрсиббанк» розраховано коефіцієнт надійності банків за методикою Кромонава: станом на кінець 2020 року коефіцієнт надійності АТ «Укрсиббанк» складає 52,6 %, що є максимальним значенням за весь період дослідження. Протягом періоду дослідження коефіцієнт надійності банку зріз відносно 2013 року на 11,63 відсоткових пункти; відносно 2019 року – на 4,5 відсоткових пункти. За весь період дослідження коефіцієнт надійності банку характеризується як посередній рівень надійності.

В роботі розглянуто можливість застосування таксономічного методу визначення рейтингової оцінки банківської установи. Таксономічний аналіз використовується для оцінки та формування інтегрального значення рівня рейтингу за визначеними показниками економічних нормативів банків. Значення таксономічного методу для економічних наук окремо зазначив польський вчений В. Плюта в своїй роботі «Порівняльний багатовимірний аналіз в економічних дослідженнях. Методи таксономії і факторного аналізу» [49]. Автор зазначає, що більшість економічних явищ в дійсності характеризується великою кількістю різних ознак, число яких нерідко досягає декількох десятків. В таких умовах застосування традиційних методів стає неможливим. Для вирішення таких завдань автор пропонує використовувати метод таксономії.

Н. Кузьминчук та Д. Доля сформулювали переваги таксономічного методу: «На підставі методу таксономії, який здатний упорядкувати багатовимірний статистичний матеріал в єдину кількісну характеристику, можлива побудова узагальнюючої оцінки складного об'єкта або процесу» [50].

В основу методу покладено визначення так званого таксономічної відстані, тобто відстані між точками багатовимірного простору, розмірність якого визначається кількістю ознак, що характеризують об'єкт, що вивчається. Визначення цих відстаней дає можливість визначити місце розташування кожної конкретної точки щодо інших, і, таким чином, структурувати всю сукупність точок. є декілька однотипних об'єктів, що володіють деяким набором різних по суті ознак. Дані за даними об'єктам і їх ознаками можна представити в вигляді матриці, в якій об'єкти утворюють рядки, а ознаки – стовпці.

Для складних об'єктів (таких як рейтингова оцінка) ознаками є показники, що характеризують різні властивості об'єкта і, як наслідок, мають різний зміст, одиниці виміру, розміри кількісних показників. Об'єднання таких показників в один не представляється можливим без попередніх процедур перетворення (приведення) до однієї вимірювальної бази.

Для цього згідно з правилами методу таксономії проводиться стандартизація ознак, при якій значення показника замінюється коефіцієнтом, що характеризує відношення відхилення кожного конкретного ознаки від середнього значення ознаки по всіх об'єктах до середньоквадратичного (стандартного) відхилення за цією ознакою (формули М.1-М.8).

Безсумнівною перевагою таксономічного методу, який дозволяє його широке застосування, є процес так званої стандартизації показників, в наслідок якого властивості об'єкта, описані різними якісними і кількісними показниками, перетворюються в єдину стандартизовану систему вимірювання.

Стандартизація показників (ознак) є процедурою необхідної, так як призводить всі показники до порівнянної увазі. Однак, як зазначає В. Плюта з позиції математики, ця процедура має і негативні наслідки, які полягають в тому, що кожна із стандартизованих величин однаково впливає на відстань між досліджуваними об'єктами [49]. Позбутися від цього негативного впливу процесу стандартизації ознак дозволяють так звані коефіцієнти ієрархії, в економічній літературі більш відомі як коефіцієнти вагомості показника (ознаки). Таксономічний показник розраховується за класичним алгоритмом таксономічного аналізу [51].

Базою розрахунку таксономічного показника рейтингу оцінки діяльності банку АТ «Укрсиббанк» є значення економічних нормативів (Н1, Н2, Н3, Н6, Н7, Н9, Н11, Н12, Л13-1, Л13-2) банківських установ кластеру АТ «Укрсиббанк» (див. п.2) за 2020 рік:

- АТ «Райффайзен Банк Аваль»,
- АТ «Альфа-Банк»,
- АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»,
- АБ «УКРГАЗБАНК»,
- АТ «Укрсиббанк»,
- АТ «Укрексімбанк» (Додаток К).

Елементи матриць спостережень мають різні одиниці виміру, для вирівнювання значень ознак проводиться процедура стандартизації, в даному випадку стандартизації проводилась за допомогою відповідного модуля програми Statistica, результати стандартизації даних представлено в Додатку Л.

За даними Додатку Л визначено вектор-еталон: для стимуляторів – максимальне значення стандартизованого показника; для дестимуляторів – мінімальне значення (табл. Н.1)

За даними табл. Н.1 можна зробити висновок, що найбільше еталоном за показникам 2020 року є показники АТ "Укрексімбанк".

На наступному етапі розраховано таксономічні коефіцієнти рейтингової оцінки діяльності банку (Кі) за представленою схемою (рис. Н.1).

Результати розрахунків наведено на рис. Н.2

Результати проведених розрахунків свідчать про значну розбіжність показника рейтингу діяльності між банками кластеру. АТ «Укрсиббанк» за результатами розрахунків отримав оцінку на рівні 0,24 пункти, що є найменшим значенням кластеру на рівні із банком АТ "Райффайзен Банк Аваль". Найвище значення зафіксовано за банком АТ "Укрексімбанк" – 0,82 пункти, що більше значення досліджуваного банку на 0,58 пункти.

Можна зробити висновок, що методика визначення рейтингової оцінки методом таксономії має місце для застосування. Розроблена модель визначення рейтингового оцінювання діяльності банку може бути використано для ранжирування однорідної групи українських банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасенко М. В. Особливості застосування рейтингів в процесі реалізації функцій управління банком . *Управління розвитком* : зб. наук. статей. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. № 5 (102). – С. 53-55.
2. Джолос А.В., Савченко Т.Г. Публічна система рейтингової оцінки банків України: призначення та інформаційна модель. *Економіка та суспільство*. 2017. №13. URL : http://economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/224.pdf.
3. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка [Текст]: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 416 С.
4. Турило А.М. Рейтингова система оцінки фінансового стану комерційного банку. *Вісник КТУ*, вип. 28, 2011. URL : http://knu.edu.ua/Files/V_28_2011/80.pdf.
5. Карминский А.М., Пересецкий А.А., Петров А.Е. Рейтинги в економіке : методологія и практика. М. : Финансы и статистика, 2005. 240 с.
6. Афанасенко М.В. Сутність та значення рейтингових оцінок у процесі управління банком. *Вісник Української академії банківської справи*. 2011. № 1(30). С. 72–77. URL : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6909/1/Afanasenko.PDF>.
7. Батковський В.А. Рейтингова оцінка діяльності банків. *Фінанси України*. 2004. №5. С. 145-150
8. Білик О. Ю. Дослідження сучасних методів та моделей рейтингового оцінювання комерційних банків. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 941-944. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/520.pdf>.
9. Логвиненко Ю.Л. Сутність рейтингування підприємств та його значення в ринкових умовах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 640. С. 319–327 URL : http://vlp.com.ua/files/46_3.pdf.
10. Савченко Т.Г. Публічна система комплексної оцінки діяльності банків як інструмент підвищення якості інформації про банки. *Вісник Нац. банку України*. 2006. № 10. С. 40–45 URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43580>.
11. Пшик Б.І. Актуальні проблеми рейтингового оцінювання діяльності банків в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 149–152. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_32.
12. Каширіна О., Фурсова В. Рейтингова система оцінки фінансової стабільності банків з іноземним капіталом як інструмент підвищення надійності банківської системи. *Вісник НБУ*. 2011. № 9. С. 33–41 URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=80158>
13. Порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO : Рішення Правління Національного банку України від 01.11.2016 № 393-рш.
14. Лавров Р., Кравченко А. Рейтингування банків як індикатор їх успішності на фінансовому ринку. *Проблеми і перспективи економіки та*

управління. 2019. № 3. С. 294–304.

15. Грудзевич У. Я. Рейтингове оцінювання діяльності банків України на сучасному етапі. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 3. С. 102–109. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x3\(33\)2018164487](https://doi.org/10.18371/2221-755x3(33)2018164487)

16. Кулиняк І. Я. Банки з іноземним капіталом: рейтингування та роль у забезпеченні сталого розвитку фінансового сектору України. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. № 3. С. 36–50. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_2018-36-50.pdf

17. Шварц О. В. Рейтингова система оцінки надійності комерційного банку. *Бізнес Інформ*. 2015. № 12. С. 293–298. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-12_0-pages-293_298.pdf

18. Савіна Н. Б., Ковшун Н. Е., Капраль О. Р. Рейтингова методика оцінки фінансового стану банківської системи. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 3. С. 57–61.

19. Матвієнко П. Рейтингова оцінка діяльності банків України. *Економіка України*. 2008. № 2. С. 37–46.

20. Ширинська Є. Б. Рейтинг і лімітна політика банків. *Вісник НБУ*. 2006. № 5. С. 29–31.

21. Самородов Б. В. Результати визначення рейтингів банків з використанням модифікованого таксонометричного методу. *Фінанси, облік і аудит*. 2012. Вип. 19. С. 161–169.

22. Фурсова В., Каширіна О. Рейтингова система оцінки фінансової стабільності банків з іноземним капіталом як інструмент підвищення надійності банківської системи. *Вісник НБУ*. 2011. № 9. С. 33–41.

23. Шварц О. В. Рейтингова система оцінки надійності комерційного банку. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2015. № 12. С. 293–298. URL: http://www.business-inform.net/2015/12_0/293_298.pdf.

24. Стащук Д.М. Рейтинг фінансової результативності банку. *Ринок цінних паперів України*. – К.: КНЕУ, 2011. №11-12. С. 29-34.

25. Сидоренков М.А. Банковские рейтинги. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/banks/bank_ratings.shtml#222

26. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності [Текст]: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 486 С.

27. Дзюрах Ю. М., Кулиняк І. Я. Оцінювання надійності банків України за рейтинговою методикою В. Кромонава. *Бізнес Інформ*. 2021. №7. С. 186–194.

28. Вітлінський В.В. Моделювання економіки [Текст]: навч. посіб. К.: КНЕУ. 2003. 408 С.

29. Незнамова А. Переваги та недоліки рейтингових методик вивчення надійності та ефективності банківської діяльності [Текст]. *Банківська справа*. 2002. № 2. С. 63–69.

30. Standard & Poor's. Рейтинговое агентство. URL: <https://www.spglobal.com/ratings/en/>.

31. Богатов О. І., Лисенко Ю. Г., Петренко В. Л., Скобелев В. Г. Рейтингове управління економічними системами. Донецьк : Юго-Восток, 1999. 109 с.

32. Михайлюк Р. Рейтингові оцінки у системі побудови надійного

комерційного банку [Текст]. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 86.

33. Рейтингове агентство «ІВІ-рейтинг». Офіційний сайт. URL: <http://www.ibi.com.ua>.

34. Національне рейтингове агентство «Рюрік». Офіційний сайт. URL: <http://www.rurik.com.ua>.

35. Рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг». Офіційний сайт. URL: <https://www.credit-rating.ua/ua/>.

36. Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг». Офіційний сайт. URL: <https://www.credit-rating.ua/ua/>.

37. Рейтингове агентство «Експерт-Рейтинг». Офіційний сайт. URL: <https://www.expert-rating.com/>.

38. АТ «Укрсиббанк». Офіційна сторінка. URL: <https://my.ukrsibbank.com/ua/about-bank/financial-reports/>

39. МінфінМедіа. Офіційна сторінка. URL: www.minfin.com.ua

40. Національний банк України. Офіційна сторінка. URL: <https://bank.gov.ua/>

41. Боровиков В.П. *Statistica. Искусство анализа данных на компьютере*. СПб: Питер, 2003. 688 с.

42. Методика фінансового скорингу банків від YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/financial-scoring/method-bank/>

43. Рейтинг банків. М!nd бізнес-портал. URL: <https://mind.ua/banks/rating>

44. Рейтинг надійності банків у 2021 році. Polis.ua - фінансовий онлайн-супермаркет. URL: <https://polis.ua/uk/articles/Reytnynh-nadiynosti-bankiv-u-2021-rotsi>

45. Захаркіна Л.С., Захаркін О.О., Карабець К.М. Банківські рейтинги як інструмент маркетингової стратегії учасників фінансового ринку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 4. С. 112-122.

46. Самборська-Музичко Ю.О. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 К., ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». 2016. 22 с

47. Філіппов В. Ю., Дишкант Н. О. Аналіз інструментів комплексної рейтингової оцінки діяльності банку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 1. Ч. 2. С. 18–22

48. Польова І. М. Новітні підходи до оцінки надійності українських банків. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4660>

49. Plyuta, V. (1980). *Sravnitel'niy mnogomerniy analiz v ekonomicheskikh issledovaniyah. Metody taksonomii i faktornogo analiza*. Moscow: Statistika, 151.

50. Kuz'minchuk, N. V., Dolya, D. G. (2009). *Metodicheskiy podhod k otsenke effektivnosti deyatel'nosti banka metodom taksonomicheskogo analiza*. *Biznesinform*, 6, 66–69

51. Ivanova, N. (2017). Formation of the integral indicator of economic security of the region by taxonomy method. *Technology Audit and Production Reserves*, 2 (5 (40)), 24–30. doi: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2018.129861>

ДОДАТКИ

ТОВ «РЮРІК»
вул. Артема, 52-А, м. Київ, 04053, Україна
т.: (044) 383-04-76; т./ф.: (044) 484-00-53
e-mail: info@rurik.com.ua
www.rurik.com.ua

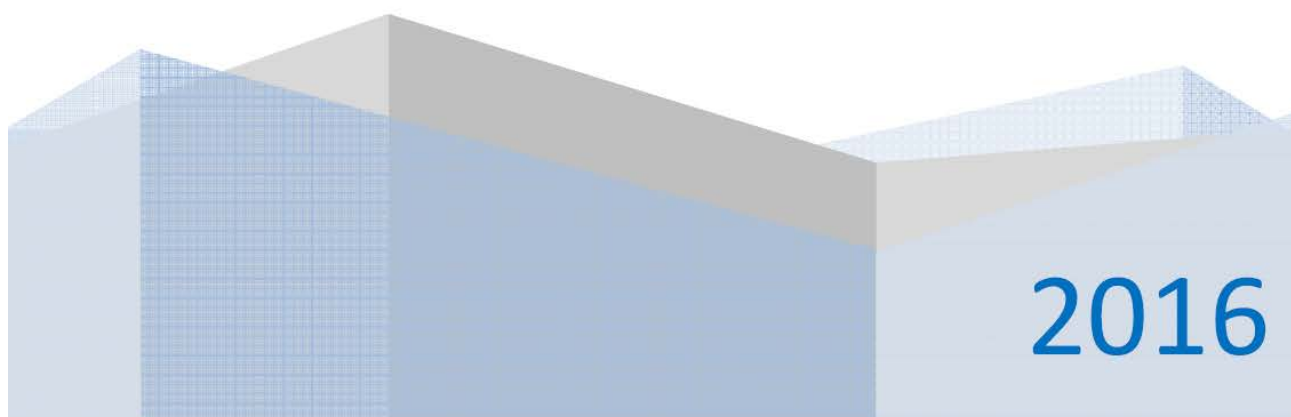
**МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ДОВГОСТРОКОВОГО
КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ генерального директора
ТОВ «КРЕДИТ-РЕЙТИНГ»
21 березня 2016 року № 4

РЕЙТИНГОВА МЕТОДОЛОГІЯ

(нова редакція)

ДЛЯ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК
ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ РЕЙТИНГОВОЮ ШКАЛОЮ

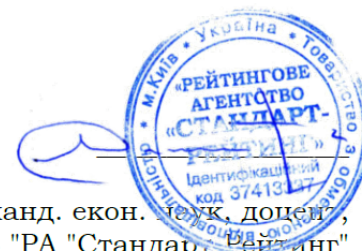
Методологія ТОВ "РА "Стандарт-Рейтинг" з визначення, оновлення, призупинення, відкликання рейтингів банків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Версія від 19 лютого 2016 року

ОНОВЛЕНО

9 вересня 2020 року

Нікітін А.В., канд. екон. наук, доцент,
Директор ТОВ "РА "Стандарт-Рейтинг"

Розроблено відповідно до «Правил визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою», що затверджені Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 12.01.2016 № 17.

Рейтингова методологія — сукупність документів, які визначають критерії визначення рейтингової оцінки уповноваженим рейтинговим агентством за Національною шкалою, у тому числі визначають порядок проведення аналізу емітента та його цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності.

Рейтингова методологія використовується на етапі збору інформації та аналізу такої інформації із метою прийняття колегіального рішення щодо: присвоєння, оновлення, призупинення, відкликання рейтингової оцінки. Етапи рейтингового процесу деталізовано у **Рейтинговій процедурі** ТОВ «РА "Стандарт-Рейтинг" (надалі – Агентство), яка є окремим документом та опублікована на Web-сайті Агентства. Рейтингова процедура є стандартизованою для всіх суб'єктів рейтингування і відрізняється лише переліком інформації, яку подають суб'єкти рейтингування (банки, страховики, підприємства нефінансового сектору і т.д.).

Рейтингова методологія та процедура для оцінювання банків

ЗАТВЕРДЖЕНО
19 лютого 2016 р.

_____ **ДУХНЕНКО В.Б.**
к.т.н., директор ТОВ "РА "Експерт-Рейтинг",
член УТФА

_____ **ШАПРАН В.С.**
к.е.н., Голова рейтингового комітету
ТОВ "РА "Експерт-Рейтинг", член УТФА

Початкові положення

Методичне забезпечення в ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" створювалось (оновлювалось) у відповідності до «Правил визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою», що затвердженні рішенням НКЦПФР №17 від 12.01.2016, та зареєстровані у Міністерстві юстиції 03 лютого 2016 р. за № 182/28312. Відповідно до вищезазначеного документу, *"Рейтингова методологія — сукупність документів, які визначають критерії визначення рейтингової оцінки уповноваженим рейтинговим агентством за Національною шкалою, у тому числі визначають порядок проведення аналізу емітента та його цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності. Рейтингова процедура — документ, який визначає послідовність дій з присвоєння, оновлення, призупинення та відкликання рейтингової оцінки за Національною шкалою"*.

Тому методичне забезпечення рейтингового процесу у ТОВ РА «Експерт-Рейтинг» складається з таких компонентів:

1. Методика визначення рейтингової оцінки
  - 1.1. Рейтингова процедура
  - 1.2. Принципи та критерії визначення рейтингової оцінки
2. Шкала кредитних рейтингів
3. Інформаційне забезпечення рейтингового процесу
4. Порядок проведення аналізу емітента та його цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності
5. Уникнення конфлікту інтересів при визначенні кредитного рейтингу
6. Застереження щодо використання тексту компонентів методичного забезпечення рейтингового процесу у ТОВ РА «Експерт-Рейтинг».

04050, г. Киев, ул. Глубоцикая, 44, 2-й этаж
 тел.: +38 044 227-60-74
 тел./факс: +38 044 207-08-80(81)
 general@expert-rating.com
 www.expert-rating.com

Воспринимаемая результаты оценки уровня кредитного рейтинга банка, следует понимать:

1. При оценке во внимание принимаются факторы, которые позитивно или негативно могут повлиять на устойчивость банка (компания). Таким образом, ООО «РА «Эксперт-Рейтинг» оценивает уровень сопротивляемости банка неблагоприятным факторам воздействия. Для банков оценка производится в соответствии со шкалой ООО «РА «Эксперт-Рейтинг» (таблица А). Перевод в национальную шкалу можно считать состоявшимся только после письменного подтверждения присвоения рейтинга по национальной шкале ООО «РА «Эксперт-Рейтинг».

2. Информация, приведенная в рейтинговом отчете, источником которой являются сам Банк и Национальный банк Украины, может незначительно отличаться из-за различий в системе учета или методологии расчета показателей.

3. Информация, приведенная в данном отчете об иностранных акционерах финансового института приводится в той валюте, в которой составлен официальный годовой отчет компании-акционера. Сопоставляя такую финансовую информацию с данными Банка или аналогичных иностранных компаний нужно обязательно учитывать разницу в системах учета и учетной политики.

Таблица А

Рейтинговая шкала уровня устойчивости для банков

Рейтинг	Уровень надежности	Значение уровня надежности
aaa	Наивысший	Наивысшая вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов. Компания соответствует уровню aa , но дополнительно ее обязательства перед страхователями гарантированы иностранными акционерами или государством.
aa	Очень высокий	Очень высокая вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов.
a	Высокий	Высокая вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов.
bbb	Хороший	Нормальная вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов.
bb	Приемлемый	Приемлемая вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов.
b	Удовлетворительный	Удовлетворительная вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов.
ccc	Сигнальный	Сигнальная вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов
cc	Низкий	Низкая вероятность того, что компания устоит под воздействием неблагоприятных факторов. Как правило, снимается с рейтингования

Каждой буквенной категории соответствует три вида прогноза:

Позитивный (+);
 Нейтральный ( );
 Негативный (-).

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Окремий звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2019 року
У тисячах українських гривень

	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
АКТИВИ			
Грошові кошти в касі	7	2 190 833	2 332 174
Кошти в Національному банку України та обов'язкові резерви	7	3 135 959	2 458 291
Кошти в інших фінансових установах за амортизованою вартістю	8	10 141 451	12 312 124
Деривативи	26	20 577	12 402
Кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою вартістю	9	21 371 168	26 137 962
Цінні папери та інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства	10	13 333 834	5 506 794
Майно та обладнання	11	1 249 192	1 218 782
Інвестиційна нерухомість		4	172
Нематеріальні активи	11	521 649	475 095
Відстрочені податкові активи та передоплати з поточного податку на прибуток	22	609 829	445 227
Інвестиція в асоційоване підприємство, утримуване для продажу	12	-	129 281
Інші активи	13	622 724	984 784
УСЬОГО АКТИВІВ		53 197 220	52 013 088
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед іншими фінансовими установами за амортизованою вартістю		3 979	5 927
Деривативи	26	702	7 387
Кошти клієнтів	14	45 424 255	41 115 607
Інші зобов'язання	15	740 023	1 091 945
Субординований борг	16	249 348	3 066 893
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		46 418 307	45 287 759
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	17	5 069 262	5 069 262
Емісійний дохід	17	811 229	811 229
Нерозподілений прибуток		898 422	844 838
УСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		6 778 913	6 725 329
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		53 197 220	52 013 088

Затверджено до випуску та підписано:

А. Б. Кашперук,
Виконавчач обов'язків голови Правління
АТ «УКРСИББАНК»

Г. П. Опачанська,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

26 березня 2020 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2020 року
У тисячах українських гривень

	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
АКТИВИ			
Грошові кошти в касі	7	3 559 826	2 190 833
Кошти в Національному банку України та обов'язкові резерви	7	3 042 109	3 135 959
Кошти в інших фінансових установах за амортизованою собівартістю	8	23 502 763	10 151 526
Деривативи	28	3 398	20 577
Кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою собівартістю	9	21 067 038	21 371 168
Цінні папери та інвестиції	10	18 309 865	13 341 326
Майно та обладнання	11	1 248 969	1 230 895
Інвестиційна нерухомість		4	4
Нематеріальні активи	11	527 888	521 688
Поточні податкові активи	24	231 930	527 214
Відстрочені податкові активи	24	97 539	82 615
Активи із права користування	12	268 557	-
Інші активи	13	438 547	622 902
УСЬОГО АКТИВІВ		72 298 433	53 196 707
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед іншими фінансовими установами за амортизованою собівартістю		2 947	3 979
Деривативи	28	4 587	702
Кошти клієнтів	14	63 007 518	45 340 073
Зобов'язання з поточного податку на прибуток	24	850	4 263
Орендні зобов'язання	15	248 771	-
Інші зобов'язання	16	866 623	740 342
Субординований борг	17	-	249 348
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		64 131 296	46 338 707
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	5 069 262	5 069 262
Емісійний дохід	19	811 229	811 229
Резерви переоцінки		-	981
Нерозподілений прибуток		2 286 615	968 424
Усього власного капіталу, який належить Групі		8 167 106	6 849 896
Неконтрольована частка		31	8 104
УСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		8 167 137	6 858 000
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		72 298 433	53 196 707

Затверджено до випуску та підписано:

Л. Дюбуш,
Голова Правління АТ «УКРСИББАНК»

Т. В. Семенюк,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

25 березня 2021 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

**Окремий звіт про прибутки або збитки та інші сукупні доходи
за рік, який закінчився 31 грудня 2019 року
У тисячах українських гривень**

	Примітки	За 12 місяців 2019 року	За 12 місяців 2018 року
Процентні доходи	19	5 236 310	4 584 242
Процентні витрати	19	(1 030 141)	(705 709)
Комісійні доходи	20	2 304 140	2 148 021
Комісійні витрати	20	(567 150)	(523 440)
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти, торгових операцій з іноземною валютою та деривативів	26	566 811	484 967
Чистий прибуток від цінних паперів та інвестицій, які оцінюються за справедливою вартістю, із відображенням переоцінки у складі прибутку або збитку		7 167	37
Чистий збиток від іншої діяльності		(79 300)	(3 872)
Зменшення корисності активів, утримуваних для продажу	12	-	(84 294)
Зменшення корисності інвестицій у дочірні підприємства	10	(49 970)	-
Чисті доходи від банківської діяльності		6 387 867	5 899 952
Витрати, пов'язані з персоналом		(1 964 022)	(1 612 136)
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(1 074 502)	(992 647)
Знос та амортизація приміщень, вдосконалень орендованого майна, обладнання та нематеріальних активів		(354 446)	(283 594)
Чисті операційні доходи		2 994 897	3 011 575
Резерв під очікувані кредитні збитки	23	(153 286)	121 282
Чисті операційні доходи		2 841 611	3 132 857
Чисті доходи від необоротних активів		29 589	35 462
Прибуток до оподаткування		2 871 200	3 168 319
Витрати з податку на прибуток	22	(290 752)	(508 462)
Чистий прибуток за звітний період		2 580 448	2 659 857
Усього сукупних доходів за звітний період		2 580 448	2 659 857
Прибуток на одну просту акцію (гривень на акцію)	18	2,73	2,81
Прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на акцію)	18	82,45	84,98
Затверджено до випуску та підписано:			
 А. В. Кашперук, Виконувач обов'язків голови Правління АТ «УКРСИББАНК»		 Г. П. Опачанська, Головний бухгалтер – Начальник Управління фінансового та податкового обліку Департаменту фінансів АТ «УКРСИББАНК»	

26 березня 2020 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про прибутки або збитки та інші сукупні доходи
за рік, який закінчився 31 грудня 2020 року

У тисячах українських гривень

	Примітки	За 12 місяців 2020 року	За 12 місяців 2019 року
Процентні доходи	21	3 958 139	5 236 310
Процентні витрати	21	(662 877)	(1 030 138)
Комісійні доходи	22	2 273 094	2 304 140
Комісійні витрати	22	(567 216)	(567 564)
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти, торгових операцій з іноземною валютою та деривативів	28	601 611	567 787
Чистий прибуток від цінних паперів та інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		17 764	10 603
Чистий збиток від іншої діяльності		(29 531)	(79 927)
Чисті доходи від банківської діяльності		5 590 984	6 441 211
Витрати, пов'язані з персоналом		(2 143 111)	(1 964 264)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(1 076 543)	(1 089 509)
Знос та амортизація приміщень, вдосконалень орендованого майна, обладнання, нематеріальних активів та активів із права користування		(464 343)	(353 682)
Чисті операційні доходи		1 906 987	3 033 756
Резерв на покриття очікуваних кредитних збитків	25	(310 607)	(153 286)
Чисті операційні доходи		1 596 380	2 880 470
Чисті доходи від необоротних активів		11 165	29 589
Прибуток до оподаткування		1 607 545	2 910 059
Витрати з податку на прибуток	24	(283 149)	(295 015)
Чистий прибуток за звітний період		1 324 396	2 615 044
Усього сукупних доходів за звітний період		1 324 396	2 615 044
Прибуток, який належить:			
Власникам Групи		1 323 617	2 613 787
Неконтрольованій частці		779	1 257
Прибуток за рік		1 324 396	2 615 044
Усього сукупних доходів, які належать:			
Власникам Групи		1 323 617	2 613 787
Неконтрольованій частці		779	1 257
Усього сукупних доходів за рік		1 324 396	2 615 044
Прибуток на одну просту акцію (гривень на акцію)	19	1,40	2,76
Прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на акцію)	19	42,31	83,55

Затверджено до випуску та підписано:

Л. Дюпуш,
Голова Правління АТ «УКРСИББАНК»Т. В. Семенюк,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

25 березня 2021 року

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, розрахунок яких передбачено Інструкцією № 368 та Положенням №290 2018-2021 рр. (квартали)

	Н1, Регулятивний капітал, тис. грн	Н2, Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	Н3, Норматив достатності основного капіталу (не менше 7 %)	Н6, Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	Н7, Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	Н8, Норматив великих кредитних ризиків (не більше 800% розміру регулятивного)	Н9, Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	Н11, Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	Н12, Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	Л13-1, Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 10%)	Л13-2, Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 10 %)	LCR _{вв} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)	LCR _{ів} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше
01.04.2018	6 668 640	26,87		114,99	23,87	176,60	14,45	4,21	5,23	0,4429	1,0750		
01.07.2018	6 021 335	22,46		112,92	24,99	160,29	15,41	4,21	5,23	1,6592	0,2302		
01.10.2018	6 412 867	21,33		119,22	24,99	197,00	15,83	4,21	5,23	3,8706	0,0033		
01.01.2019	6 405 060	20,18		106,20	24,99	204,20	20,21	4,11	5,13	3,2989	0,6172		
01.04.2019	7 080 558	25,10	12,66	104,16	22,76	136,14	9,96	0,99	1,01	3,1373	0,0186	399,55	281,14
01.07.2019	5 523 120	19,18	12,82	97,02	24,49	195,96	12,50	0,99	1,01	4,3105	0,0250	305,72	288,36
01.10.2019	6 096 264	22,10	13,30	99,12	24,99	127,99	12,11	0,99	1,01	3,8340	0,0517	311,78	324,30
01.01.2020	6 108 440	24,13	14,49	98,36	24,99	108,57	8,31	0,79	0,82	2,9854	0,6279	328,82	256,86
01.04.2020	6 590 229	22,46	12,45	110,56	19,99	235,81	9,28	0,02	0,03	5,8642	0,0233	420,64	397,05
01.07.2020	6 858 189	26,49	24,09	99,65	19,99	169,84	9,44	0,02	0,03	4,9257	0,0152	432,25	327,99
01.10.2020	7 212 794	24,94	21,47	102,66	19,99	220,59	13,62	0,02	0,03	6,7060	0,0075	426,82	390,22
01.01.2021	7 245 446	24,48	21,10	101,08	19,99	233,45	12,33	0,02	0,03	6,0518	0,0528	249,90	161,61
01.04.2021	7 447 688	24,83	20,82	101,97	19,99	219,58	11,55	0,02	0,03	5,5931	0,0466	284,29	215,05
01.07.2021	7 848 550	25,10	24,15	103,65	19,40	227,71	10,77	0,02	0,03	5,9409	1,8617	287,98	264,06
01.10.2021	8 403 352	23,63	21,24	103,04	19,99	168,70	9,80	0,02	0,03	4,3546	0,0006	378,66	379,22

Додаток К

Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, розрахунок яких передбачено Інструкцією № 368 та Положенням №290 2020 рр.

Найменування банку	Н1, тис.грн	Н2	Н3	Н6	Н7	Н8	Н9	Н11	Н12	Л13-1	Л13-2	LCRвв	LCRів
АТ "Укресімбанк"	15 049 595	23,27	16,26	84,32	19,97	153,85	0,33	0,02	0,19	2,5544	0,0600	342,83	370,85
ПАТ "Промінвестбанк"	1 921 007	26,72	20,54	2 946,47	55,93	172,49	0,14	0,00	0,00	84,8677	77,8036	1 162,24	173 432,43
АТ "БАНК АЛЬЯНС"	633 346	12,26	9,36	77,79	20,38	241,03	14,67	0,00	0,00	1,9110	6,2054	165,51	190,47
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	10 474 033	18,04	11,91	88,40	15,12	64,82	7,20	0,80	0,84	3,2918	0,0014	286,15	467,56
АТ "АЛЬТБАНК"	219 003	30,52	29,40	85,63	23,74	141,77	4,96	0,00	0,01	5,8077	0,0000	257,49	122,72
Полікомбанк	219 881	45,55	43,71	117,01	18,14	75,75	19,52	0,72	1,33	1,6100	2,2637	371,62	783,13
АТ "ТАСКОМБАНК"	2 560 280	18,07	12,69	75,56	15,84	176,39	14,30	0,00	0,00	0,2195	3,6696	184,88	221,20
Прат "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	209 648	284,97	222,79	271,96	2,70	0,00	0,02	0,00	0,00	0,0045	2,0388	673,33	127,51
АТ "КРЕДОБАНК"	2 284 846	16,21	15,45	71,84	7,42	0,00	1,11	0,001	0,00	1,2817	0,0013	142,16	112,41
АТ АКБ "Львів"	497 172	14,74	8,07	87,77	11,72	32,59	4,12	0,00	0,00	1,6166	0,0000	171,60	325,76
АТ "ОКСІ БАНК"	215 108	43,71	37,96	99,80	13,85	24,49	4,01	0,00	0,00	0,1867	0,1759	575,17	3 405,53
АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	847 794	37,94	37,94	87,46	73,23	169,17	10,50	0,28	0,34	10,4606	7,1924	287,23	134,46
ПАТ "МТБ БАНК"	696 881	13,16	11,86	87,26	18,88	168,34	3,43	0,37	0,55	8,6156	0,1491	230,34	334,22
Акціонерний банк "Південний"	3 006 959	14,88	11,20	83,31	16,82	250,34	2,01	0,25	0,38	0,7866	6,4573	142,41	171,47
АТ "Полтава-банк"	652 953	40,31	31,58	102,30	20,65	80,47	16,46	0,01	0,02	0,3535	0,3418	420,75	500,26
АТ "ПУМБ"	8 589 500	18,39	13,33	98,28	9,86	0,00	6,06	0,12	0,15	1,9954	0,0035	182,36	261,03
АТ "БАНК "ГРАНТ"	567 614	47,05	42,48	124,49	20,10	107,28	16,69	0,33	0,60	3,8877	0,9298	354,34	257,10
АТ "МЕГАБАНК"	1 061 588	11,66	8,27	65,20	24,59	310,58	28,90	0,03	0,10	2,6521	0,0289	116,86	153,75
АТ "СКАЙ БАНК"	249 845	60,22	30,11	114,85	16,80	16,80	0,15	0,00	0,00	4,1239	0,1560	581,74	129,22
АТ "БТА БАНК"	236 914	265,97	265,97	192,83	1,06	0,00	0,00	0,08	0,17	9,3070	0,2467	2 055,96	809,12
АТ "АСВІО БАНК"	448 191	56,23	52,70	102,71	17,41	51,33	23,13	0,00	0,00	8,7284	0,0000	299,02	595,95
АТ "УКРСИББАНК"	7 245 446	24,48	21,10	101,08	19,99	233,45	12,33	0,02	0,03	6,0518	0,0528	249,90	161,61
АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	217 246	22,14	21,84	70,94	17,67	129,87	11,38	0,00	0,00	0,2780	0,1999	128,25	118,61
АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	237 004	31,53	26,84	80,20	19,66	73,62	16,41	0,00	0,00	3,7615	0,0000	145,41	656,42
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 353 479	35,65	34,11	89,38	22,04	124,40	21,03	0,00	0,00	0,2947	4,0506	200,51	238,66
АТ "КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК"	6 220 308	17,80	8,90	94,28	19,79	60,76	0,35	0,07	0,07	1,1156	0,0000	218,31	206,01
АТ "МегаБанк"	335 635	55,53	50,73	134,65	24,12	128,55	0,05	0,00	0,00	3,8018	0,0000	327,57	550,91
АТ "ЮНЕКС БАНК"	208 473	90,04	90,04	124,67	6,05	28,20	28,20	0,00	0,00	0,7493	0,4174	426,00	479,07
АТ "КІБ"	269 669	13,12	9,83	72,75	21,14	254,80	2,10	0,03	0,03	5,5844	0,2965	230,52	351,01
АТ "АЙБОКС БАНК"	339 894	47,88	31,51	108,02	14,35	25,02	1,13	0,03	0,03	8,2974	1,4610	183,98	398,20
АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	620 495	24,54	24,10	102,10	20,40	151,65	0,03	0,00	0,00	0,1914	0,1668	246,44	189,02
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	1 164 864	18,23	16,79	69,23	17,42	121,10	15,57	0,01	0,01	4,1493	0,0200	240,39	523,77
АБ "УКРГАЗБАНК"***	8 400 976	14,31	14,16	80,81	15,50	228,70	0,29	0,05	0,10	1,3233	0,0312	226,99	151,72
АТ "АБ "РАДАБАНК"	355 146	24,74	15,14	81,95	21,12	114,45	6,15	0,00	0,00	8,7550	0,3342	244,05	258,29
АБ "КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	553 443	21,18	18,64	77,07	22,78	170,67	13,86	0,00	0,00	3,6122	3,2202	208,59	421,60
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	378 200	49,62	43,33	97,25	21,70	126,26	51,01	0,03	0,03	0,3483	0,2456	347,05	167,51
АТ "ІНГ Банк Україна"	3 568 150	103,06	51,53	143,23	9,45	3,00	0,00	0,00	0,00	2,3304	0,1650	435,46	170,04

АТ "ОТП БАНК"	8 619 212	25,40	20,84	99,32	11,63	11,63	7,86	2,25	2,27	1,0288	0,0110	201,93	229,39
АТ "СІТІБАНК"	2 069 351	64,62	32,31	106,91	8,50	0,00	0,32	0,00	0,00	3,3280	0,0014	243,20	243,73
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	3 707 533	17,28	15,11	94,41	8,89	0,00	1,16	0,04	0,05	0,9627	0,0000	135,29	209,74
АТ "СБЕРБАНК"	9 241 594	70,18	61,70	148,42	50,92	63,51	0,00	0,00	0,00	2,2815	0,0109	2 484,46	3 014,97
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	1 128 008	12,81	9,55	89,91	20,19	281,91	0,46	0,00	0,00	5,0940	0,0124	163,69	172,62
АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	239 440	98,97	95,37	178,77	13,85	26,63	13,87	0,00	0,00	8,3494	0,0000	1 070,53	1 456,33
АТ "Український банк реконструкції та розвитку"	226 572	265,73	194,16	201,87	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	4,1008	0,0000	1 327,25	505,12
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	555 163	15,48	14,18	66,86	21,90	140,18	22,71	0,16	0,16	0,5385	0,8874	391,51	211,43
АТ "АКБ "КОНКОРД"	280 266	17,47	14,44	84,30	24,10	113,04	5,62	0,00	0,00	2,5078	0,4563	230,41	849,88
АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	417 665	104,50	71,39	154,71	19,40	64,82	0,02	0,00	0,00	0,0616	0,0000	689,35	177,76
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	398 621	26,87	26,64	152,58	24,08	239,92	0,01	0,00	0,00	0,0656	0,0685	559,75	925,60
АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	223 287	12,95	11,31	73,10	22,75	153,86	22,84	0,00	0,00	0,8940	0,0000	359,29	544,63
АТ "МОТОР-БАНК"	278 303	35,23	29,87	113,25	20,50	146,83	23,37	3,94	7,45	3,9129	0,0000	602,05	412,75
АТ "КБ "ГЛОБУС"	537 118	19,13	14,36	95,14	16,00	16,00	0,52	0,00	0,00	4,8628	1,5825	177,16	111,43
АТ "АП БАНК"	350 595	44,07	36,96	139,39	11,36	11,36	0,00	0,00	0,00	4,5659	0,0000	276,87	282,12
АТ "МІБ"	415 273	27,69	26,81	83,98	17,05	116,06	3,85	1,83	1,83	1,0680	3,2569	144,69	149,20
ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	345 318	13,48	10,63	70,18	21,06	269,94	10,51	0,02	0,02	1,5294	5,0851	493,53	387,66
АТ "БАНК 3/4"	487 522	130,34	124,99	88,05	13,70	13,70	0,06	0,00	0,00	8,9652	5,6516	494,00	611,43
АТ "СПБ"	261 374	55,24	52,45	92,32	22,67	103,74	22,91	0,00	0,00	5,7017	1,7640	387,62	414,62
АТ "Дойче Банк ДБУ"	354 390	69,76	64,29	92,47	18,77	62,16	14,32	0,00	0,00	0,5812	0,0000	234,85	237,79
АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	629 804	356,39	178,20	124,89	0,94	0,00	0,04	0,00	0,00	1,0130	0,0177	963,61	542,31
АТ "БАНК СІЧ"	248 479	11,96	9,60	74,15	20,88	164,33	0,15	0,00	0,00	0,7812	1,1772	357,80	642,89
АТ "АЛЬПАРІ БАНК"	200 678	175,25	175,25	483,13	24,92	24,92	0,26	0,00	0,00	1,0571	0,0000	2 045,78	7 614,53
АТ "БАНК АВАНГАРД"	248 164	90,78	76,76	81,46	16,95	16,95	0,11	0,00	0,00	0,0409	6,2174	253,95	269,85
ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	256 983	297,25	279,35	259,34	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0914	0,0000	322,94	100,00
АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	208 632	105,21	102,29	338,77	22,87	43,68	20,81	0,00	0,00	7,6971	0,0000	2 510,45	5 644,10
АТ "КРИСТАЛБАНК"	251 747	28,10	28,10	78,86	20,86	155,76	2,39	0,00	0,00	6,3643	0,8502	173,05	232,85
АТ "РВС БАНК"	263 206	19,38	16,12	62,12	19,57	19,57	0,66	0,00	0,00	6,8587	5,5808	173,72	287,71
АТ "Ощадбанк"	18 132 364	19,00	13,14	64,84	20,35	156,57	0,40	0,05	0,14	119,9282	0,0265	360,03	232,97
АТ КБ "ПриватБанк"	35 256 911	28,09	14,06	92,92	9,62	0,00	0,16	0,06	0,07	92,6895	0,7120	278,23	218,18
АТ "А - БАНК"	1 147 001	14,09	9,71	83,62	15,61	40,30	0,17	0,00	0,00	3,6219	3,4459	283,56	514,70
АТ "Ідея Банк"	921 632	21,52	11,04	100,25	11,11	11,11	0,06	0,02	0,02	0,3744	0,2935	447,31	377,08
АТ "Місто Банк" нпб	181 897	17,84	12,06	0,00	44,10	84,33	3,88	0,00	0,00	0,1782	44,0672	0,00	0,00
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	2 838 740	15,22	10,42	105,26	11,52	33,61	13,81	0,00	0,00	1,8042	0,0754	252,29	250,04
АТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	241 716	29,45	25,46	67,22	19,82	186,56	18,75	0,00	0,00	0,3250	0,4250	550,96	1 338,33
АТ "АЛЬФА-БАНК"	8 774 849	13,95	11,83	76,82	18,32	112,66	12,97	0,02	0,03	3,1110	1,2754	264,95	623,46
АТ "БАНК ФОРВАРД"	233 640	11,56	11,56	77,36	25,71	67,64	5,48	0,00	0,00	0,2645	2,4118	296,28	3 253,55

Додаток Л

Стандартизовані дані економічних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції,

	H1	H2	H3	H6	H7	H8	H9	H11	H12	L13-1	L13-2	LCR _{BV}	LCR _{iB}	Cluster
АБ "КЛПРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,364	-0,468	-0,449	-0,212	0,359	0,883	0,599	-0,273	-0,244	-0,169	0,045	-0,481	-0,128	1
АБ "УКРГАЗБАНК"	1,132	-0,563	-0,526	-0,201	-0,291	1,576	-0,775	-0,189	-0,140	-0,286	-0,264	-0,444	-0,141	9
АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	-0,308	-0,237	-0,119	-0,182	4,864	0,865	0,259	0,219	0,120	0,182	0,430	-0,324	-0,142	2
Акціонерний банк "Південний"	0,104	-0,555	-0,576	-0,194	-0,173	1,835	-0,601	0,164	0,160	-0,314	0,359	-0,613	-0,140	9
АТ "А - БАНК"	-0,251	-0,566	-0,602	-0,193	-0,281	-0,676	-0,788	-0,276	-0,246	-0,168	0,067	-0,331	-0,123	5
АТ "АБ "РАДАБАНК"	-0,402	-0,419	-0,509	-0,198	0,211	0,211	-0,182	-0,276	-0,246	0,094	-0,234	-0,410	-0,136	1
АТ "АЙБОКС БАНК"	-0,405	-0,099	-0,229	-0,120	-0,393	-0,858	-0,691	-0,231	-0,218	0,071	-0,125	-0,530	-0,129	5
АТ "АКБ "КОНКОРД"	-0,416	-0,519	-0,521	-0,191	0,477	0,194	-0,236	-0,276	-0,246	-0,225	-0,222	-0,437	-0,106	1
АТ "АЛЬПАРИ БАНК"	-0,431	1,659	2,226	0,995	0,550	-0,860	-0,779	-0,276	-0,246	-0,300	-0,267	3,186	0,230	11
АТ "АЛЬТБАНК"	-0,428	-0,339	-0,265	-0,187	0,445	0,537	-0,303	-0,270	-0,240	-0,057	-0,267	-0,383	-0,142	1
АТ "АЛЬФА-БАНК"	1,203	-0,568	-0,565	-0,213	-0,039	0,189	0,509	-0,234	-0,216	-0,195	-0,143	-0,368	-0,118	1
АТ "АП БАНК"	-0,403	-0,152	-0,136	-0,027	-0,660	-1,022	-0,805	-0,276	-0,246	-0,120	-0,267	-0,345	-0,135	5
АТ "АСВІО БАНК"	-0,384	0,016	0,133	-0,136	-0,120	-0,544	1,539	-0,276	-0,246	0,093	-0,267	-0,300	-0,119	10
АТ "БАНК "ГРАНТ"	-0,361	-0,111	-0,042	-0,071	0,120	0,125	0,886	0,306	0,399	-0,155	-0,177	-0,190	-0,136	10
АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	-0,430	0,692	0,980	0,566	0,367	-0,635	1,303	-0,276	-0,246	0,040	-0,267	4,114	0,132	11
АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	-0,424	-0,325	-0,309	-0,203	0,080	-0,277	0,857	-0,276	-0,246	-0,161	-0,267	-0,607	-0,116	10
АТ "БАНК 3/4"	-0,377	1,039	1,368	-0,180	-0,452	-0,994	-0,800	-0,276	-0,246	0,105	0,281	0,089	-0,118	5
АТ "БАНК АВАНГАРД"	-0,422	0,493	0,544	-0,199	-0,161	-0,955	-0,794	-0,276	-0,246	-0,352	0,335	-0,390	-0,135	5
АТ "БАНК АЛЬЯНС"	-0,349	-0,591	-0,607	-0,210	0,144	1,724	0,681	-0,276	-0,246	-0,256	0,334	-0,567	-0,139	9
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	-0,364	-0,547	-0,525	-0,243	0,280	0,518	1,496	-0,001	-0,078	-0,326	-0,181	-0,116	-0,138	6
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	-0,247	-0,509	-0,481	-0,236	-0,119	0,290	0,772	-0,260	-0,232	-0,141	-0,265	-0,417	-0,123	1
АТ "БАНК СІЧ"	-0,422	-0,595	-0,603	-0,221	0,189	0,807	-0,790	-0,276	-0,246	-0,314	-0,153	-0,183	-0,117	1
АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	-0,424	0,606	0,862	0,090	-0,438	-0,839	0,600	-0,276	-0,246	0,074	-0,267	1,240	-0,076	10
АТ "БАНК ФОРВАРД"	-0,425	-0,601	-0,570	-0,212	0,621	-0,349	-0,250	-0,276	-0,246	-0,340	-0,033	-0,306	0,013	1
АТ "БТА БАНК"	-0,424	2,911	3,776	0,132	-1,581	-1,158	-0,805	-0,142	-0,069	0,123	-0,243	3,207	-0,108	8
АТ "Дойче Банк ДБУ"	-0,402	0,203	0,331	-0,167	0,001	-0,414	0,646	-0,276	-0,246	-0,324	-0,267	-0,429	-0,137	10
АТ "СПБ"	-0,420	0,002	0,128	-0,167	0,350	0,083	1,516	-0,276	-0,246	-0,062	-0,096	-0,124	-0,128	10
АТ "Ідея Банк"	-0,294	-0,463	-0,579	-0,143	-0,683	-1,025	-0,800	-0,241	-0,220	-0,335	-0,238	-0,004	-0,130	5
АТ "ІНГ Банк Україна"	0,211	0,662	0,113	-0,016	-0,831	-1,122	-0,805	-0,276	-0,246	-0,235	-0,251	-0,028	-0,140	5
АТ "КБ "ГЛОБУС"	-0,367	-0,496	-0,522	-0,159	-0,246	-0,966	-0,753	-0,276	-0,246	-0,105	-0,113	-0,544	-0,143	5
АТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,423	-0,354	-0,333	-0,242	0,095	1,073	1,095	-0,276	-0,246	-0,337	-0,225	0,202	-0,082	6
АТ "КІБ"	-0,418	-0,579	-0,600	-0,225	0,213	1,888	-0,593	-0,228	-0,216	-0,068	-0,238	-0,437	-0,131	9
АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	-0,428	-0,455	-0,394	-0,231	-0,097	0,395	0,348	-0,276	-0,246	-0,340	-0,247	-0,641	-0,143	1
АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	-0,390	0,682	0,452	0,018	0,057	-0,383	-0,803	-0,273	-0,244	-0,351	-0,267	0,479	-0,140	5
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	-0,393	-0,389	-0,312	0,012	0,475	1,711	-0,804	-0,276	-0,246	-0,350	-0,260	0,220	-0,103	9
АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	0,716	-0,515	-0,615	-0,161	0,092	-0,431	-0,770	-0,147	-0,167	-0,297	-0,267	-0,462	-0,138	5
АТ "КРЕДОБАНК"	-0,034	-0,537	-0,504	-0,228	-1,012	-1,158	-0,693	-0,275	-0,245	-0,288	-0,266	-0,614	-0,143	5
АТ "КРИСТАЛБАНК"	-0,421	-0,372	-0,287	-0,207	0,188	0,705	-0,563	-0,276	-0,246	-0,028	-0,184	-0,552	-0,137	1
АТ "МЕГАБАНК"	-0,267	-0,599	-0,626	-0,248	0,521	2,555	2,123	-0,230	-0,138	-0,218	-0,264	-0,664	-0,141	6

АТ "МетаБанк"	-0,405	0,006	0,099	-0,041	0,478	0,379	-0,800	-0,274	-0,245	-0,159	-0,267	-0,243	-0,121	1
АТ "МІБ"	-0,390	-0,378	-0,309	-0,192	-0,152	0,230	-0,415	2,936	1,714	-0,299	0,049	-0,608	-0,141	3
АТ "Місто Банк" нпб	-0,435	-0,514	-0,561	-0,442	2,263	-0,149	-0,412	-0,276	-0,246	-0,345	4,000	-0,897	-0,149	2
АТ "МОТОР-БАНК"	-0,416	-0,274	-0,257	-0,105	0,156	0,598	1,563	6,636	7,733	-0,154	-0,267	0,304	-0,128	4
АТ "ОКСІ БАНК"	-0,428	-0,157	-0,119	-0,145	-0,438	-0,865	-0,399	-0,276	-0,246	-0,344	-0,250	0,251	0,021	5
АТ "ОТП БАНК"	1,173	-0,410	-0,411	-0,146	-0,636	-1,018	-0,009	3,671	2,186	-0,301	-0,266	-0,494	-0,137	3
АТ "Ощадбанк"	2,986	-0,498	-0,543	-0,249	0,142	0,714	-0,765	-0,185	-0,096	5,785	-0,264	-0,179	-0,137	7
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	-0,397	-0,075	-0,027	-0,152	0,263	0,352	4,363	-0,224	-0,215	-0,336	-0,243	-0,205	-0,140	6
АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	-0,351	-0,422	-0,356	-0,138	0,147	0,655	-0,803	-0,276	-0,246	-0,344	-0,250	-0,405	-0,139	1
АТ "Полтава-банк"	-0,345	-0,204	-0,228	-0,137	0,169	-0,196	0,863	-0,251	-0,228	-0,336	-0,233	-0,057	-0,124	10
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	-0,212	-0,268	-0,185	-0,176	0,294	0,330	1,326	-0,273	-0,243	-0,339	0,126	-0,497	-0,137	10
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	0,237	-0,522	-0,509	-0,161	-0,881	-1,158	-0,688	-0,213	-0,191	-0,305	-0,267	-0,627	-0,138	5
АТ "ПУМБ"	1,168	-0,506	-0,540	-0,149	-0,795	-1,158	-0,191	-0,066	-0,088	-0,252	-0,266	-0,533	-0,136	5
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	1,527	-0,511	-0,564	-0,179	-0,325	-0,383	-0,075	1,125	0,648	-0,185	-0,266	-0,326	-0,125	3
АТ "РВС БАНК"	-0,419	-0,493	-0,492	-0,257	0,072	-0,924	-0,738	-0,276	-0,246	-0,003	0,274	-0,551	-0,134	5
АТ "СБЕРБАНК"	1,292	0,208	0,287	0,000	2,872	-0,398	-0,805	-0,276	-0,246	-0,237	-0,266	4,062	0,001	11
АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	-0,349	4,159	2,276	-0,070	-1,591	-1,158	-0,801	-0,276	-0,246	-0,302	-0,265	1,026	-0,122	8
АТ "СІПБАНК"	-0,075	0,132	-0,215	-0,124	-0,916	-1,158	-0,773	-0,276	-0,246	-0,183	-0,266	-0,412	-0,136	5
АТ "СКАЙ БАНК"	-0,422	0,071	-0,253	-0,100	-0,175	-0,957	-0,790	-0,276	-0,246	-0,143	-0,251	0,264	-0,142	5
АТ "ТАСКОМБАНК"	0,018	-0,511	-0,551	-0,217	-0,261	0,951	0,643	-0,276	-0,246	-0,343	0,089	-0,528	-0,138	1
АТ "Український банк реконструкції та розвитку"	-0,426	2,908	2,549	0,159	-1,672	-1,158	-0,805	-0,276	-0,246	-0,144	-0,267	1,752	-0,123	8
АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	-0,427	-0,582	-0,574	-0,224	0,357	0,682	1,509	-0,276	-0,246	-0,308	-0,267	-0,180	-0,122	6
АТ "Укресімбанк"	2,399	-0,439	-0,490	-0,191	0,108	0,682	-0,772	-0,237	-0,044	-0,223	-0,261	-0,213	-0,130	9
АТ "УКРСИББАНК"	0,911	-0,422	-0,407	-0,141	0,110	1,633	0,444	-0,239	-0,216	-0,044	-0,261	-0,398	-0,141	9
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	0,072	-0,550	-0,589	-0,129	-0,646	-0,756	0,594	-0,276	-0,246	-0,261	-0,259	-0,394	-0,136	10
АТ "ЮНЕКС БАНК"	-0,430	0,483	0,771	-0,071	-1,135	-0,820	2,052	-0,276	-0,246	-0,315	-0,226	-0,047	-0,125	10
АТ АКБ "Львів"	-0,375	-0,557	-0,629	-0,181	-0,629	-0,768	-0,388	-0,276	-0,246	-0,271	-0,267	-0,555	-0,132	5
АТ КБ "ПриватБанк"	6,250	-0,373	-0,527	-0,165	-0,816	-1,158	-0,789	-0,175	-0,168	4,390	-0,198	-0,342	-0,138	7
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	-0,254	-0,583	-0,604	-0,174	0,128	2,212	-0,759	-0,276	-0,246	-0,093	-0,265	-0,571	-0,140	9
ПАТ "МТБ БАНК"	-0,337	-0,579	-0,565	-0,182	0,011	0,855	-0,458	0,373	0,340	0,087	-0,252	-0,438	-0,132	1
ПАТ "Промінвестбанк"	-0,103	-0,391	-0,416	8,320	3,319	0,905	-0,791	-0,273	-0,244	3,990	7,267	1,423	8,471	12
ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	-0,420	3,343	4,004	0,330	-1,660	-1,158	-0,805	-0,276	-0,246	-0,349	-0,267	-0,253	-0,144	8
Полікомбанк	-0,428	-0,132	-0,021	-0,094	-0,055	-0,252	1,173	0,988	1,173	-0,271	-0,047	-0,156	-0,110	10
ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	-0,429	3,173	3,038	0,367	-1,434	-1,158	-0,803	-0,275	-0,246	-0,354	-0,069	0,447	-0,142	8
ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	-0,404	-0,574	-0,586	-0,233	0,206	2,069	0,260	-0,239	-0,224	-0,276	0,226	0,088	-0,129	9

Математично дане перетворення має вигляд:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j} \quad (\text{Д.1})$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення ознаки j для об'єкта i .

X_{ij} – значення ознаки j для i -го об'єкта;

$\bar{X}_j$ – середньоарифметичне значення ознаки j ;

S_j – стандартне відхилення ознаки j .

Середньоарифметичне значення ознаки j визначається за формулою:

$$\bar{X}_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij} \quad (\text{Д.2})$$

де n – кількість досліджуваних об'єктів.

Стандартне відхилення за кожною ознакою розраховують за формулою:

$$S_j = \left[\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_{ij} - \bar{x}_j)^2 \right]^{1/2} \quad (\text{Д.3})$$

Заключною процедурою є формування матриці відстаней, на підставі якої, згодом, визначається місце розташування кожного конкретного об'єкта в усій сукупності досліджуваних об'єктів. Відстань за кожною ознакою об'єкта визначається як різниця між стандартизованим значенням цієї ознаки і стандартизованим значенням цього показника по сусідньому або еталонному об'єкту (вибір об'єкта здійснюється виходячи з цілей дослідження):

$$C_{ik} = |Z_{ij} - Z_{kj}| \quad (\text{Д.4})$$

де Z_{ij} – значення стандартизованого j -ї ознаки для i -го об'єкта;

Z_{kj} – значення стандартизованого j -ї ознаки для об'єкта, обраного за базу порівняння.

Елементи матриці відстаней служать основою для проведення заключних розрахунків по визначенню таксономічного показника, який може бути визначений [35]:

– як середня абсолютна різниця значень ознак:

$$C_t = \frac{1}{p} \sum |Z_{ij} - Z_{kj}| \quad (\text{Д.5})$$

де p – кількість ознак, за якими характеризуються об'єкти;

– як корінь квадратний із середнього квадрата різниці значень ознак:

$$C_t = \left[\frac{1}{p} \sum (Z_{ij} - Z_{kj})^2 \right]^{1/2} \quad (\text{Д.6})$$

– як сума абсолютних різниць значень ознак:

$$C_t = \sum |Z_{ij} - Z_{kj}| \quad (\text{Д.7})$$

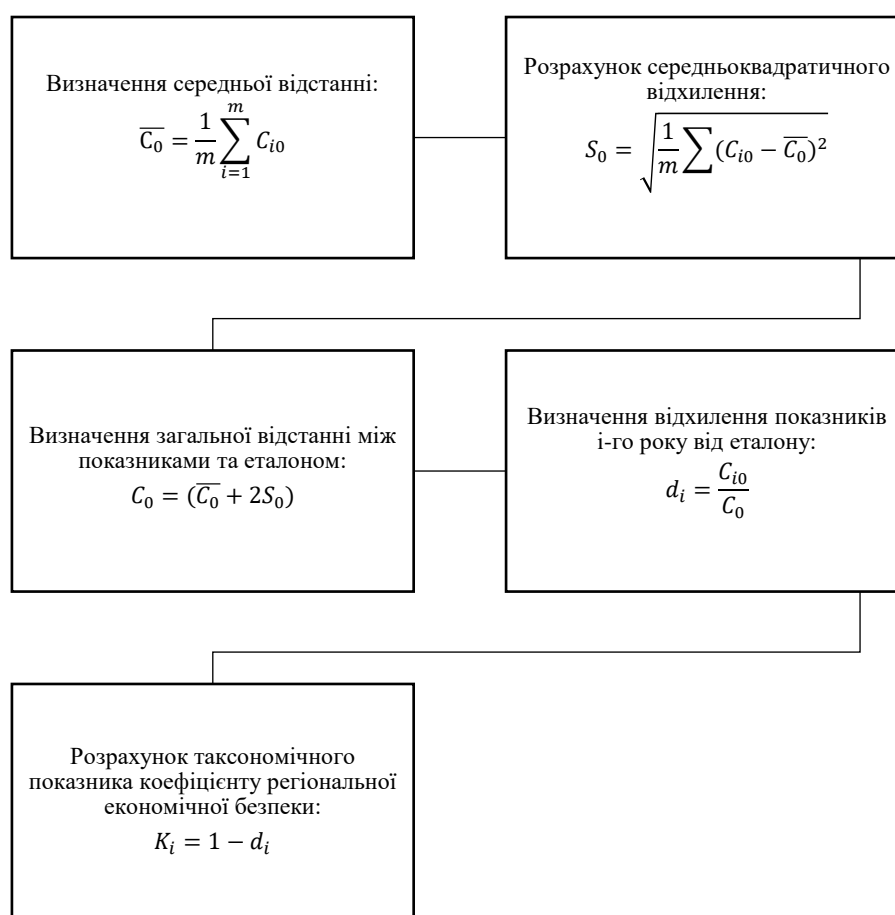
– як корінь квадратний із суми квадратів різниць значень ознак:

$$C_t = \left[\sum (Z_{ij} - Z_{kj})^2 \right]^{1/2} \quad (\text{Д.8})$$

Використання тих чи інших формул на практиці залежить від цілей дослідження, що і вимог, висунутих дослідником до одержуваному таксономічному показником.

Таблиця Н.1 - Матриця стандартизованих показників (Z_{ij}), 2020 р.

	Н1	Н2	Н3	Н6	Н7	Н9	Н11	Н12	Л13-1	Л13-2
АБ "УКРГАЗБАНК"	1,132	-0,563	-0,526	-0,201	-0,291	-0,775	-0,189	-0,140	-0,286	-0,264
АТ "АЛЬФА-БАНК"	1,203	-0,568	-0,565	-0,213	-0,039	0,509	-0,234	-0,216	-0,195	-0,143
АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	0,716	-0,515	-0,615	-0,161	0,092	-0,770	-0,147	-0,167	-0,297	-0,267
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	1,527	-0,511	-0,564	-0,179	-0,325	-0,075	1,125	0,648	-0,185	-0,266
АТ "Укрексімбанк"	2,399	-0,439	-0,490	-0,191	0,108	-0,772	-0,237	-0,044	-0,223	-0,261
АТ "УКРСИББАНК"	0,911	-0,422	-0,407	-0,141	0,110	0,444	-0,239	-0,216	-0,044	-0,261
Еталон (Z_{0j}) (стимулятор – max; дестимулятор – min)	2,40	-0,42	-0,41	-0,14	-0,33	-0,78	-0,24	-0,22	-0,30	-0,27

Рисунок Н.1. Схема розрахунку таксономічного коефіцієнту рейтингової оцінки діяльності банку (K_i)

Продовження додатку Н.2

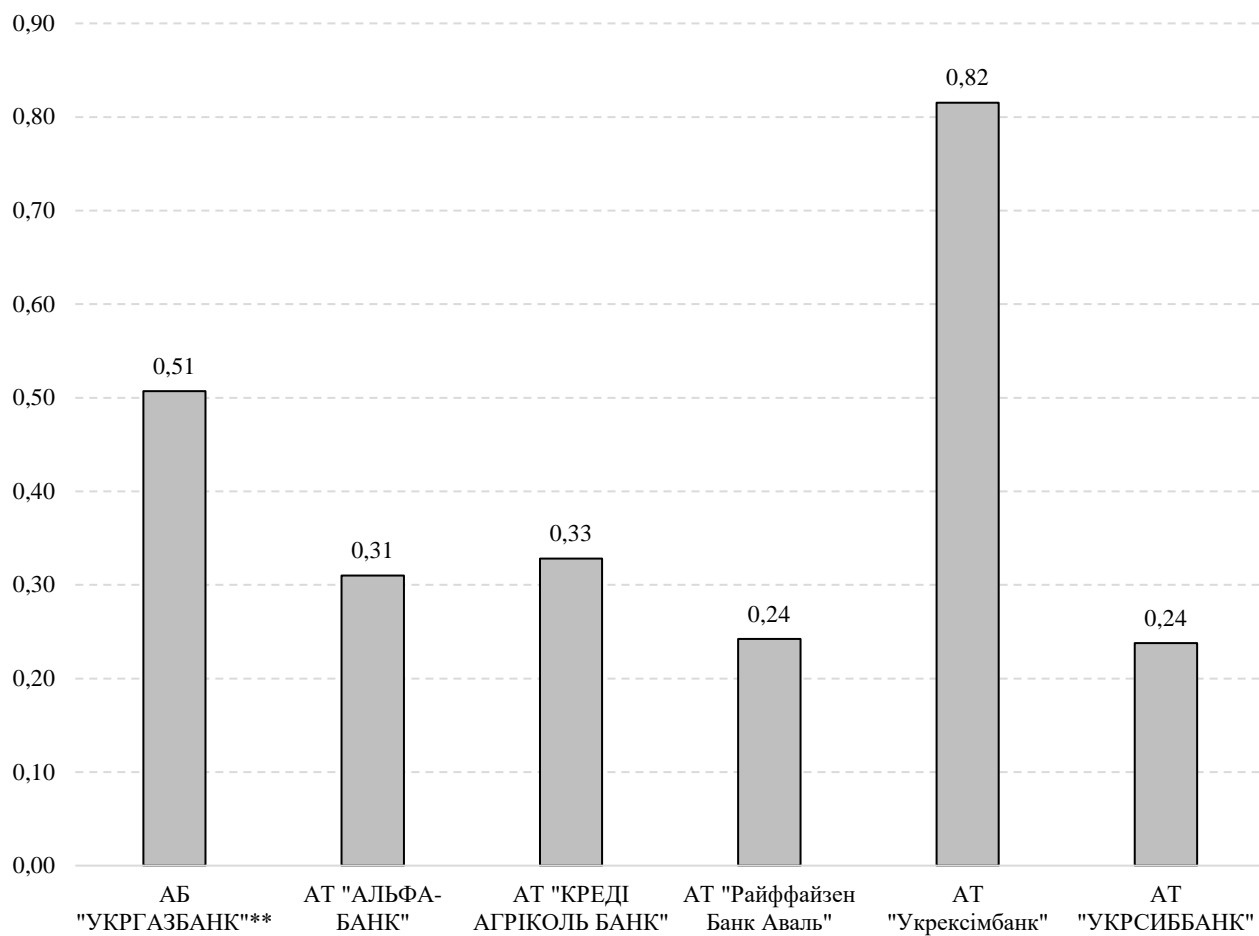

Рисунок Н.2. Результати розрахунку таксономічного показника банків кластеру, 2020 р.